



**ES fondų lėšomis finansuojamo projekto
„Tekstilės, aprangos, avalynės ir odos posričio mokymo priemonių modulinėms
programoms rengimas“
projekto kodas Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-024**

I MODULIS ĮVADAS Į PROFESIJĄ

MOKYMO/SI PRIEMONĖ

**Mokymo/si priemonę rengė:
Vida Marozienė**

Mokymo/si medžiaga parengta ES fondų lėšomis finansuojamo projekto: **Tekstilės, aprangos, avalynės ir odos posričio mokymo priemonių modulinėms programoms rengimas**

Projekto kodas: Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-024

Projekto vykdytojas: Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla

Projekto partneriai: Kauno Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras
Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras

Projekto vadovas: Žaneta Rebrovaitė

Projekto koordinatorius: Diana Burbienė

Rekomendacijas mokymo/si priemonėms rengė: Vidmantė Arūnienė,
Loreta Dabašinskienė,
Janina Karbauskienė,
Valentina Pašakinskienė,
Kristina Uginčienė,
Vilhelmina Vyniautienė.

Mokymo/si priemonių rengėjas: Vida Marozienė, Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras,
profesijos mokytoja metodininkė

Dėkojame įmonėms,
padėjusioms rengti
mokymo/si medžiagą:

TURINYS

ANOTACIJA.....	5
SUMMARY	6
TERMINOLOGIJS ŽODYNAS.....	7
MEDŽIAGŲ ŽYMĖJIMO SUTARTINIAI ŽENKLAI	11
1. PROFESIJOS RENGIMO SISTEMA.....	12
1.1. Profesijos mokymo programa	12
1.1.1. Profesijos rengimo standartas, profesija, kvalifikacija	12
1.1.2. Profesijos mokymo programa, specializacija	13
1.1.2. Veiklos sritys	14
1.1.3. Kompetencijos, kompetencijų ribos	14
1.1.4. Mokymo tikslai, mokymo dalykai (moduliai)	15
1.2. Mokymo/si vietos.....	18
1.2.1. Mokymo/si vietos: kabinetai, dirbtuvės, bibliotekos ir kt.	18
1.2.2. Elgesio taisyklės mokymo/si vietose	20
2. PAŽINTIS SU BŪSIMA PROFESIJA	22
2.1. Saugi darbo vieta.....	22
2.1.1. Žmogaus darbingumui ir sveikatai turintys įtakos rizikos veiksniai ir saugos nuo jų principai	23
2.1.2. Saugos reikalavimai darbo vietoms	24
2.2. Mados istorija.....	27
2.2.1. Mados samprata	27
2.2.2. Drabužių raidos apžvalga.....	27
2.3. Drabužių asortimentas.....	45
2.4. Siuvimo paslaugos.....	51
2.4.1. Drabužių siuvimas sroviniu būdu	51
2.4.2. Drabužių siuvimas individualiu būdu	52
2.4.3. Taisymo paslaugos.....	52
2.5. Siuvinių gamybos etapai	54
2.5.1. Siuvinių projektavimas	54
2.5.2. Siuvinių konstravimas-modeliavimas	55
2.5.3. Siuvinių sukirpimas	57
2.5.4. Siuvinių siuvimas.....	59
2.5.5. Baigiamoji apdaila. Siuvinių kokybės tikrinimas.	59

2.6. Siuvimo įranga	61
2.6.1. Siuvimo įrangos klasifikavimas ir paskirtis.....	61
2.7. Tekstilės medžiagos	69
2.7.1. Tekstilės medžiagų klasifikavimas	69
2.7.2. Tekstilės medžiagų paskirtis.....	69
3. PRADINIAI BŪSIMOS PROFESIJOS ĮGŪDŽIAI	77
3.1. Drabužio modelio parinkimas ir piešimas.....	77
3.1.1. Pagrindiniai drabužių stiliai, įvaizdis.....	77
3.1.2. Siluetai, proporcijos, linijos, optinė iliuzija.....	78
3.1.3. Drabužio ir jo dalių techninių eskizų piešimas ant žmogaus figūros trafareto	82
3.2. Žmogaus figūros matavimas	85
3.2.1. Žmogaus kūno proporcijos, laikysena	85
3.2.2. Antropometriniai taškai, figūros matmenys, matavimo metodika, žymėjimas	87
3.3. Gaminio etiketės skaitymas.....	97
3.3.1. Tekstilės gaminio etiketė	99
3.3.2. Tekstilės pluoštų bendras apibūdinimas, klasifikavimas ir tarptautiniai kodai	99
3.3.3. Priežiūros ženklų reikšmės	100
3.3.4. Drabužių dydžių sistemos, juosmeninio ir petinio drabužio dydžio nustatymas.....	102
3.4. Užsakymo priėmimas.....	104
3.4.1. Mandagus elgesys su klientu	104
3.4.2. Užsakymo priėmimo kortelė.....	105
4. INDIVIDUALUS MOKYMO/SI PLANAS	107
4.1. Mokymo/si moduliai	107
4.1.1. Modulių apibūdinimas, jų eiliškumas (pasirinkimo galimybės), sąsajos su kitais moduliais, atsiskaitymo tvarka	107
4.2. Mokymo/si tvarka	109
4.2.1. Mokymo grafikas, mokymo planas, tvarkaraštis.....	109
4.2.2. Baigiamieji kvalifikacijos egzaminai, mokyklos baigimo dokumento įgijimo tvarka	109
4.2.3. Įsidarbinimo galimybės.....	110
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų teorinės dalies (gebėjimų) vertinimo testas	111
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo užduotis Nr.1 .	114
INFORMACIJOS ŠALTINIAI	118
PRIEDAI	120

ANOTACIJA

Profesinio mokymo paskirtis – paruošti jauną žmogų ne tik kokybiškam darbui, bet ir ugdyti gebėjimą prisiderinti prie nuolatinio pokyčio. Nuolat besikeičiantis gyvenimas formuoja ir naujus prioritetus švietime – vis daugiau atsakomybės suteikti pačiam besimokančiajam, pereinant nuo mokymo prie mokymosi. Ypatinę svarbą įgauna įvairios metodinės priemonės, padedančios organizuoti mokymo/si procesą.

Profesinio mokymo įstaigose vyraujanti mokymo priemonių rūšis tekstilės, aprangos posirtyje – vadovėlis. Nėra nuotoliniam ir savarankiškam mokymui/si skirtų mokymo priemonių, kurios būtinos įrengtuose sektoriniuose praktinio mokymo centruose įdiegus modulinį mokymą, diegiant nuotolinio mokymo sistemą, kas užtikrintų didesnę profesinio mokymo prieinamumą ir darbo rinkos poreikius atitinkančią rengiamų specialistų kvalifikaciją.

I modulis „Įvadas į profesiją“ – tai mokymo/si priemonė, tekstilės, aprangos posirtyje, kurios tikslas – paruošti mokinį ne tik kokybiškam darbui, bet ir ugdyti gebėjimą prisiderinti prie nuolatinio pokyčio.

I modulio uždaviniai – padėti besimokančiajam kryptingai siekti profesinių tikslų, susiplanuoti individualią trajektoriją, supažindinti su profesija, profesinio mokymo programa, bendrosiomis ir specialybinėmis kompetencijomis, praktinio mokymo aplinka.

Modulio apimtį sudaro 40 val. Šis modulis besimokančiajam – viena iš saviugdos priemonių, mokytojui – profesinio mokymo organizavimo priemonė. Tai daugkartinio naudojimo vientisa mokymo/si priemonė, mokymo/si turinio „Įvadas į profesiją“ dėstymo aprašas, orientuotas į profesinio rengimo standartą. Šį modulį sudaro konspektas, užduotys, testai, lentelės, paveikslai (nuotraukos) ir kt.

SUMMARY

The mission of vocational training is to train a young man not only for a qualitative job, but also to train his/ her abilities to adapt to constant changes. Constantly changing life also conditions new priorities in education – to give even more responsibility to the trainee transiting from teaching to learning. Different methodological tools are gaining a particular importance that help in planning the teaching/ learning process.

The dominant type of training measures in vocational training textile, clothing subdomain is a textbook. There are no training tools for distant and independent teaching/learning, which are necessary in the equipped sectorial practical training centres after having introduced modular training for introduction of distant training system that would ensure greater access to vocational training and the qualification of trained specialists meeting the needs of the labour market.

Module 1 – “Introduction to the Profession” is a teaching/learning tool for the textile, clothing subdomain, the aim of which is to prepare students not only for a qualitative job, but also to develop the ability to adapt to constant changes.

The goals of module 1 are to help the trainee to pursue professional target purposefully, to plan an individual trajectory, to introduce the profession, vocational training program in the means of basic and speciality competence, practical learning environment.

The module takes 40 hours. This module is one of the self-educational measures for a trainee, and the mean of vocational training planning for a teacher. This is a reusable integral teaching/ learning tool, a teaching schedule of teaching/ learning content of “Introduction to the Profession” oriented to vocational training standard. This module consists of an epitome, tasks, tests, tables, images (photos), etc.





TERMINOLOGIJS ŽODYNAS

Apranga –	apsivilkimas, drabužiai.
Ataudai –	skersinių siūlų audinyje sistema.
Audinys –	audimo staklėmis išaustas gaminys.
Darbo rinka –	darbo vietų (darbo pajėgumų) pasiūlos ir paklausos santykių, kuriuose tenkinami individualūs profesiniai dirbančiųjų ir darbdavių tikslai ir interesai, visuma.
Darbo vieta –	vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje sulgytą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.
Detalė (drabužio) –	drabužio visumos dalis.
Dygsnis –	dūrių tarpas siūlėje. Mašininiai, rankiniai dygsniai.
Drabužis –	bet kuris žmogaus kūno apdaras, apsivilkimas.
Drobė –	lininių ir puslininių drobinio pynimo audinių pavadinimas.
Elementas –	sudėtinė mokymo modulio dalis.
Estetika –	mokslas apie grožį, meną, grožio teorija, meniškumas.
Faktūra –	stabiliausias įvaizdžio komponentas: žmogaus išvaizda, kūno proporcijos, ūgis ir kt.
Forma –	kūno, figūros pavidalas, sudėjimas.
Furnitūra –	drabužių jungiamosios ar dekoratyvinės detalės, pvz., sagos, sagtys, kabliukai, užtrauktukai ir kt.
Gaminys –	pagamintas daiktas, produktas.
Harmonija –	visumos ir jos dalių darna, dermė.
Įmonė –	gamybos ar prekybos ūkinis vienetas
Įrankis –	darbo priemonės (adata, žirkklės, matavimo įrankiai, siuvėjo smeigelės, laidynė ir kt.)
Įvertinimas –	procesas, kurio metu nustatomas tam tikro projekto, mokymo programos, kurso, mokymosi situacijos ir pan. vertingumas ir atitikimas nustatytiems kriterijams.
Klojinys –	rankomis ir mechanizuotu būdu suklotas klojinys.
Kompetencija –	dinamiškas žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų derinys, įgalinantis tinkamai atlikti veiklą. Kompetencija yra sudėtinė kvalifikacijos dalis.
Kompetencijų ribos –	tai skirtingi kompetencijų pasireiškimo variantai.
Kostiumas –	antrasis įvaizdžio komponentas, šia sąvoka apibūdinami ne tik drabužiai ir aksesuarai, bet ir visa kita: makiažas, šukuosena, įdegis, tatuiruotės, kvėpalų aromatas.
Kvalifikacija –	Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma.
Lekalas –	drabužio detalės iš standaus popieriaus arba kartono, skirtos detalių kontūrams braižyti ant audinio, kišenių, įsiuvų, sagų, kilpų, klosčių vietoms paženklinėti, lenkimo linijoms pažymėti.
Lekalų išklotinė –	gaminio lekalų optimalus išdėstymas ant audinio, įvertinant pūko kryptį, audinio piešinį, metmenų kryptis gaminio detalėse.

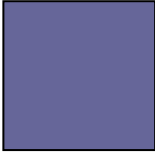
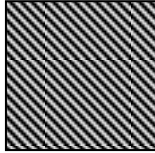
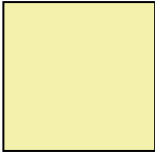
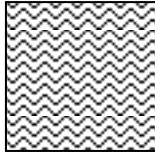

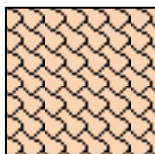
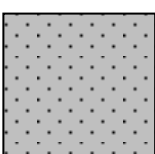

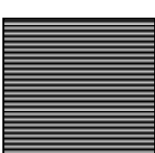

- Lyginimas** – lyginimas su laidyne; daryti paviršių lygų.
- Lygintuvas** – prietaisas, skirtas audiniams, siuviniams, jų detalėms, siūlams laidyti (lyginimui).
- Mada** – buities reikmenų, ypač aprangos, šukuosenos formų vyravimas tam tikru laikmečiu, trumpalaikis kurio nors reiškinių populiarumas.
- Matuoti** – imti matą, nustatyti dydį, matuoti figūrą.
- Metmenys** – išilginių audinio siūlų sistema.
- Metmenų krypties linija** – linija, lygiagreti su audinio metmenų (išilginiais) siūlais.
- Modelis** – kokio nors drabužio pavyzdys; pavyzdys, pagal kurį siuvama.
- Mokymo (studijų) planas** – nuosekliai išdėstytų mokymo žingsnių (mokymo dalykų, modulių ir pan.) visuma, apimanti būtinus išteklius, terminus, vykdytojus ir kt. Planai gali būti: specialybės, teorinio (praktinio) mokymo, mokomojo dalyko, mokymo planas metams, semestrai ir pan.
- Mokymo dalykas** – mokslo kryptimis, šakomis arba konkrečiais mokymo tikslais apibrėžtas mokymo turinys.
- Mokymo dalyko tikslai** – konkrečios žinios ir gebėjimai, kuriuos turi įgyti studentas tam tikrame dalyke.
- Mokymo modulis** – savarankiškas profesinio mokymo turinio vienetas, skirtas tam tikrai (ar kelioms) kompetencijoms įgyti, kuriam būdingi: savarankiška tikslų struktūra, mokymo/si medžiaga, konkretūs metodai bei tikslų pasiekimo vertinimo procedūros.
- Mokymo programa** – teorinio ir praktinio mokymo elementų, sudarančių vieningą visumą ir laiduojančių konkretų išsilavinimą ir/ar kvalifikaciją, trumpas, nuoseklus ir struktūruotas aprašymas. Gali būti tam tikros specialybės, mokomojo dalyko, modulio, kvalifikacijos ir kt. mokymo programa.
- Mokymo tikslai** – tai apibendrintos žinios ir gebėjimai, kuriuos turi įgyti konkrečios programos besimokantysis, mokymo/si proceso metu arba mokymo proceso pabaigoje.
- Optinė iliuzija** (apgaulė) – vaizdiniai, kurie sukelia skirtumus vizualiai (akys ir smegenys) suvokiamos tikrovės ir tarp objektyvios tikrovės.
- Peltakys** – dygsnių eilė.
- Pirminis profesinis** – mokymas yra formalusis, visuotinis ir skirtas įgyti pirmąją kvalifikaciją.
- Pynimas** – metmenų ir ataudų siūlų pynimas skirtingais būdais.
- Primatuoti** – matuojant pritaikyti drabužį figūrai.
- Profesija** – atitinkamomis žiniomis, mokėjimais, sugebėjimais ir įgūdžiais pagrįstos žmonių veiklos kombinacijos, teikiančios jiems pasitenkinimą bei materialinio apsirūpinimo ir aktyvaus įsijungimo į visuomeninio gyvenimo struktūras.
- Profesijos mokymo programa** – teorinio ir praktinio mokymo turinio elementų trumpas, nuoseklus ir struktūruotas aprašymas.
- Proporcija** – atskirų elementų santykis su visuma, ilgių, aukščių ir tūrių darna.
- Raportas** – kiekvienas tolygus pasikartojimas (pvz., ornamente).
- Ritmas** – mažiausias siūlų skaičius, sudarantis audinio raštą.
- Siluetas** – kontūrinis daikto vaizdas.

- Siūlė** – dviejų ar daugiau medžiagos sluoksnių sujungimo peltakiu vieta.
- Siuvinys** – siuvas daiktas.
- Specializacija** – žinių ir įgūdžių išmanymas kurioje nors siauresnėje siuvimo veiklos srityje.
- Standartas** – dokumentas, parengtas pagal darbdavių pageidavimus ir reikalavimus šiuolaikiniam darbuotojui, atsižvelgiant į darbo rinkos pokyčius bei standarto rengimo darbo grupės atliktus kvalifikacijos tyrimų rezultatus.
- Stilius** – meno kūrinio arba kurio nors kūrinio visumos (autorius, krypties, epochos, tautos ar kelių tautų kultūrinio regiono kūrinų) formos, jutiminės išraiškos savitumas.
- Šaudyklė** – siuvarosios mašinos detalė, formuojanti šaudyklinį dygsnį.
- Technologinė operacija** – tam tikri veiksmai, atliekami apdorojant arba gaminant detalę, gaminį.
- Technologinis nuoseklumas** – iš eilės atliekamų technologinių operacijų sąrašas.
- Tekstilė** – verpimo ir audimo pramonės gaminiai, megztinė medžiaga.
- Tekstilės medžiagos** – bendras pavadinimas audinių, megztinių medžiagų, neaustinių medžiagų, kurių pagrindinė žaliava yra pluoštas.
- Tęstinis profesinis mokymas** – profesinis mokymas, skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti.
- Veikla** – visuma žmogaus veiksmų, kuriuos jis atlieka vykdydamas užduotį bei siekdamas tikslo.
- Ženklimas** – gaminio žymėjimas sutartiniu ženklu arba skaičiumi.

SIMBOLIŲ ŽODYNAS

Simbolis	Paiškinimas
	Informacija žingeidiems
	Darbas poromis
	Darbas grupėse
	Teorinė užduotis
	Praktinė užduotis
	Savarankiškas darbas
	Tai svarbu
	Atsakyk į šiuos klausimus
	Pastaba

MEDŽIAGŲ ŽYMĖJIMO SUTARTINIAI ŽENKLAI

Paveikslas	Paaškinimas	Paveikslas	Paaškinimas
	Pagrindinės medžiagos		Furnitūra
	Pamušalinės, kišeninės medžiagos		Apdailos medžiagos
	Kompozicinės medžiagos		Šiluminiai įdėklai, vatinėliai, petukai
	Klijiniai įdėklai, juostelės		Oda
	Neklijiniai įdėklai, juostelės		Kailis

1. PROFESIJOS RENGIMO SISTEMA

„Profesinio mokymo paskirtis – padėti asmeniui įgyti, keisti ar tobulinti kvalifikaciją ir pasirengti dalyvauti kintančioje darbo rinkoje.

Profesinis mokymas gali būti pirminis ir tęstinis.

Pirminis profesinis mokymas yra formalusis, visuotinis ir skirtas įgyti pirmąją kvalifikaciją. Jis teikiamas mokiniams, įgijusiems pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą.

Mokiniams, įgijusiems pagrindinį išsilavinimą, jis gali būti teikiamas kartu su viduriniu ugdymu. Pirminis profesinis mokymas gali būti teikiamas ir pagrindinio išsilavinimo neįgijusiems ne jaunesniems kaip 14 metų mokiniams. Mokiniui, neįgijusiam pagrindinio išsilavinimo, sudaromos sąlygos tęsti mokymąsi pagal pagrindinio ugdymo programą.

Atskirais atvejais, nustatytais švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintame priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo, profesinę mokyklą bendrųjų kriterijų sąrašė, mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, jis gali būti teikiamas neturint reikiamo išsilavinimo.

Atitinkamo lygio kvalifikacija suteikiama asmeniui, baigusiam profesinio mokymo programą ir (arba) nustatyta tvarka gavusiam jo įgytų kompetencijų įvertinimą.

Tęstinis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti. („Profesinio mokymo įstatymas“, 2008).

Profesinį mokymą nustato Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas.



LR Švietimo įstatymas, 12 straipsnis, 2011m. kovo 17d.

1.1. Profesijos mokymo programa

1.1.1. Profesijos rengimo standartas, profesija, kvalifikacija

„Siuvėjo rengimo standartas (toliau – Standartas) parengtas pagal darbdavių pageidavimus ir reikalavimus šiuolaikiniam darbuotojui, atsižvelgiant į darbo rinkos pokyčius bei standarto rengimo darbo grupės atliktus kvalifikacijos tyrimų rezultatus.“

Profesija – žiniomis, mokėjimais, sugebėjimais ir įgūdžiais pagrįstos žmonių veiklos kombinacijos, teikiančios jiems pasitenkinimą bei materialinį aprūpinimą ir aktyvų įsijungimą į visuomeninio gyvenimo struktūras.

Profesijos tikslas – teikti drabužių siuvimo ir taisymo paslaugas.

Kvalifikacija – tam tikrų žinių bei gebėjimų (kompetencijų) visuma. Standartas apibrėžia minimalius siuvėjo mokymo reikalavimus, kuriuos įgijus suteikiama siuvėjo kvalifikacija.



(Siuvėjo rengimo standartas III profesinio išsilavinimo lygis, Vilnius, 2004).

1.1.2. Profesijos mokymo programa, specializacija

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro į s a k y m a s „Dėl studijų ir mokymo programų kodavimo taisyklių patvirtinimo“ 2010 m. vasario 19 d. Nr. V-223 Vilnius.

Profesijos mokymo programa yra teorinio ir praktinio mokymo turinio elementų trumpas, nuoseklus ir struktūruotas aprašymas. (Juknevičienė D., Baliukynas S. Metodinės rekomendacijos darbo grupei, kuriančiai profesinio rengimo standartus. –Vilnius, 2003).

Visos mokymo programos turi valstybinį kodą, kurį sudaro 9 simboliai.

Siuvėjo mokymo programos paskirtis – paruošti aukštos kvalifikacijos siuvėją.

Specializacija – žinių ir įgūdžių išmanymas kurioje nors siauresnėje siuvimo veiklos srityje.

Programa 2 metams (turintiems nebaigtą pagrindinį išsilavinimą). Specializacija neįgyjama. Mokymo programos apimtis – 2414 valandų. **Programa 3 metams** (turintiems pagrindinį išsilavinimą), su sukirpėjo-modeliuotojo specializacija. Mokymo programos apimtis – 3785 valandos. **Programa 2 metams** (turintiems vidurinį išsilavinimą), su drabužių modeliavimo ar dizainerio kūrybinių idėjų išpildymo specializacija. Mokymo programos apimtis – 2480 valandų.

„Siuvėjas priima užsakymus drabužiams siūti ir taisyti. Jis siuva ir taiso drabužius pagal užsakovo figūros matmenis, t. y. parenka ir pritaiko užsakovo figūrai drabužio konstrukciją, parengia drabužio detalių lekalus, sukerpa detales, paruošia drabužį primatavimui ir pasiuva jį pritaikydamas užsakovo figūrai. Siuvėjas išmano drabužių bazinių konstrukcijų sudarymo pagrindus, moka taikyti modeliavimo metodus. Jis pažįsta pagrindines ir pagalbines siuvinių medžiagas (audinius, trikotažą, neaustines medžiagas, kompozicines medžiagas, dirbtinius ir natūralius kailius bei odas, standinančius bei šiluminius įdėklus, siūlus, furnitūrą, apdailos medžiagas, drabužių priedus), žino jų paskirtį, savybes, struktūrą, parenka medžiagas drabužiui ir jas suderina bei nustato gaminių apdorojimo režimus. Siuvėjas geba saugiai naudotis drabužių gamybos įranga (siuvimo mašinomis, drėgminio šiluminio apdorojimo, sukirpimo įranga, rankomis atliekamų siuvimo darbų priemonėmis), žino jų paskirtį, pagrindinius mechanizmus, moka keisti įrengimų darbo režimus, taisyti nesudėtingus gedimus. Siuvėjas žino darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo pagrindus bei siuvėjo saugos reikalavimus ir moka jais vadovautis, išmano smulkiojo verslo organizavimo principus.

Siuvėjas dirba įmonėse, teikiančiose drabužių siuvimo ir taisymo paslaugas. Be to, jis gali atlikti drabužių taisymo darbus aprangos prekybos įmonėse, siūti drabužius serijinės gamybos įmonėse bei organizuoti smulkuji siuvimo paslaugų verslą.

Siuvėjo profesijai reikalingi svarbiausi bendrieji gebėjimai ir asmeninės savybės: kruopštumas, kantrybė, atidumas, darbštumas, kūrybingumas, vaizduotė, gebėjimas įvertinti žmogaus išvaizdą, gebėjimas piešti ir komponuoti, derinti spalvas, gebėjimas prisitaikyti prie užduočių kaitos, gebėjimas bendrauti, emocinė pusiausvyra, fizinė ištvermė bei pakantumas sėdimam darbui.“



Siuvėjo rengimo standartas III profesinio išsilavinimo lygis, Vilnius, 2004.

1.1.2. Veiklos sritys

„Veikla – visuma žmogaus veiksmų, kuriuos jis atlieka vykdydamas užduotį bei siekdamas tikslo.“ (Juknevičienė D., Baliukynas S. Metodinės rekomendacijos darbo grupei, kuriančiai profesinio rengimo standartus. –Vilnius, 2003).

Standartas apima tris siuvėjo veiklos sritis:

1. Paslaugų teikimo organizavimas.
2. Drabužio konstrukcijos parinkimas ir pritaikymas.
3. Drabužio siuvimas ir taisymas.

1.1.3. Kompetencijos, kompetencijų ribos

„Kompetencija (arba kompetentingumas) – dinamiškas žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų derinys, įgalinantis tinkamai atlikti veiklą.

Kompetencija yra sudėtinė kvalifikacijos dalis. Kvalifikaciją sudaro keliolika kompetencijų. Kompetencijos skirstomos į dvi grupes – bendrąsias ir dalykines kompetencijas.

Kompetencija įgyjama siekiant aprašytų profesijos mokymo programos tikslų.



Tatjana Bulajeva, Aurelija Jakubė, Daiva Lepaitė, Margarita Teresevičienė, Vaiva Zuzevičiūtė „Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika“, Vilnius, 2011.



Įgyjamos kompetencijos:

- Organizuoti darbo vietą.
- Sudaryti saugias darbo sąlygas, mokėti saugiai dirbti.
- Priimti užsakymą.
- Suderinti drabužio modelį su užsakovu.
- Parinkti drabužiui bazinę konstrukciją ir koreguoti ją atsižvelgiant į modelį ir užsakovo figūros ypatumus.
- Parinkti medžiagas drabužiui ir numatyti gamybos režimus.
- Parengti drabužio lekalus. Sukirpti drabužį. Paruošti drabužį primatavimui, primatuoti ir patikslinti pagal užsakovo figūrą. Atlikti drėgminio šiluminio apdorojimo darbus. Atlikti rankinius siuvimo darbus. Siūti mašines siūles, apdoroti atskiras drabužio dalis. Sujungti drabužio dalis į gaminį, atlikti apdailą. Tikrinti drabužio kokybę ir taisyti defektus. Naudotis drabužių gamybos įranga.

„**Kompetencijų ribos** – tai skirtingi kompetencijų pasireiškimo variantai.“ (Juknevičienė D., Baliukynas S. Metodinės rekomendacijos darbo grupei, kuriančiai profesinio rengimo standartus. –Vilnius, 2003).

1.1.1. lentelėje pateikiamas kompetencijų ir kompetencijų ribų pavyzdys:

1.1.1 lentelė. Kompetencijų ir kompetencijų ribos

Kompetencijos	Kompetencijų ribos
1.1. Organizuoti darbo vietą.	Smulčiojo verslo organizavimas. Darbo vieta: užsakymams priimti, sukirpti, siūti, apdoroti drėgminiu šiluminiu būdu.
1.2. Sudaryti saugias darbo sąlygas, mokėti saugiai dirbti.	Sauga: darbuotojų, civilinė.
1.3. Priimti užsakymą.	Paslaugos: drabužių siuvimas, drabužių taisymas.

1.1.4. Mokymo tikslai, mokymo dalykai (moduliai)

Mokymo tikslai – tai apibendrintos žinios ir gebėjimai, kuriuos turi įgyti konkrečios programos besimokantysis, mokymo/si proceso metu arba mokymo proceso pabaigoje.

Mokymo dalykas – mokslo kryptimis, šakomis arba konkrečiais mokymo tikslais apibrėžtas mokymo turinys. Siuvėjo profesinio mokymo programos mokymo dalykai pateikiami 1.1.2 ir 1.1.3 lentelėse.

Mokymo dalyko tikslai – konkrečios žinios ir gebėjimai, kuriuos turi įgyti studentas tam tikrame dalyke.

Mokymo modulis – savarankiškas profesinio mokymo turinio vienetas, skirtas tam tikrai (ar kelioms) kompetencijoms įgyti, kuriam būdingi: savarankiška tikslų struktūra, mokymo/si medžiaga, konkretūs metodai bei tikslų pasiekimo vertinimo procedūros.

(Juknevičienė D., Baliukynas S. Metodinės rekomendacijos darbo grupei, kuriančiai profesinio rengimo standartus. –Vilnius, 2003).



1.1.2 lentelė. Pagrindiniai mokymo dalykai siuvėjo profesinio mokymo programoje, kodas 440054212, trukmė 2 metai

Profesinio mokymo dalykai	Dalykų pavadinimai
Bendrieji dalykai	1.1. Ekonomikos ir verslo pagrindai 1.2. Civilinė sauga

Specialybės mokymui	<p>1.3. Siuvimo pradmenys 1.4. Juosmeninių drabužių siuvimas 1.5. Petinių drabužių be pamušalo siuvimas 1.6. Drabužių su pamušalu elementų siuvimas 1.7. Drabužių su pamušalu siuvimas 1.8. Drabužių siuvimas su primatavimais 1.9. Įvairaus kirpimo drabužių siuvimas ir taisymas 1.10. Drabužių sukirpimas ir siuvimas 1.11. Drabužių konstravimas 1.12. Siuvimo įrenginiai 1.13. Drabužių kompozicija 1.14. Siuvinių medžiagos 1.15. Buhalterinė apskaita 1.16. Teisės pagrindai 1.17. Informacinės technologijos 1.17. Darbuotojų sauga ir sveikata 1.18. Gamybinė praktika 1.19. Kvalifikacijos egzaminai</p>
Bendrakultūriniai dalykai	<p>2.1. Valstybinės kalbos kultūra ir specialybės kalba 2.2. Kūno kultūra 2.3. Profesinė etika Papildomas ugdymas</p>

1.1.2 lentelė. Pagrindiniai mokymo dalykai siuvėjo profesinio mokymo programoje, kodas 330054212, trukmė 3 metai.

Profesinio mokymo dalykai	Dalykų pavadinimai
Bendrieji dalykai	<p>1.1. Ekonomikos ir verslo pagrindai 1.2. Civilinė sauga 1.3. Informacinės technologijos</p>
Specialybės mokymui	<p>1.2.1. Siuvimo pradmenys 1.2.2. Juosmeninių drabužių siuvimas 1.2.3. Petinių drabužių be pamušalo siuvimas 1.2.4. Drabužių su pamušalu elementų siuvimas 1.2.5. Drabužių su pamušalu siuvimas 1.2.6. Drabužių siuvimas su primatavimais 1.2.7. Įvairaus kirpimo drabužių siuvimas 1.2.8. Drabužių taisymas 1.2.9. Drabužių sukirpimas ir siuvimas 1.2.10. Drabužių konstravimas 1.2.11. Siuvimo įrengimai 1.2.12. Siuvinių medžiagos 1.2.13. Drabužių kompozicija 1.2.14. Darbuotojų sauga ir sveikata 1.3. Gamybinė praktika</p>

Bendrojo lavinimo dalykai	2.1. Dorinis ugdymas (etika, tikyba) 2.2. Lietuvių kalba 2.3. Užsienio klb. (anglų, vok., pranc.) 2.4. Matematika 2.5. Gamtamokslinis ugdymas: 2.5.1. Fizika 2.5.2. Chemija 2.5.3. Biologija 2.5.4. Integruotas gamtos mokslų kursas 2.6. Socialinis ugdymas: 2.6.1. Istorija 2.6.2. Geografija 2.6.3. Integruotas socialinių mokslų kursas 2.7. Kūno kultūra: 2.7.1. Bendroji kūno kultūra 2.7.2. Pasirinkta sporto šaka 3. Mokinių pasirenkamųjų kursų val.
---------------------------	---



1.1. Užduotis. Naudojantis siuvėjo rengimo standartu (III profesinio išsilavinimo lygiu) užpildykite lentelę. Surašykite po 5 kompetencijas ir kompetencijų ribas, darbą pristatykite.

Data	Grupė	Vardai, Pavardės 1. 2. 3.
Užduoties pavadinimas: Kompetencijos ir kompetencijų ribos		
Kompetencijos	Kompetencijų ribos	



1.2. Uždutis. Surašykite mokymo dalykus, aptarnaujančius užsakymo priėmimo kompetenciją iš 1.1.2. ir 1.1.3. lentelių.

Data	Grupė	Vardai, Pavardės 1. 2.
Užduoties pavadinimas: mokymo dalykai, aptarnaujantys kompetencijas.		

1.2. Mokymo/si vietos

Mokymo procese svarbu mokymo/si vietos sutvarkymas bei mokymo/si aplinkos sukūrimas tiek fizine, tiek socialine, emocine bei psichologine prasme. Įvairios mokymo/si aplinkos įvairios: profesinio mokymo dirbtuvės, kabinetai, kompiuterių klasės, virtualūs tinklai su ugdymo įstaigomis, bibliotekos, mokytojo, mokinio vietos ir kt.

1.2.1. Mokymo/si vietos: kabinetai, dirbtuvės, bibliotekos ir kt.

(žr. 1.2.1 pav. – 1.2.5 pav.).

Teoriniam mokymui/si reikalinga:

- kabinetai (stalai, kėdės, mokomoji lenta, grafoprojektorius, multimedia ar kita vaizdo demonstravimo technika);
- įvairios vaizdinės priemonės;
- vadovėliai, madų žurnalai, mokymo mokymo(si) informacinė medžiaga,
- specialybės mokomosios programos;

Praktiniam mokymui/si reikalinga:

- siuvimo mokomosios dirbtuvės;
- sukirpimo stalai;
- siuvimo įranga;
- drėgminio-šiluminio apdorojimo įranga;
- siuvinių medžiagos, priedai;
- individualūs darbo įrankiai ir priemonės;
- manekenai;
- padalomoji-mokomoji medžiaga, etalonai;
- technologinių mazgų siuvimo nuoseklumo pavyzdžiai;
- mokymo(si) informacinė medžiaga.



1.2.1 pav. Teorinio mokymo kabinetas



1.2.2 pav. Teorinio mokymo kabinetas



1.2.3 pav. Siuvimo mokomosios dirbtuvės



1.2.4 pav. Siuvimo mokomosios dirbtuvės



1.2.5 pav. Siuvimo mokomosios dirbtuvės

1.2.2. Elgesio taisyklės mokymo/si vietose

Mokinių elgesio taisyklės sudaromos vadovaujantis Švietimo ir Profesinio mokymo įstatymais, Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministro įsakymais, mokymo įstaigų nuostatais, kitais dokumentais, reglamentuojančiais mokymo įstaigų veiklą. Elgesio taisyklės nustato mokinių bendrąsias teises, pareigas ir drausmės užtikrinimo pagrindus, mokinių skatinimo priemonės. Mokiniai turi būti sudarę mokymo sutartį su mokymo įstaiga, kurioje mokosi ir privalo laikytis jos sąlygų, imtis atsakomybės už profesinių ir asmenybinių kompetencijų ugdymąsi.



1.2.1. Užduotis. Atsakykite į pateiktus klausimus ir pakomentuokite.

Data	Grupė	Vardai, Pavardės 1. 2. 3.
Užduoties pavadinimas: mokinių elgesio taisyklės mokymo/si vietose		
<p>1. Elgesys – tai.....</p> <p>2. Kokius žodžius Jūs priskirate tinkamam elgesiui mokymo institucijoje?</p> <p>3. Ar skiriasi Jūsų elgesys pamokų metu, po pamokų nuo prieš tai lankytoje mokymo įstaigoje? Pagrįskite.....</p> <p>4. Kaip manote, kas įtakoja Jūsų ir grupės draugų elgesį mokymo institucijoje?</p>		

2. PAŽINTIS SU BŪSIMA PROFESIJA

2.1. Saugi darbo vieta

Saugią darbo vietą ir jai keliamus reikalavimus reglamentuoja LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas.

Darbuotojų sauga ir sveikata – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose įmonės veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

Darbo vieta – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje suldytą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.

Darbo aplinka

1. Darbuotojams turi būti sudaryta tokia darbo aplinka, kad joje nebūtų pavojingų ir (ar) kenksmingų veiksnių, keliančių susižalojimo ar kitokią sveikatos pakenkimo riziką, o jei tokia rizika yra, ji turi būti kuo mažesnė ir turi būti numatytos priemonės tokiai rizikai šalinti.
2. Darbo aplinkos veiksnių leistinas ribines vertes (dydžius) nustato sveikatos saugos reglamentai (higienos normos) ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.
3. Darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių dydžiai viršija leistinas ribines vertes (dydžius) ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), darbo laiko trukmė neturi viršyti 36 valandų per savaitę. Konkreti darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių vertės (dydžiai) viršija leistinas ribines ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), kasdienė ir savaitės darbo laiko trukmė nustatoma įvertinant darbo aplinkos tyrimo rezultatus, vadovaujantis sveikatos apsaugos ministro patvirtintais sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijais ir tvarka. (LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas“, 40 straipsnis).



„LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas“, Valstybės žinios, 2003, Nr. 70-3170 Aktualu nuo 2004 10 26 III dalis, VI skyrius.

Kiekvienas mokinys, pasirinkęs siuvėjo profesinio mokymo programą turi skirtingą suvokimą apie būsimą savo profesiją. Siuvimo profesijos mokytojui tikslinga pasiūlyti mokiniams diagnostinį testą apie pasirinktą siuvėjo profesiją (2.1. užduotis). Mokinių testo užpildytas turinys leis profesijos mokytojui susidaryti nuomonę apie mokinio orientavimąsi siuvėjo profesijoje.



2.1. Užduotis. Diagnostinis testas

Klausimai	Galimi atsakymų variantai	Teisingas atsakymas
I. Kokio dalyko besimokydami sužinosite apie sijonų siuvimo technologiją?	1. Konstravimas ir sukirpimas. 2. Sijonų siuvimo technologija. 3. Lengvų drabužių siuvimo technologija. 4. Visi teisingi.	
II. Kuriuos iš išvardintų dėstomų dalykų priskirtumėte kompetencijai dekoruoti drabužį pagal paruoštą eskizą?	1. Dizainerio padėjėjo darbo organizavimas. 2. Drabužių dekoravimas 3. Juosmeninių drabužių siuvimas 4. Visi teisingi	
III. Kokiam dėstomam dalykui priskirtumėte kompetenciją, sudaryti saugias darbo sąlygas, mokėti saugiai dirbti?	1. Darbuotojų sauga ir sveikata 2. Siuvimo įranga 3. Kūno kultūra 4. Visi teisingi	
IV. Kokių specialybinių dalykų išmanymas yra būtinas norint teisingai sukirpti gaminį?	1. Siuvimo pradmenys 2. Kompozicijos pagrindai 3. Konstravimas ir sukirpimas 4. Visi teisingi	
V. Parašykite, kokių specialybinių kompetencijų įgysite mokydamiesi kompozicijos pagrindų dalyko?		
VI. Išvardinkite priemones, naudojamąs gaminiui pasiūti.		

2.1.1. Žmogaus darbingumui ir sveikatai turintys įtakos rizikos veiksniai ir saugos nuo jų principai

Darbo aplinka – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).

Pavojingas veiksnys – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirtį.

Kenksmingas veiksnys – rizikos veiksnys darbo aplinkoje, kuris veikdamas darbuotojo organizmą gali sukelti ligą ar profesinę ligą ir kurio poveikis gali būti pavojingas gyvybei. („**LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas**“).

Siuvėjas privalo pasitikrinti sveikatą ir turi būti instrukuotas (įforminus instruktavimo registravimo žurnaluose) pagal:

1. darbuotojo saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;

2. pirmosios medicininės pagalbos suteikimo instrukcija;
3. darbuotojo saugos ir sveikatos (pagal darbo vietą) instrukcija;
4. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;
5. darbo vietos priešgaisrinės saugos instrukciją;
6. darbuotojų veiksmų, kilus gaisrui, planą.

Periodiškai dirbantis siuvėju instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

2.1.2. Saugos reikalavimai darbo vietoms

Darbo vieta – vieta, kurioje siuvėjas dirba darbo sutartyje sulygta darbą. Mokymo kabinetuose, laboratorijose, siuvimo įmonėse darbo stalai ir kėdės turi būti komplektuojami (to paties dydžio) ir atitikti dirbančiųjų ūgį arba turi būti su mechaniniu aukščio reguliavimu. Draudžiama naudoti kėdutes, suolelius ar kėdes be atlošo (nugarėlės). Kiekviename kabinate turi būti trijų dydžių baldai (1.2.3 pav., 1.2.4 pav., 1.2.5 pav.). Visi įrenginiai mokymo ir gamybinėse patalpose turi būti išdėstyti taip, kad mokymo proceso metu pagrindinis šviesos srautas sklistų iš kairės pusės. Mokymo dirbtuvėse visi įrenginiai sustatomi stamenai langų atžvilgiu arba (30–40) ° kampu. Tarp darbatalių turi būti ne mažesnis kaip 1,2 m, o tarp darbatalių eilių – ne mažesnis kaip 0,8 m atstumas. Darbo vietų apšvietimas turi atitikti reikalavimus, pateiktus higienos normose.

Pavojingi ir kenksmingi veiksniai siuvėjo darbo vietoje:

1. adata, prispaudimo kojėlė;
2. siuvimo mašinos transportavimo mechanizmas;
3. siūlvedys;
4. peilis (medžiagos kraštui nupjauti);
5. triukšmas (leistina norma 85 dcb);
6. elektros srovės poveikis;
7. skriemuolys (smagratis);
8. aštrūs darbo įrankiai;
9. gamybinės dulkės (leistina norma – šeši mg/m³);
10. priverstinė kūno padėtis;
11. netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindys);
12. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
13. netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t. t.);
14. netvarkingi įrenginiai, įrankiai, patalpos ir kt.;
15. dūžtantys daiktai, (stiklas, plastmasė ir kt.), šukių valymas;
16. neprognozuojami stichiniai gamtos reiškiniai.

Darbo vieta turi būti švari, naudojami prietaisai, įrankiai bei įrenginiai turi būti tvarkingi, laikomi jiems skirtoje vietoje.



LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas Valstybės žinios, 2003, Nr. 70-3170. Aktualu nuo 2004 10 26 LR sveikatos apsaugos ministro įsakymas „Profesinio mokymo įstaigos higienos normos ir taisyklės“ 2001m. rugsėjo 5d. Nr.475, Vilnius.



2.1.1 Užduotis. Surašykite galimus pavojingus, kenksmingus arba kitus rizikos veiksnius siuvėjo profesijai.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduoties pavadinimas: Rizikos veiksniai siuvėjo darbo vietoje		
1.		
2.		
3.		



2.1.2 Užduotis. Išvardinkite siuvėjo veiksmus prieš darbą ir baigus darbą.

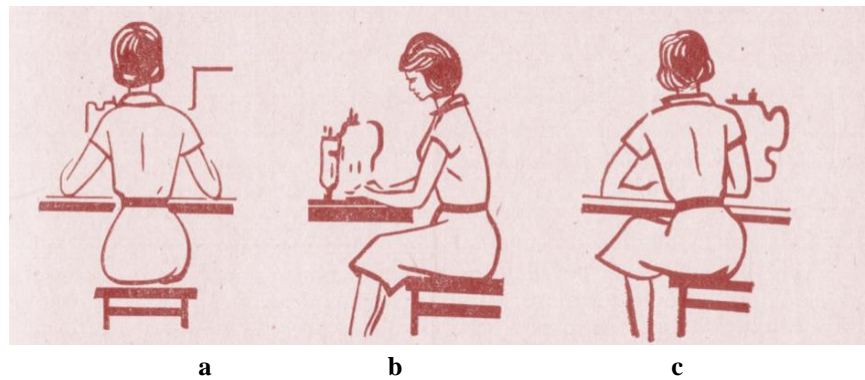
Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduoties pavadinimas: siuvėjo veiksmai prieš darbą ir baigus darbą.		
1.		
2.		
3.		

Pradedant siūti, labai svarbu ergonomiškai įsirengti darbo vietą (2.1.2 pav, 2.1.3 pav., 2.14 pav.). Renkantis darbo stalą patariama pirmenybę teikti stalams su daugybe stalčiukų daiktams susidėti. Tai padės išvengti nuolatinės netvarkos ant darbo stalo. Taip pat labai svarbu išsirinkti patogią kėdę. Pirkdami kėdę būtinai ant jos bent trumpam prisėskite ir atkreipkite dėmesį, ar šlaunys užima horizontalią padėtį, ar pėdos tvirtai padėtos ant grindų.

Dar vienas svarbus patarimas rengiant siuvėjo darbo vietą – ją gerai apšviesti, kad sklindanti šviesa nekenktų regėjimui. Darbo vietai labiausiai tinka bendras patalpos apšvietimas ir papildoma stalo lempa lanksčiu korpusu, su reguliuojamu šviesos srautu. Taip lengviau reguliuoti apšvietimo intensyvumą, šviesos kritimo kampą į siuvinį.



2.1.2 pav. Siuvėjo individualaus siuvimo darbo vieta



2.1.3 pav. Darbinės siuvėjo pozos: a-taisyklinga sėdėjimo poza siuvant; b- rankų padėtis ant siuvimo mašinos; c- netaisyklinga darbinė poza.



2.1.4 pav. Siuvėjo darbo vietos siuvimo įmonėse

2.2. Mados istorija

2.2.1. Mados samprata

„Mada – tai konkrečioje visuomenėje vyraujantys trumpalaikiai skoniai, pasireiškiantys išorinės buities formose, ypač aprangoje, kostiumuose.“ V. J. Dalis.

Mada – žmonijos kultūros dalis. Jai įtakos turėjo įvairių šalių kultūros, dailės ir architektūros stiliai, būdingi tam tikrai epochai: viduramžiai, renesansas, barokas, rokogas, klasicizmas, modernizmas ir kt.

Mada – (pranc. „mode“, lot. „modus“) saikas, būdas, taisyklė, nurodymas.

Svarbiausias mados bruožas – kaita. Ją keistis skatina dvi prigimtinės žmonių savybės: siekimas atsinaujinti ir polinkis pamėgdžioti.

Su mada glaudžiai siejasi stilius. Istorijos eiga rodo, kad mados formavo stilius. Žodis „stilius“ atsirado antikos laikais, bet mūsų laikmetyje įgijo daugybę reikšmių. Mėgstama kartoti „stilingas žmogus“, „stilingai apsirengęs“. Pagal šiuolaikinę sampratą tai reikštų šiek tiek bendrą mados tendenciją nujaučiantį žmogų, besirengiantį tuo, kas jam patogiu ir dera. XX a. susiformavus naujam požiūriui į madą, atsiranda įvaizdžio sąvoka. Įvaizdis (angl. „image“, lot. „imago“) – vaizdas, įvaizdis.

Stilius gyvuoja ilgą laiką ir plačioje erdvėje, o įvaizdis veikia konkretų laiką ir gyvuoja konkrečioje erdvėje. Drabužių stilių galime keisti keletą kartų per dieną. Įvaizdį keisti sunku, nes jis priklauso ne tik nuo drabužių, jų kokybės, bet ir nuo paties žmogaus: jo veido, eisenos, balso, elgesio manierų, socialinės padėties. Įvaizdis, skirtingai nei stilius nepakartojamas.

2.2.2. Drabužių raidos apžvalga

Kokia drabužių atsiradimo istorija? Mados užuomazgos – tai atsiradusios tatuiruotės ir papuošalai. Pagrindinė priežastis, dėl kurios žmogus turėjo kuo nors apsisiausti, buvo nepalankios klimatinės sąlygos, ypač šaltis ir lietus. Pirmieji drabužiai buvo natūrali žaliava: kailiai, augalų žievė, lapai ir pluoštas, kuriais žmogus apsisiausdavo pečius ir persirišdavo klubus. Vėliau žmogus išmoko verpti, austi, megzti. Pradinė drabužio forma buvo stačiakampio audinio gabalai, susegami arba perrišami ties petimi ar krūtine. Tik vėliau žmogus, pasigaminęs iš kaulo adatą, siūlams vartodamas augalų šaknis, pluoštą ar žvėrienos sausgysles, išmoko drabužio medžiagos kraštus susiūti. Drabužiai keičiantis istoriniams laikmečiams vis tobulėjo. Iš pečius ir nugarą dengiančių apsiaustų išsivystė petiniai drabužiai, iš šlaunis dengiančių – juosmeniniai drabužiai.

Žmogaus gyvenime drabužis atlieka labai svarbų vaidmenį: sudaro ir palaiko organizmo mikroklimatą, apsaugoja kūną nuo sužalojimų, paslepia kūno trūkumus, atlieka estetinę funkciją. Kas yra kostiumas? Pati bendriausia sąvoka kalbant apie tai, kuo apsisivelkama yra drabužiai, o kostiumas dažnai įsivaizduojamas kaip kelnų, švarko arba sijono derinys. Plačiąja prasme kostiumas – tai žmogaus apranga, papuošalai, aksesuarai, šukuosena, makiažas, asmens laikysena, judesiai. Pagal kostiumą galima atspėti žmogaus profesiją, teigiamas jis ar neigiamas herojus ir kt. Drabužio raida pavaizduota 2.2.2.1 lentelėje.

Drabužių istorija		Santrumpa	
Metai	Periodai ir drabužių stiliai		
Senovės laikotarpis	3000	ANTIKINIS EGIPTAS Egipto kostiumas	GERMANINIS Akmens amžius
	2000	ANTIKINĖ GRAIKIJA Graikiškas kostiumas	Priešistorinis ir ankstyvasis laikotarpis
	1000	ANTIKINĖ ROMA Romėniškas kostiumas	Bronzos amžius
	0		Germanų kostiumas
	100		
Viduramžiai	200		Geležies amžius
	300	BIZANTIJA Bizantijos kostiumas	Genčių migracija
	400		
	500		
	600		
Modernizmas	700		
	800	ROMANINIS	Karolingų periodas
	900		
	1000		
	1100		
Vėlyvasis laikotarpis	1200		
	1300	GOTIKA	Burgundijos mada Vėlyvoji gotika
	1400		
	1500		
	1600	RENEŠANSAS	
Dabartinis laikotarpis	1700	BAROKAS	Nyderlandų mada Prancūzų mada 30 metų karas Ankstyvasis barokas Suklestėjimas
	1800	ROKOKAS	Rokoko mada Vėlyvasis barokas
	1900	KLASICIZMAS	Anglų mada Empyras Bydermėjerio stilius Prancūzijos revoliucija
	1910	ROMANTIZMAS	Neorokokas Viktorijos era
	1920	NAUJASIS MENAS	Įmantrūs prancūzų laikotarpis Naujojo meno forma ir kryptys
1930			
1940			
1950			
1960	XX AMŽIAUS DRABUŽIAI		
1970			
1980			
1990			
2000			

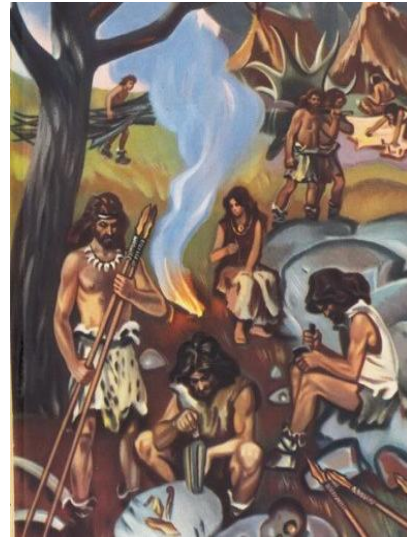
2.2.2.1lentelė Drabužių raida



„Siuvėjo rengimo vadovėlis, 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė“, 2004 m.(147-180psl.).

Pirmąsios bendruomenė

Medžiagų ir formų paprastumas (klubo raiščiai) – pagrindinis šio laikmečio bruožas, rodantis žemą to meto gamybinių jėgų lygį ir socialinę žmonių lygybę. Pirmieji drabužiai buvo iš žvėrių kailių. Pradėję versti žemdirbyste (linai) ir gyvulininkyste (avys), žmonės iš linų pluošto ir vilnų išmoko gaminti audeklus. Šiam laikotarpiui charakteringa papuošalų gausa: akmenys su prakalta skylute, žvėrių dantys, kriauklės (2.2.2.1 pav.).



2.2.2.1 pav. Pirmąją bendruomenės aprangą

Senovės Egiptas

Nuo 3000 iki 30 m. pr. Kr.

Antikinis Egiptas – viena pirmųjų civilizacijų, drabužiai paprasti, tačiau atspindi valstybės formavimąsi, išryškėja klasiniai skirtumai. Visų visuomenės sluoksnių drabužių formos vienodos, tačiau skyrėsi audinių kokybė, priklausomai nuo klasinių skirtumų. Vyriški ir moteriški drabužiai skyrėsi iš esmės. Vyro aprangą sudarė sijonėlis – shenti, sandalai, perukas. Perukų dydis rodė socialinę priklausomybę. Egipto moterys vilkėjo suknią, pasiūtą iš dviejų plono lininio audinio stačiakampių. Egiptiečiai labiausiai mėgo baltą spalvą, nors mokėjo dažyti audinius rausvai, mėlsvai, žaliai (2.2.2.2 pav.). Tiek vyriški, tiek moteriški drabužiai buvo kontrastingi ir spalvomis, ir medžiagomis. Spalvoti papuošalai kontrastuoja dažniausiai su balta drabužio spalva, juodais plaukais ar peruku.



2.2.2.2 pav. Senovės Egipto kostiumai

Senovės Graikija

XVIIa. pr. Kr. –VI a. po Kr.

Graikų verslai: laivininkystė, prekyba, žemdirbystė ir amatai. Fizinius darbus dirbo vergai, o laisvi žmonės galėjo kurti, dirbti protinį darbą. Drabužių estetiką formavo klostės, susegtos segėmis, surištos juostelėmis. Drabužių klostymo meno mokydavo jau mokyklose. Pagrindinis graikų drabužis – chitonas: iš dviejų stačiakampio audeklo gabalų, šonuose susiuvamų ar susegamų ant peties ir du kartus perjuosiamų juostele. Vyrai chitoną dažniausiai susegdavo ant vieno – kairio peties. Trumpus chitonus dėvėjo: paprasti piliečiai, kariai, jaunimas. Ilgus: moterys, senukai, aristokratai, valstybės veikėjai, aktoriai. Išeinant į viešumą ant chitono užsiaučia himatija – didžiulis (maždaug 4x1,7 m.) audeklo gabalas, drapiruojamas nuo kairiojo peties. Keliauninkai, kariai ant chitono siausdavosi chlamidę – mažesnę audeklo gabalą su krašte įausta spalvota juosta, susegama ant vieno peties. Moterų drabužiai buvo daug įvairesni nei vyrų. Pagrindinis jų drabužis chitonas būtinai ilgas, įvairiau drapiruotas, susegtas ant abiejų pečių. Moterys, kaip ir vyrai, namuose vilkėdavo tik chitoną. Būdingiausios graikų aprangos savybės – paprastumas ir plastiškumas (2.2.2.3 pav.).



2.2.2.3 pav. Senovės Graikijos kostiumai

Senovės Roma

VIII a. pr. Kr. –VI a. po Kr.

Senovės (antikinėje) Romoje ryškiausi du laikotarpiai: respublikos ir imperijos. Respublikos laikotarpiu vyravo apdarai panašūs į graikų: paprasti, formuojami drapiruojant. Tačiau veikiami istorinių sąlygų drabužiai keitėsi. Tai tunikos, ant kurių buvo velkamos togos – brandos, pilietybės simbolis, dėvimos iškilmingais atvejais (2.2.2.4 pav.). Vergai, užsieniečiai, nusikaltėliai neturėjo teisės dėvėti togos. Vėlesniuju laikotarpiu toga drapiruojama iš maždaug 6 m ilgio ir 2,5 m pločio medžiagos. Respublikos laikotarpiu moterys dėvėjo vieną arba dvi ilgas tunikas, o išeidamos iš namų, apsisiausdavo pala. Drabužiai dažniausiai būdavo vilnoniai arba lininiai.



2.2.2.4 pav. Senovės Romos kostiumai

Viduramžiai

V–XVII a.

IV a. Romos imperija buvo padalinta į Vakarų ir Rytų (Bizantija) imperijas. Būdamą Rytų ir Vakarų prekybos sankirtoje, V a. Bizantija tapo naujos kultūros centru Europoje – pasauliniu audinių centru. Iš aprangos buvo galima spręsti apie žmogaus titulą, teises ir užimamas pareigas. Oficialiu drabužiu tapo apsiaustas. Šilkinųjų audinių ir purpurinių dažų gamyba Bizantijoje tapo valstybiniu monopolium. Bizantiška moda išsaugojo antikinius viršutinius drabužius: toga, pala, tunika, kurie pakeitė pavadinimus į alba, kasulą ir kurie tapo pagrindine bažnytinių drabužių dalimi. Atsirado nauja moteriška moda vilkėti kelis drabužius vienus ant kitų. Vilkėti vilna ir drobė pamiršti. Viešpatavo brokatas su įjais auksiniais ir sidabriniais siūlais, išsiuvinėtais perlais, auksu (2.2.2.5 pav.).



2.2.2.5 pav. Viduramžių kostiumas

Romaninio stiliaus kostiumas

X–XIII a.

Grožio sampratą paveikė riterystė. Moters figūra buvo slepiama po laisvais, ilgais apdarais, vilkint vieną ant kitos keletą tunikų. Aukščiausio luomo gyventojai siūdinosi ryškiaspalvius drabužius: mėlynus, žalius, purpurinius, valstiečiai – tamsesnius: pilkus, rudus (2.2.2.6 pav.).



2.2.2.6 pav. Romaninio stiliaus kostiumai

IX–X a. vyriški drabužiai beveik nesiskyrė nuo moteriškų – panašaus kirpimo, platūs, laisvi. Stiprėjant karaliaus valdžiai ir feodalizmui, didėjo skirtumas tarp aukštuomenės ir prastuomenės drabužių (2.2.2.6 pav.).



2.2.2.7 pav. IX–X amžiaus kostiumai

X–XI a. vyrų apdarams turėjo įtakos riterių apranga.

XII a. atsiranda modeliavimas, paveikęs drabužių formas. Atsirado įvairesnių formų rankovių: vienos jų buvo paplatintos viršuje, kitos – apačioje (2.2.2.8 pav.).

XI–XII a. moterų drabužiai pajvairėjo: jie tapo plastiškesni, pabrėžiantys figūrą, o liemuo išryškinamas priekyje susegamu ar surišamu diržu, kurio galai siekdavo žemę.



2.2.2.8 pav. XI–XII amžiaus kostiumai

Gotikos stiliaus kostiumas

XII a. II pusė–XVI a.

Šiame istoriniame laikotarpyje daug dėmesio skiriama drabužių tobulinimui. Labai išryškėjo luominiai skirtumai. Buvo išleisti įsakai kaip kam galima rengtis. Moters grožio idealas – nuolaidžiais pečiais, ilgu kaklu, plonu, grakščiu liemeniu, plokščia krūtine, nustebusia veido išraiška.

XIII a. drabužiai modeliuojami – pritaikomi prie figūros, o šonai kartais suvarstomi raišteliais, kerpami pagal brėžinius.

XV a. moterų aprangoje ypač ryškūs gotikos stiliaus bruožai. Gotikos stiliui būdingi bruožai: ilgos išilginės linijos, trikampė iškirptė, atlenkiama, ant pečių gulinti apykaklė. Populiariausios audinių spalvos: žalia, raudona, mėlyna. Madingiausios to laikotarpio galvos dangos – aukštos, panašios į gotikinių stogų siluetus (2.2.2.9 pav.).

Drabužių modeliavimas tobulėjo, siluetas darėsi aiškesnis, atsirado įvairesnių detalių, pradėta prisiūti rankoves. Daug dėmesio buvo skiriama užsegimui. Sagos išrastos dar XIII a., tačiau XIV a. tapo ypač madingomis, buvo labai puošnios ir brangios. XV a. tapo ypač madinga dėvėti įvairias galvos dangas.



2.2.2.9 pav. Gotikos stiliaus kostiumai

Renesansas

XIV–XVI a. I pusė

XIV a. Italijoje susiformavo, o vėliau ir kitose Europos šalyse paplito naujas stilius – renesansas. Šiam laikotarpiui būdinga antikos kultūros tradicijų atgaivinimas, mokslo ir meno pakilimas. Greta feodalų luomo iškilo buržuazija, žmogaus vietą visuomenėje lėmė ne luominė kilmė, o turtas. Šio laikotarpio atstovai, pasaulinės reikšmės menininkai: Leonardas da Vinčis, Rafaelis, Mikalandželas.

XV a. dar vis buvo juntama vėlyvojo gotikinio stiliaus įtaka ir dominavo vertikalios linijos, o kito amžiaus pradžioje pastebima vis daugiau horizontalių, būdingų renesansui. Moterų apdarai pasižymėjo atviromis iškirptėmis. (G. Albrechtaitė-Lingienė „Renesanso šventė Vilniuje“. 2013-06-16, <http://iq.lt/gyvenimo-gurmanams/renesanso-svente-vilniuje>).

Italų renesanso kostiumas tiek vyrų, tiek moterų buvo švelnaus, plastiško silueto, pabrėžė natūralias figūros proporcijas (2.2.2.10 pav). Drabužių dėvėta iš karto daug.

XVI a. vyro figūra tapo masyvesnė, kresnesnė. Vyriški drabužiai itin prabangūs ir puošnūs. Dekoratyviu akcentu tapo marškiniai. Moterų gražūs siluetas, darnios proporcijos, linijų grožis ir dinamika pabrėžė figūros natūralumą. Didelį dėmesį skyrė drabužių puošnumui. XVI a. viduryje moterų aprangoje atsirado metaliniai korsetai liemens dalyje. Moterų kostiumai spalvingi, įvairių spalvų ir faktūrų deriniai. Kaip ir moterų, taip ir vyrų kepurės, batai, ypač diržai buvo puošiami labai turtingai.

Ispanijoje renesanso stilius susipynė su gotikos, italų renesanso ir savitais nacionaliniais bruožais (2.2.2.11 pav.). Vyro aprangą sudarė trumpas švarkelis, kaklas uždaras, aukšta stati apykaklė, iš po jos didelė dekoratyvinė apykaklė – gorgera. Siekdami madingų formų, ispanai švarką ir kelnes siuvo su dvigubu pamušalu, į kurį prikišdavo plunksnų, vatos ir kt., dėl to drabužis prarasdavo plastinę formą. Ryškus pamušalas kontrastavo su viršutiniu audiniu, šone kabėdavo prisegta špaga. Ispanų didikų eleganciją pabrėždavo odinės pirštinitės, užkištos už diržo ir nėrinuota nosinitė.

Moterys ispanės pradėjo dėvėti sukneles su karkasu, kas suteikė figūrai laibą liemenį, plokščią krūtinę ir siaurus klubus, figūra atrodė įsprausta į futliarą. Siluetas primena du trikampius. Ispanės dėvėjo marškinius ir dvi sukneles. Viršutinė suknelė uždara, be klosčių, ilga iki pat žemės. Apatinės suknelės kyšojo tik siauros rankovės, o viršutinės suknelės rankovės buvo dekoratyvinės. Gausūs dekoruoti elementai – prakarpos, siuvinėti kraštai, vėriniai, puošnūs diržai – kontrastavo su asketišku suknelės siluetu. Kostiumą užbaigdavo gofruota apykaklė. Moterys balino veidą, rausvino skruostus ir lūpas.

XVI a. ispanių apranga buvo pripažinta visoje Europoje kaip dvaro aukštuomenės „uniforma“, kas turėjo įtakos ir prancūzų mados raidai, tačiau prancūziškieji darbužiai pasižymėjo plastiškumu, elegantiškumu. Prancūzės mėgo išsiskirti apranga iš kitų, būti dėmesio centre, kas vėlesniais amžiais Prancūzijai padėjo tapti madų diktatore ir ja išlikti iki šių dienų.



2.2.2.10 pav. Italų renesanso kostiumas



2.2.2.11 pav. Ispanų renesanso kostiumas (www.culturamas.es)

Barokas

XVI–XVIII a. I pusė

„Barokas – tai XVII–XVIII a. I pusės Europos ir Lotynų Amerikos šalių meno kryptis. Jam būdinga prabanga, didingumas ir ypatingas rafinuotumas. To laikotarpio mados diktatorius – prancūzų dvaras. Baroko laikų moda pasižymėjo naujomis medžiagomis ir papuošalais. Medžiagų ornamentams būdinga stambios gėlės, barokui būdingi raityti ornamentai, akanto lapai, granato vaisiai, rombai, karūnos, vazos ir pan. Kostiumuose buvo naudojami kontrastingų spalvų deriniai (pvz. pilka ir raudona ir pan.). Jų apdaila pasižymėjo gausiais kaspinių, raukinių, galionų ir pan. papuošimais. XVII a. pradžioje Prancūzijos karalius Henrikas IV pirmąsyk įtvirtino juodų drabužių, kaip gedulo rūbų simboliką. Pagrindinės vyriško kostiumo dalys buvo šios: baltiniai, (marškiniai ir kelnės) švarkas, viršutiniai rūbai, galvos apdangalai, apavas. Siluetas, detalės, papildomi aksesuarai keitėsi. Galima teigti, kad XVII a. vyriško kostiumo madą tiesiogiai įtakojo karinė uniforma. Muškietininkas, ištikimas karaliaus kareivis – idealus to meto herojus. Tačiau 50–70 m.

įsigali naujas estetiškas vyriško grožio idealas – pusiau vaikiškas vyras, nes pokyčius įtakojo vaikiškas karaliaus Liudviko XIV amžius. Šio laikotarpio kostiumas susidėjo iš gausiai papuošto švarko ir kelnų, kyšojo puošnios baltinių klostės, apdailintos gipiūru. Galvos apdangalai – minkštos plačiabrylės skrybėlės, papuoštos plunksnomis. Perukas, baroko epochoje buvo ne tik aprangos detalė, bet ir turėjo liudyti apie jį nešiojančio asmens aukštą padėtį visuomenėje, nes tik to meto aukštuomenė turėjo teisę puoštis jais. To meto moterų aprangai būdingi iš metalo plokštelių pagaminti korsetai, kurie laikui bėgant kito. Išpūstą sijono formą palaikė iškrakmolintas apatinis ir keletas viršutinių sijonų. Paprastai abi suknelės buvo siuvamos iš kontrastingų spalvų. Antroje XVII a. pusėje moteriško kostiumo siluetas smarkiai pasikeičia: suknelės siluetas tampa nebe baliono formos. Amžiaus pabaigoje puošnią suknelių apykaklę pakeitė dekoltė, pridengta lengvu šaliu. Būtinai moteriško kostiumo aksesuarai – šviesios šilkinės kojinės, pirštinės, šalikai-kaklaraiščiai, puošnios prijuostės, vėduklės, prisegti prie diržo laikrodžiai arba veidrodėliai. Moterys beveik nedėvėjo galvos apdangalų. Buržuazijos atstovų, miestiečių ir valstiečių kostiumai nuo aukštuomenės skyrėsi praktiškesnėmis formomis, patvaresnėmis, tačiau ne taip spalvingomis ir brangiomis medžiagomis, kuklesne puošyba. Tačiau aprangos siluetai buvo panašūs.“ (2.2.2.12 pav.).(<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>).



2.2.2.12 pav. Baroko stiliaus kostiumas

Rokokas

XVII–XVIII a. I pusė

„Rokoko laikotarpis pasižymėjo dideliais kraštutinumais, įmantrių formų kaita, labiausiai reiškęsi Prancūzijoje. Rokoko stilius buvo tarytum baroko tąsa, tačiau jis įgavo neatpažįstamų formų. Barokinio laikotarpio kostiumas pabrėžė erotinį grožį, išryškino krūtinę, juosmenį ir klubus. Moterų kostiumas įgavo žymiai puošnesnes formas nei vyrų. Rokoko stilius siekė suformuoti trapios moters įvaizdį. Atsisakoma sunkių audinių, jų vietą užima šilkas, kurį galima lengvai drapiruoti. Suknelės puošiamos pasitelkiant siuvinėjimo subtilumus, naudojami įvairūs šilkiniai kaspiniai. Pačios suknelės formos labai skyrėsi priklausomai nuo to, kokiai progai ji buvo skirta. Visos suknelės turėjo bendrą bruožą – ypač standų korsetą, kuris juosmens apimtį suverždavo iki 40 cm. Rankovės buvo trijų ketvirčių su puošniu trisluoksniu rankogaliu, kurį sudarė keliomis eilėmis išdėstyti mezginiai. Rokoko drabužio puošnumas tarsi užgožė papuošalų svarbą, tačiau atsirado

madingi aksesuarai. Tiek vyriško, tiek moteriško drabužio puošyboje, papuošaluose ir aksesuaruose buvo vaizduojama gamta – gėlės, medžiai, fontanai. Madingiausias vyrų drabužis – frakas, pirmiausia pradėtas dėvėti Anglijoje. Tai buvo lemtingas posūkis vyriškoje madoje – imama sekti angliška mada, perimant vis daugiau angliško kostiumo tipų ir aprangos detalių. Bet tikriausiai pats geriausias rokoko laikotarpio palikimas yra moteriškas rankinukas (2.2.2.13 pav.).



2.2.2.13 pav. Rokoko stiliaus kostiumas (<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)

Klasicizmas

XVII–XIX a. I pusė

Šiuo laikotarpiu pavyzdžiu tapo antikos klasikinio laikotarpio kultūra ir renesanso menas. Šio laikotarpio prancūzų vyrų drabužių pagrindine detale tampa trispalvė kokarda. Nacionalinės spalvos – raudona, mėlyna, balta – plačiai paplito butyje, drabužiuose, papuošaluose. Šiuo revoliuciniu laikotarpiu mada labai įvairi, atspindi įvairius įvykius, sparčiai kinta. Moterų kostiumai buvo panašūs į vyrų. Revoliucijos metais moterys beveik nenešiojo papuošalų. XVII a. pabaigoje moterų drabužiuose atgimė graikiški chitonai, dingo karkasai, elegantiškiausi drabužiai buvo labai paprasto fasono, aiškių plastiškų formų, siuvami iš plonų, lengvų, dažnai baltos spalvos audinių. Mada, veikiamą pramonės naujovių, kinta greitai, nes pagrindiniu drabužio raidos įvykiu tapo siuvimo mašinos išradimas. Taip prasidėjo masinės drabužių gamybos epocha (2.2.2.14 pav.).



2.2.2.14 pav. Klasicizmo stiliaus kostiumas

Ampyras

XIX a. 1–3 dešimtmečiai

Tai kapitalizmo klestėjimo laikotarpis. Būdinga perversmas pramonėje, mokslo ir technikos laimėjimai. Atsiranda daugybė stilių ir jų krypčių. Prancūzijoje klasicizmą pakeitė ampyro (pranc. „empire“ – „imperija“) stilius. Šiam stiliui būdingas iškilmingumas, teatrališkumas, pompastiškumas (2.2.2.15 pav.).



2.2.2.15 pav. XIXa. 1–3 dešimtmečių kostiumas

1870–1890 m. mada. Modernas

Šiam laikotarpiui būdinga kelnės, liemenė, švarkas, viskas iš vienos rūšies medžiagos. XIX a. pabaigoje pasireiškė nauja stiliaus srovė – modernas – švelnios, plastiškos formos, dekoratyvumas, dinamika, asimetrija (2.2.2.14 pav.).



2.2.2.14 pav. 1870–1890m. mada

XX a. drabužiai

Populiariausios XX amžiaus tendencijos liudija, jog mada sukasi ratu ir vis po truputį grįžta. Iš pradžių buvo madingos moderno stiliaus formos. Sporto įtakoje (sporto propagavimas, dviračio išradimas) drabužio formos tapo laisvesnės. Pokyčius skatino Polio Purė mados namai, atidaryti 1903 m., pradėję diktuoti XX a. madą. Po Pirmojo pasaulinio karo keitėsi butis. Audžiama daug pigių audinių, drabužių modeliavimas ir siuvimas įgijo pramoninį mastą. Susikūrė nauja meno šaka – dizainas. Viena pirmų naujovių mados srityje buvo tiesaus drabužio siluetas, aprangos aksesuarai

– ilgi perlų vėriniai, diademos, segės, įvairiausių spalvų šilkinės kojinės, stručių plunksnų boa, mažutės kepuraitės (2.2.2.15 pav.).



2.2.2.15 pav. 1917-tieji metai (<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)

Apie 1925 m. susiformuoja tiesaus silueto aiškios formos kostiumas (2.2.2.16 pav.).



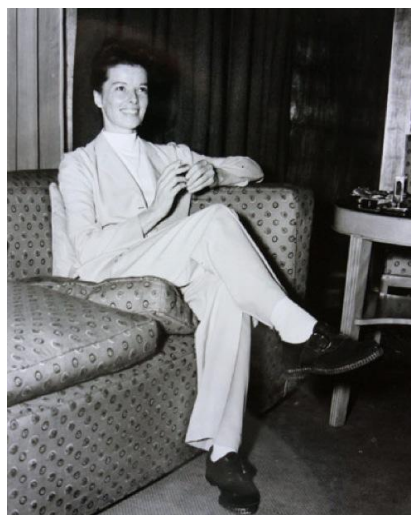
2.2.2.16 pav. 1925-ieji metai (<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)

1926 metais legendinė Coco Chanel išrado mažą juodą suknelę, kuri sukėlė revoliuciją moters garderobe. „Trečiajame dešimtmetyje moterų apranga geometrizuojama – sukuriamas stačiakampio siluetas: trumpas, vos kelius dengiantis sijonas, liemens linija akcentuojama ties klubais, ilgas kaklas ir maža galvutė. Nešiojamos mažos katiliuko formos kepuraitės“ (2.2.2.17 pav.). (<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)



2.2.2.17 pav. 1930-ieji metai (<http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)

Ketvirtasis dešimtmetis radikaliai pakeitė moters išvaizdą: talija grįžta į natūralią vietą, liemenį maksimaliai suveržia atgimstantis korsetas, į madą ateina kelius dengiantis sijonas. Madingos įvairių formų skrybėlaitės, stilingos kepuraitės. Susidarė „X“ formos siluetas. Vyrų madoje vyravo klasikinis, angliško tipo kostiumas, tamsios vilnos paltas ir būtina kostiumo detalė – skrybėlė. Vakarų drabužis buvo frakas arba smokingas, pasiūtas iš gero tamsaus audinio, balti marškiniai, liemenė ir kaklaraištis. Ketvirtame dešimtmetyje Holivudo aktorė Katharine Hepburn buvo pirmoji moteris, kuri išdrįso dėvėti vyrišką kostiumą. Ji įrodė, jog moteris gali atrodyti moteriška, dėvėdama vyriškas kelnes, marškinius ir švarką. Šiandien dizaineriai mums siūlo sujungti vyriškas kelnes su moteriška palaidinuke, masyviu koljė arba įmantriais žiedais (2.2.2.18pav.).



2.2.2.18 pav. 40-tieji metai

Sparčiai vystosi drabužių pramonė. Madinga tampa manekenės profesija. 1947 m. susiformuoja Kristiano Dioro mados namai, sukūrė drabužių stilių pagal raides H, X, Y, A. 1950 m. atsiranda jaunimo mada – mini ilgio mada (2.2.2.19 pav., 2.2.2.20 pav.).



2.2.2.19 pav. 50-tieji metai



2.2.2.20 pav. 60-tieji metai

1968–1969 m. madingi visi ilgiai: mini, midi ir maks. Vienu metu gyvuoja keli stiliai ir kryptys. 1970 m. gyvuoja daug stilių: „retro“, „klasikinis“, „romantinis“, „folklorinis“, „sportinis“.

„7-asis dešimtmetis – tai dirbtinės blakstienos, plaukų šukuosenos su pūstais viršugalviais ir kuodukais, ryškios, nenatūralios spalvos, psichodeliniais motyvais margintos medžiagos, dažyti audiniai ir rytietiški raštai“ (2.2.2.21 pav.).

Antrojoje septintojo dešimtmečio pusėje hiپیų apdaras buvo ėmęs madoje viršų – džinsai (juk ir pats žodis „hipis“, kilęs iš amerikietiško „hipster“, reiškia klubus aptempiančias kelnes). Staiga nebemadingos tapo skrybėlaitės, maži rankinukai. Aukštoji mada išgyveno kūrybinę krizę.“ (<http://kostiunioistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>)



2.2.2.21 pav. 1970-tieji–1979-ieji metai

„Aštuntojo dešimtmečio viduryje susiformavo visiškai naujas gatvės stilius, kurį ant podiumo užkėlė britų mados pankė – dizainerė Vivienne Westwood, tuo metu kūrusi tikrą antimadą. 1980 m. atgimsta klasikinis stilius, atsiranda džinsų, gatvės, „sekso“ stiliai. 1990 m. ekonominė krizė madą padarė demokratiška. Nebelieka ribų tarp įvairios paskirties drabužių. Išnyksta aiškios mados ribos (2.2.2.22 pav.).



2.2.2.22 pav. 8-ojo dešimtmečio kostiumai

XXI a. I dešimtmetis

Šio laikotarpio moda – stilių ir tendencijų kratynys. Tai bene pirmasis dešimtmetis, kuris neturėjo jį geriausiai apibūdinančio „irėminančio“ stiliaus ar motyvo. Pirmasis XXI a. dešimtmetis į mados istoriją įeis kaip naujo tūkstantmečio pradžia, kurios metu gręžiotasi į praėjusį amžių, norint suformuoti savitą laikotarpio madą. Prognozuoti, kuria kryptimi pūs mados vėjas, galima, bet nustatyti konkrečios tendencijos neįmanoma (2.2.2.23 pav.).



2.2.2.23 pav. XXI a. I dešimtmetis

Antrąjį XXI a. dešimtmetį gaubia paslaptis. Aišku tik viena: kol kas labiausiai garbinamas minimalizmas (2.2.2.24 pav.).

(„XXI a. pirmojo dešimtmečio mada – stilių ir tendencijų kratinys“, 10/02/2013, Viltautė Zarembaitė).



2.2.2.24 pav. Minimalistinio stiliaus kostiumas

„XXI a. pradžios mados pasaulio raktažodis yra demokratiškumas.“ Mada toliau demokratėja, nebelineka visiems privalomo madingo įvaizdžio, ribų tarp atskiros paskirties drabužių. „Tačiau yra elementų, kurie į madą grįžta vėl ir vėl. Pavyzdžiui, marginimai: pavasarį ir vasarą skubame puoštis gėlėmis, ieškoti dryžuotų drabužių, o rudenio atgimsta languotų ir gyvūnų kailių raštais margintų audinių paklausa.“ Šiuolaikinė mada sudaro sąlygas laisvai reikštis kiekvienam žmogui. (<http://www.moteris.lt>)



„Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskiene“, Vilnius, 2004 m. (147 psl.–180 psl.).



2.2.1. Užduotis. Atsakykite į pateiktus klausimus.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduoties pavadinimas: drabužių raidos apžvalga		
Kas būdinga Senovės Graikijos ir Senovės Romos kostiumui?		
Kokį kostiumą vilkėjo Bizantijos moterys V a.–XV a.?		
Koks stilius susiformavo ankstyvaisiais viduramžiais?		
Kas būdinga gotikos stiliui?		
Kas būdinga renesanso laikotarpio stiliui?		
Koks stilius vyravo XVII a.?		
Kokio laikotarpio moters idealas buvo apvalių moteriškų formų, subtilių veido bruožų moteris?		
Kokio laikotarpio kostiumui būdingos prakarpos, pūpsniai?		
Kas būdinga baroko stiliui?		
Kada vyravo moderno stilistinė srovė?		
Kas būdinga XX a. stiliui ?		



2.2.2. Užduotis. Nupieškite gotikos stiliaus kostiumo detalę ar elementą.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: mados samprata		

2.3. Drabužių asortimentas

Keičiantis epochoms, kito drabužių paskirtis, formos, siluetai, apdaila, detalės, taip pat ir pats drabužių asortimentas. Siuvinių asortimentas yra labai įvairus: drabužiai, galvos apdangalai ir prie drabužių nepriskiriami siuviniai.

Siuviniai yra klasifikuojami pagal paskirtį, eksplotavimo sąlygas, objektų sąrašą, lytį ir amžių, metų laikus, kirpimą (2.3.1 lentelė).

Pagal paskirtį drabužiai skirstomi į šias klases:

- buitiniai (2.3.1 pav.);
- sportiniai (pagal sporto šakas) (2.3.2 pav.);
- gamybiniai (2.3.3 pav.);
- tautiniai ir sceniniai (2.3.4 ir 2.3.5pav.).



2.3.1 pav. Buitinių drabužių pavyzdžiai



2.3.2 pav. Sportinių drabužių pavyzdžiai



2.3.3 pav. Gamybiniai drabužiai: a,b – ugniagesiams, c – kepėjams, d – teisėjo mantija, e – gydytojui



2.3.4 pav. Tautinių drabužių pavyzdžiai



2.3.5 pav. Sceniniai drabužiai (grupė Šarka)

Kaip vartotojai mes dažniausiai susiduriame su buitinių siuvinių klase. Buitinių siuvinių klasifikacijos tikslas – nustatyti ir susisteminti siuvinių visumą, sudaryti sąlygas, nustatyti reikalavimus, keliamus tam tikros paskirties siuvinių audiniams.

2.3.1 lentelė Drabužių klasifikavimas

Klasifikaciniai požymiai	Pavyzdžiai
Klasė – pagal paskirtį	Buitiniai, sportiniai, gamybiniai, sceniniai, tautiniai
Poklasis – pagal eksploatavimo sąlygas	Viršutiniai, lengvieji, apatiniai baltiniai, korsetiniai, galvos apdangalai, patalynė
Grupė – pagal objektų sąrašą	Paltai, puspalciai, striukės, apsiaustai; suknelės, kelnės, liemenės, palaidinės; naktiniai marškiniai, pižamos; petnešos, liemenėlės; beretės, cilindrai, skrybėlės; paklodės, užvalkalai
Pogrūpis – pagal lytį ir amžių	Vyriški, moteriški, paauglių, vyresniojo mokyklinio amžiaus berniukų, paauglių, vyresniojo mokyklinio amžiaus mergaičių, jaunesniojo mokyklinio amžiaus berniukų, jaunesniojo mokyklinio amžiaus mergaičių, ikimokyklinio amžiaus berniukų, mergaičių, lopšelinio amžiaus berniukų ir mergaičių, naujagimių
Rūšis – pagal metų laikus	Žieminiai, vasariniai, demisezoniniai
Tipas – pagal specialias funkcijas	Kasdieniniai, kambariniai, išeiginiai

Pagal kirpimą drabužiai skirstomi – petiniai: fiksuojami pečių linijoje – ištisinio kirpimo ar kirpti per liemenį; juosmeniniai: fiksuojami ties liemeniu (kelnės, sijonai); uždėtiniai: velkami per galvą; susiaučiamieji: neturintys užsegimo.

Pagal stilių drabužiai skirstomi: klasikiniai, sportiniai, romantiniai, folkloriniai, avangardiniai ir t. t.

2.3.2 lentelė Buitinių drabužių asortimentas

Eil. Nr.	Buitiniai drabužių poklasiai	Buitinių drabužių grupės
1.	Viršutiniai drabužiai	Paltai, puspalciai, striukės, bluzonai, apsiaustai, pelerinos, kostiumai, švarkai
2.	Lengvieji drabužiai	Suknelės, sarafanai, palaidinės, sijonai, sijonai kelnės, kombinezonai, puskombinezonai, kelnės, švarkai, liemenės, berankovės, marškiniai, chalatai, prijuostės
3.	Apatiniai drabužiai	Maudymosi kostiumėliai, plauktukai, apatiniai baltiniai, apatiniai sijonai, apatinės kelnės, trumpikės, glaudės, pižamos, naktiniai marškiniai, šliaužtinukai
4.	Korsetiniai drabužiai	Liemenėlės, gracijos, pusiau gracijos, juosmenėlės kojiniams prilaikyti, blauzdinės, juostelės kojiniams prilaikyti, petnešos
5.	Galvos apdangalai	Beretės, šalmai, cilindrai, kepurės, kepurės su snapeliu ir be jo, ausinės kepurės, kepurės gobtuvai, šalikai, skaros, kaspiniai, karūnos, nuometai

Pagrindinė viršutinių drabužių paskirtis – apsaugoti žmogaus kūną nuo gamtos poveikio: šalčio, karščio, lietaus, vėjo, dulkių. Todėl šie drabužiai siuvami iš kelių sluoksnių.

Esminis bruožas, skiriantis viršutinius drabužius nuo lengvųjų, yra tas, kad jiems pasiūti naudojamos papildomos medžiagos:

- pamušalas;
- įdėklas;
- šiltinamasis įdėklas;
- tankesni ir kartais sunkesni gamtinio viršaus audiniai.

Moteriški viršutiniai drabužiai kilo iš vyriškų drabužių. Iki pat XVIII amžiaus pab. moterų viršutiniai drabužiai buvo: apsiaustas, šalikas ir pelerina. XIX a. pr. Europoje atsirado pašiltinti moteriški drabužiai, kurie primena šiuolaikinius. Tačiau vos ne iki XX a. pagrindinis moteriškas viršutinis drabužis buvo įvairių fasonų apsiaustai ir pelerinos. 1865–1870 m. atsirado lietpalčiai su gobtuvu, kuriuos siuvo iš neperšlampo pilkos arba rudos spalvos audinio.

Viršutinių drabužių grupei priskiriami: paltai, kailiniai, puspalciai, striukės, apsiaustai, pelerinos, kostiumai.

Vyrų ir moterų lengvųjų drabužių stilistinis sprendimas dažnai panašus. Tačiau jie gali skirtis detalių dydžiu, forma, kirpimo sudėtingumu, audinių spalva, faktūra ir t. t. Moterys, siekdamos vilkėti patogius rūbus, iš vyrų garderobo „pasisavino“ ne tik paltus, kostiumus, bet ir kai kuriuos lengvuosius drabužius: švarkus, kelnes, kombinezonus, puskombinezonus, marškinius.

Lengvieji drabužiai, kuriuos dėvi moterys: suknelės, kelnės, sarafanai, švarkai, palaidinės, liemenės, sijonai, berankovės, sijonai-kelnės, marškiniai, kombinezonai, chalatai, puskombinezonai, prijuostės.

Lengvieji drabužiai, kuriuos dėvi vyrai: kelnės, kombinezonai, liemenės, puskombinezonai, švarkai, chalatai, marškiniai, prijuostės.

Moterų ir vyrų drabužių asortimentinės grupės ilgainiui suartėjo. Tokia mada vadinama **uniseksualia** (angl. *uniseksual* – vienalytis). Tai reiškia, kad drabužiai skiriami tiek vyrams, tiek moterims (pvz., marškiniai).

Tačiau jei kurtume lengvuosius drabužius atskirai berniukams, atskirai mergaitėms, reikėtų pripažinti, kad jie skirtąsi gal tik apimtimi, rankovių ilgiu, užsegimo puse.

Kombinezonai, puskombinezonai, kelnės, švarkai, liemenės ir berankovės (liemenės būtinai su užsegimu, o berankovės – dažniausiai be jo), marškiniai, chalatas, prijuostės.

Šiais laikais dėvimos šių grupių kelnės:

Klasikinio stiliaus – aukštu arba pažemintu liemeniu, su dviem klostelėmis liemens linijoje ar įsiuvais, laisvos ar prigludę ties klubais, apačioje su atvartais ir be jų.

Džinsai – pasižymi patogiu kirpimu, siuvami iš džinsinio medvilninio audinio, apdaila kukli – peltakiuojamos siūlės ir detalės bei prisiuvami odiniai arba medžiaginiai ženklai, nurodantys gaminančios firmos pavadinimą, simboliką. Šiuo metu madingos įvairios metalinės kniedės.

Galifė – pavadintos pagal prancūzų generolo G. O. de Galifė (*Gallifet*) pavardę. Ties klubais plačios, o ties blauzdomis – labai siauros. Kai į madą ateina militaristinė mada, šio kirpimo kelnės dažnai mūvi jaunimas.

Cigaro formos – tolygiai per visą ilgį, labai siauros. Jas mėgsta mūvėti merginos, avinčios aukštakulnius batelius arba aulinukus.

Šarovarai – plačios kelnės, apačioje surauktos guma.

Bananai – tai kelnės, kurių siluetas primena bananą.

Golfo kelnės – siuvamos iš languoto audinio, dengia kelius, tiesios formos, žemiau kelio surauktos ir prisiūtos prie manžeto, užsegamo saga. Į madą šio stiliaus kelnės, kaip sportinio stiliaus drabužis, atkeliavo 1920 metais.

Bermudai – kelnės, dengiančios kelius, laisvos formos su kantu, kartais su atvartais arba praskiepais.

Šortai (angl. *shorts* – trumpos kelnės) dažniausiai skirti poilsiui, sportui, leidžiant laisvalaikį.

Aptempiančios kojas kelnės – siuvamos iš elastingo trikotažinio audinio, įvairių ilgių, spalvų. Šios kelnės primena dviratininkų kostiumo dalį.



Raminta Kalvaitienė „Drabužių konstravimo pagrindai“, siuvėjo rengimo vadovėlis 2 knyga, 2004, Vilnius.



2.3.1. Užduotis. Atsakykite į pateiktus klausimus.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: drabužių klasifikavimas ir asortimentas		

1. Į kokias klases drabužiai skirstomi pagal paskirtį?

.....
.....

2. Kaip drabužiai skirstomi pagal kirpimą?

.....
.....

3. Kokia viršutinių drabužių paskirtis?

.....
.....

4. Išvardykite moterų lengvuosius drabužius.

.....
.....

5. Koks yra esminis bruožas, skiriantis viršutinius drabužius nuo lengvųjų?

.....
.....

6. Kokias žinote šiais laikais dėvimas kelnes?

.....
.....

7. Koks yra buitinių drabužių asortimentas?

.....
.....

8. Kokį žinote galvos apdangalų asortimentą?

.....
.....

9. Kaip atrodo kelnės „bermudai“?

.....
.....

2.4. Siuvimo paslaugos

Siuvimo paslauga – tai medžiagų, drabužių perdirbimas į drabužius ir kitus siuvinius pagal užsakovo (kliento) pageidavimą.

Siuvimo įmonėse drabužiai yra siuvami sroviniu būdu, tačiau drabužiai gali būti siuvami ir individualiu būdu, t. y. pritaikant konkrečioms figūroms, pagal užsakovo pageidavimą.

Užsakovas – veiksnus fizinis arba juridinis asmuo, užsisakęs paslaugas.

Klientas – nuolatinis pirkėjas, užsakytojas, įmonė, organizacija, asmuo.

Siuvinys – siuvamas daiktas.

Poreikis – reikmė, ko nors reikiamybė, būtinumas.

Paslauga – bet kuri veikla ar nauda, kurią viena šalis gali pasiūlyti kitai. Paslaugos teikimas gali būti susijęs arba nesusijęs su materialiu produktu.

Paslaugos galutinis tikslas – paslauga klientui.



Ričardas Savukynas, (nepriklausomas vadybos patarėjas) 2009 m.

2.4.1. Drabužių siuvimas sroviniu būdu

Siuvimo pramonė apima įmones, gaminančias drabužius ir kitus buitines paskirties gaminius. Siuvimo įmonėse siuvamas įvairus drabužių asortimentas, reikalingas žmogui aprengti.

Siuvimo pramonės įmonėse tekstilės gaminiai siuvami sroviniu būdu, t. y. technologinės operacijos paskirstomos darbininkų kolektyvui. Srovinė drabužių gamyba – tai toks drabužių gamybos būdas, kai technologinės operacijos paskirstomos atlikėjų grupei ir atliekamos per nustatytą laiką (2.4.1.1 pav.).

Srovinės gamybos įmonėse medžiagos sukerpamos specialiais įrenginiais sukirpimo cechuose.

Srovinės gamybos drabužio konstrukcija niekada idealiai neatitinka individualios figūros erdvinės formos. Dėl to greta srovinės drabužių gamybos organizuojamas individualus drabužių siuvimas pagal užsakovo figūros matmenis bei pasirinktą modelį.



Danutė Aidietienė „Drabužių siuvimo technologija“, Vilnius, 2004 m., 274 psl.



2.4.1.1 pav. Drabužių siuvimas sroviniu būdu

2.4.2. Drabužių siuvimas individualiu būdu

Drabužiai siuvimo pramonėje gali būti siuvami ne tik tipinėms figūroms, bet ir individualiu būdu. Tai atliekama individualaus siuvimo įmonėse, salonuose. Individualaus siuvimo įmonės turi tenkinti išrankiausių užsakovų pageidavimus. Juose drabužiai siuvami pagal individualius užsakymus, matuojant užsakovo figūrą. Primatavimų paskirtis – pritaikyti drabužį konkrečiai figūrai. Siuvant drabužį galima primatuoti vieną arba du kartus. Tai priklauso nuo modelio sudėtingumo (2.4.2.1 pav.).

Individualaus siuvimo įmonėse drabužių siuvimas skiriasi nuo srovinės siuvimo gamybos įmonėse. Išskiriami drabužių gaminimo etapai pagal individualius užsakymus:

1. Užsakymo priėmimas.
2. Medžiagų paruošimas ir sukirpimas (medžiagos patikrinamos ir sukerpamos rankiniu būdu).
3. Gaminio paruošimas pamatavimui (gaminys gali būti primatuojamas du kartus).
4. Gaminio pamatavimas, konstrukcijos patikslinimas.
5. Gaminio siuvimas po primatavimo.
6. Galutinė apdaila.
7. Gaminio atidavimas užsakovui.



Danutė Aidietienė „Drabužių siuvimo technologija“, Vilnius, 2004 m., 274 psl.



2.4.2.1 pav. Drabužių siuvimas individualiu būdu

2.4.3. Taisymo paslaugos

Atsižvelgiant į užsakovų pageidavimus, individualaus siuvimo įmonės atlieka drabužių taisymo ir atnaujinimo paslaugas.

Drabužių taisymas – tai tam tikrų trūkumų, ydų šalinimas pagal kliento poreikį (2.4.3.1 pav.). Dažnai šiose įmonėse ne tik siuvami, bet ir atnaujinami jau dėvėti, praradę gerą formą bei išvaizdą drabužiai.

Drabužių taisymas gali būti:

1. Smulkus;
2. Vidutinis;
3. Stambus.

Atliekant smulkų taisymą, drabužių konstrukcija ir detalės nekeičiamos. Smulkiam taisymui priskiriami nesudėtingi darbai: prisiūti nutrūkusius furnitūros elementus, susiūti iširusias siūles ir kt.

Vidutinis taisymas – nusidėvėjusių vietų taisymas ir nežymus gaminio arba atskirų jo vietų dydžio pakeitimas. Tai gaminio ilgio, rankovių apačios koregavimas, pamušalo taisymas, pakeičiant atskiras jo vietas ar net visą pamušalą ir kt.

Stambus taisymas – toks, kai pakeičiamas drabužio modelis, perkerpamos drabužio detalės ir kt.

Drabužiai persiuvami tada, kai neatitinka šiuolaikinės mados arba norima iš suaugusiųjų drabužių pasiūti vaikiškus.

Atnaujinamus ar persiuvamus drabužius reikia išardyti, išvalyti, išlyginti.

Taisomi ir atnaujinami drabužiai gali būti keliais būdais: lopant, adant, įsiuvant įdurus, užsiuvant aplikacijas ir kt.



Danutė Aidietienė „Drabužių siuvimo technologija“, Vilnius, 2004 m., 280–282 psl.



2.4.3.1 pav. Drabužių taisymas



2.4.1 Užduotis. Parašykite po keletą defektų pavyzdžių, priskiriamų smulkiam, vidutiniam ir stambiam taisymui.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduoties pavadinimas: taisymo paslauga		
1. Smulkaus taisymo defektai –		
2. Vidutinio taisymo defektai –		
3. Stambaus taisymo defektai –		

2.5. Siuvinių gamybos etapai

Siuvinių gamyba susideda iš tam tikrų etapų:

1. Siuvinių projektavimas;
2. Siuvinių konstravimas-modeliavimas;
3. Siuvinių sukirpimas;
4. Siuvinių siuvimas;
5. Baigiamoji apdaila;
6. Siuvinių kokybės tikrinimas.

2.5.1. Siuvinių projektavimas

Drabužio modelio parinkimas ir piešimas gamyboje užima pakankamai didelį laiko tarpą. Drabužių modelius projektuoja tarpusavyje bendradarbiaudami dailininkai-modeliuotojai ir konstruktoriai-technologai. Drabužių konstravimas yra skirstomas į meninį ir techninį konstravimą. Meninę drabužio dalį kuria dailininkai-modeliuotojai, o techninę drabužio dalį – konstruktoriai-technologai. Kuriant drabužius naujai kolekcijai, didžiausias dėmesys skiriamas potencialiam pirkėjui. Nustatyta, kad pasirenkant modelį didžiausią įtaką turi žmogaus lytis, amžius, gyvenamoji vieta. Drabužis turi būti tinkamo dydžio, atitikti figūros ypatumus, gerai sukirptas, pasiūtas iš spalvingų, įdomių, madingų medžiagų. Pageidaujami originalūs konstrukciniai sprendimai.

Dailininkas-modeliuotojas sukuria pirminį drabužio eskizą, įvertindamas drabužio paskirtį, dėvėjimo aplinką, audinį, iš kurio bus gaminamas drabužis.

„Dailininkas-modeliuotojas modelio eskizą pavaizduoja popieriuje vienspalviu arba spalvotu piešiniu, nupiešdamas ir kitus modelio priedus, galvos apdangalą, batus ir kt. aksesuarus.

Turint užbaigtą modelio eskizą, sudaromas konstrukcinis brėžinys. Detalėse atidėjus užlaidas siūlėms, palenkimams, medžiagos susitraukimui ir apdorojimui, gaunami vidutinio dydžio

ir ūgio lekalai. Pagal juos sukerpamos detalės drabužio bandomajam pavyzdžiui pasiūti. Lekalai esant reikalui pakoreguojami. Paskutinis modelio paruošimo gamybai etapas yra lekalų gradavimas dydžiais ir ūgiais, audinio normos nustatymas bei techninės dokumentacijos paruošimas konkrečiam modeliui“. (V. Masteikaitė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2001, Šiauliai, 5–12 psl.).

2.5.2. Siuvinių konstravimas-modeliavimas

Turint modelio eskizą, apskaičiuojamas ir nubraižomas pagrindinės konstrukcijos arba pagrindo brėžinys, t. y. sudaromas konstrukcinis brėžinys. Siuvinių konstravimą ir modeliavimą atlieka dailininkai-konstruktoriai.

Konstravimas – tai drabužio pagrindinio (bazinio) brėžinio sudarymas. Naudojant vieną bazinę konstrukciją galima sudaryti įvairiausių modelių konstrukcinius brėžinius. Drabužių konstravimo metodai yra apytiksliai ir inžineriniai. Populiarūs drabužių konstravimo metodai yra:

1. Muliažinis,
2. Proporcinis-skaičiuotinis,
3. Skaičiuojamasis-grafinis,
4. Automatizuotos projektavimo sistemos (APS).

Muliažinis konstravimo metodas – (pranc. *moulage* – liejimas, lipdymas, lipdiny) iki šiol taikomas, kai reikia sukurti unikalų modelį, pvz., su sudėtinga asimetrine drapiruote arba pagaminti tikslią individualią iškarpa. Naudojantis muliažiniu drabužių konstravimo metodu, jokie skaičiavimai neatliekami. Plačiai naudojamas iki poreikio atsiradimo gaminti drabužius pramoniniu būdu. Nebuvo bendros sistemos matuojant figūrą, apskaičiuojant detalių dydį. Tai apytikslis drabužių konstravimo metodas.

Proporcinis-skaičiuotinis konstravimo metodas atsirado, kai paaiškėjo, kad tarp žmogaus figūros dalių ir drabužių matmenų yra tam tikras ryšys, proporcijos, dėsningumai, pradėtos sudarinėti konstravimo formulės.

Skaičiuojamasis-grafinis metodas, kai drabužiai konstruojami atliekant atskirų atkarpų skaičiavimus pagal įvairias formules ir braižant brėžinius plokštumoje. Šis konstravimo metodas plačiai taikomas serijinėje arba individualioje drabužių gamyboje.

Automatizos projektavimo sistemos (APS) – tai drabužių konstravimas kompiuteriu. Pirmosios APS siuvimo pramonėje buvo panaudotos apie 1980 metus. Šiuo metu šios sistemos nuolat tobulinamos. APS galima atlikti sudėtingus drabužių konstravimo darbus. Siuvimo įmonės gaminiams konstruoti, dauginti, išsklotinėms daryti naudoja „**Gerber Technology**“ **AccuMark** ir kt. automatizuotas drabužių projektavimo sistemas.

„**Gerber Technology**“ **AccuMark** kompiuterinė programa skirta konstruktoriams baziniams drabužių brėžiniams sudaryti arba jiems parinkti iš esamos duomenų bazės. Programa labai funkcionali. Su įrankiais galima sukurti tikslias drabužių bazines konstrukcijas, kurios užtikrintų efektyvų tolesnį jų panaudojimą, <http://www.gerbertechnology.com/paragon/>.

Gaminys pradėdamas konstruoti po to, kai išigilinama į gaminio techninį aprašymą, turimus komponentus: furnitūrą, audinį, priedus, užsakovo matų lentelę ir eskizą. Pradedama konstruoti nuo viršaus detalių.

Siuvimo pramonėje naujų modelių lekalai sudaromi naudojantis tipinėmis bazinėmis konstrukcijomis, kurios yra APS programos duomenų bazėje. Kiekvienas konstruktorius arba

konstruktorių grupė įmonėje gali susidaryti bazinių modelių santrauką pagal įmonės asortimentą, pagal dažniausiai naudojamą siluetą ir panašiai iš APS programos duomenų bazės.

Konstravimo metodikos greitai sensta, todėl nuolat ieškoma šiuolaikiškesnių metodų. Jie vadinami inžineriniais drabužių konstravimo metodais pagal turimą paviršių. Kuriami automatizuoto projektavimo trimatėje erdvėje projektai. Jų esmė: naudojant kūno matmenis, parametriniu projektavimo metodu gaunamas erdvinis manekenas, dvimatės sistemos lekalai sujungiami grafiškai, uždedami ant erdvinio manekeno, patikrinami ir vėl gražinami į dvimatę sistemą.



Lijana Kinderienė „Drabužių konstravimo ir modeliavimo pagrindai“, 6 modulis, Vilnius 1997, 20 psl.

Raminta Kalvaitienė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2 knyga, UAB „Inforastras“, 2004, 20 psl.

Drabužių konstravimo eiliškumas:

1. pradinių duomenų surinkimas;
2. bazinės konstrukcijos sudarymas;
3. lekalų gaminimas pagal gaminio bazinę konstrukciją;
4. medžiagos kirpimas pagal lekalus;
5. gaminio matavimas ant žmogaus;
6. lekalų ir konstrukcinio brėžinio tikslinimas pagal matavimo rezultatus;
7. įvairiausių modelių brėžinių sudarymas pagal patikslintus bazinės konstrukcijos lekalus.



Raminta Kalvaitienė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2004.

Modeliavimas (techninis, konstrukcinis) – įvairių pakeitimų baziniame brėžinyje atlikimas, suteikiant drabužiui norimą siluetinę formą.

Techninis modeliavimas apima papečių, kišenių, prakarpu iškirpimo, klostelių suklostymo, suraukimo ir t. t. apskaičiavimą arba maketo paruošimą.

Konstrukcinis modeliavimas apima konkretaus modelio detalių lekalų parengimą atliekant įvairius pakeitimus baziniame brėžinyje: įsiuvų vietos ir krypties pakeitimą, reljefinių linijų nubrėžimą, detalių paplatinimą arba pasiaurinimą.

Ant visų lekalų turi būti pateikta ši informacija:

1. Modelio numeris;
2. Dydis, ūgis, pilnumas ir/ar kita reikalinga informacija;
3. Detalės pavadinimas ir jų kiekis gaminyje;
4. Medžiaga (viršaus medžiaga, pamušalas, įdėklas ir panašiai);
5. Medžiagos išilginė (metmenu) kryptis su leistiniais nuokrypiais.



Lijana Kinderienė „Drabužių konstravimo ir modeliavimo pagrindai“, 6 modulis, Vilnius 1997, <http://www.gerbertechnology.com/paragon/>.

R. Jegorova, V. Monastyrnaja „Mokykis siūti“, Kaunas, „Šviesa“, 1990.

Baigus konstruoti ir modeliuoti pagrindines detales, pagal jas konstruojamos išvestinės detalės (apykablė, pokraštis, kišenės, apsiuvai ir t. t.).



Raminta Kalvaitienė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2004, 112 psl.

2.5.3. Siuvinių sukirpimas

Siuvinių sukirpimas – drabužio detalių lekalų išdėstymas ant medžiagos ir detalių iškirpimas. Nuo lekalų išdėstymo priklauso, kiek medžiagos sunaudosime gaminiui. Dėstant lekalus ant audinio būtina rasti optimaliausią padėtį, atkreipiant dėmesį į pūko kryptį, audinio piešinį, metmenų kryptį lekaluose. Mažiausias nukrypimas nuo metmenų krypties išdėstant lekalus juostuotame arba languotame audinyje turi įtakos gaminio estetiniam vaizdui. Detalių lekalai, kuriuose pažymėtos lenkimo linijos, dedami ant sulenkto medžiagos taip, kad sutaptų lekalo ir medžiagos lenkimo linijos, o visos kitos detalės taip, kad sutaptų jose nurodyta metmenų kryptis su medžiagos metmenų kryptimi (2.5.3.1 pav.–2.5.3.6 pav.).



2.5.3.1 pav. Audinio klojimas



2.5.3.2 pav. Audinio klojimas



2.5.3.3 pav. Lekalų spausdintuvas



2.5.3.4 pav. Detalių iškirpimas automatizuotu būdu



2.5.3.5 pav. Siuvinio kirpiniai



2.5.3.6 pav. Sukirpimo cechas

2.5.4. Siuvinių siuvimas

Sukirptos drabužių detalės paruošiamos siuvimo procesui.

Jei gamyba srovinė, atliekami šie darbai:

1. detalių sukirpimo kokybės tikrinimas;
2. detalių komplektavimas;
3. detalių numeravimas;
4. detalių dubliavimas įdėklais;
5. įvairių linijų žymėjimas;
6. atskirų siuvinio detalių jungimas į gaminį;
7. siuvinio baigiamieji darbai;
8. DŠA – drėgminis-šiluminis apdorojimas, apdaila;
9. siuvinio supakavimas.

Siuvant gaminius pagal individualius užsakymus, taip pat atliekami paruošiamieji darbai, tik detalės nenumeruojamos, nes siuvamas vienas gaminy.

2.5.5. Baigiamoji apdaila. Siuvinių kokybės tikrinimas.

Siuvinių gamyboje baigiamosios apdailos tikslas – visiškai užbaigti siuvinį ir suteikti jam gerą prekinę išvaizdą. Baigiamiesiems apdailos darbams priskiriama:

1. kilpų siuvimas (2.5.5.1 pav.);
2. siuvinio valymas;

3. sagų prisiuvimas;
4. diržų, apdailinių apykaklių, rankogalių pritvirtinimas;
5. ženklinimas;
6. lyginimas, DŠA (drėgminis-šiluminis apdorojimas) (2.5.5.2 pav.);
7. Kokybės tikrinimas, siuvinio pakavimas, atidavimas į sandėlį arba klientui.

Kilpos siuvamos pusautomačiais pagal pažymėtas vietas arba be žymėjimo, jeigu prie mašinos yra mažosios mechanizacijos įtaisas, nurodantis kilpų išdėstymą.

Siuviniai valomi, pašalinant numeravimo talonus, žymėjimų linijas, dulkes, daigstus, nukarpant siūlų galus.

Sagos gali būti prisiuvas gaminį galutinai išlyginus arba prieš tai, nes užsegimo kraštai jau būna išlyginti. Sagstomųjų sagų išdėstymas nustatomas pagal kilpų vietas. Apdailos sagų vietas pažymimos lekalais.

Diržas tvirtinamas prie vienos iš šoninių siūlių mašininio peltakiu, rankiniais dygsniais arba sagų siuvimo mašina, užkabinant vidinę diržo dalį. Jei gaminyje yra su ašėmis, tai diržas praveriamas pro ašes ir surišami jo galai.

Apdailos rankogaliai, nuimama apykaklė pritvirtinami retesniu mašininio peltakiu arba paslėptais dygsniais.

Gaminio ženklavimas atliekamas matomose vietose, atliepiant standartų keliamiems reikalavimams (nugaros priekaklyje, rankovėse, šoninėse siūlėse ir kt.), su tikslu suteikti pirkėjui reikiamą informaciją. Prie gaminio pritvirtinama prekinė etiketė, firmos ženklas, atmintinė arba juostelė su priežiūros simboliais.

Gaminio išlyginimas pagerina jo estetinį vaizdą. Drabužiai lyginami atsakingai, kruopščiai, įvairiais lygintuvais ant specialių lyginimo stalų, oro-garo manekenais, specialiais presais tinkamai parenkant drėgminio-šiluminio apdorojimo (DŠA) režimus. Lyginama: siūlės, atskiros detalės bei visas gaminio paviršius. Oro garo manekenai ne tik pašalina nelygumus drabužio paviršiuje, bet ir galutinai užfiksuoja jo erdvinę formą.

Patikrinus kokybę, gaminiai supakuojami arba pakabinami ant pakabų, apvelkant polietileningais maišais, transportuojami į sandėlius arba užsakovams.



Danutė Aidietienė „Lengvųjų drabužių siuvimo technologija“, Vilnius, 1999, 74 psl.



2.5.5.1 pav. Kilpų išsiuvimas



2.5.5.2 pav. Baigiamosios apdailos presai

2.6. Siuvimo įranga

Drabužiai atspindi visuomenės, ekonomikos ir technikos raidos lygį, įvairių tautų kultūros savitumą, buitines ypatybes, gamtos sąlygas, meninį skonį ir tradicijas. Pirmąjį siuvamosios mašinos projektą XV a. pabaigoje pasiūlė Leonardas da Vinči. 1755 m. vokiečių K. Vezentalis išrado siuvamąją mašiną, kopijuojančią rankinių dygsnių susidarymo principą.

Šiuo metu daugelis užsienio firmų gamina siuvamasias mašinas. 1850 m. amerikietis A. Vilsonas sukūrė siuvamąją mašiną, panašią į šiandieninę. Labiausiai paplito I. Zingerio siuvamoji mašina ir kt. Firmų skaičius ir pavadinimai dažnai keičiasi, nes smulkesnės bankrutuoja, jungiasi su stambesnėmis, kuriasi naujos firmos.

2.6.1. Siuvimo įrangos klasifikavimas ir paskirtis

Siuvimo technologiniame procese naudojamos siuvimo įrangos paskirtis – drabužių pasiuvimas ir apdaila.

Drabužiams pasiūti naudojama: rankiniams darbams atlikti reikalingi įrankiai, priemonės ir įvairūs įrenginiai.

Rankiniams darbams naudojami įrankiai ir priemonės:

Adata – svarbiausias siuvimo įrankis, skirtas detalėms sujungti. Rankinės siuvimo adatos gali būti įvairaus storio bei ilgio su skirtingo dydžio ir formos auselėmis. Adatos ilgį ir storį nurodo adatos numeris. Kuo adatos numeris mažesnis, tuo adata plonesnė (2.6.1.1 pav.).



2.6.1.1 pav. Rankinės siuvimo adatos

Antpirštis – skirtas siuvėjo pirštui nuo sužeidimo apsaugoti ir adatai stumti į siuvamą medžiagą palengvinti (2.6.1.2 pav.).

Siūlo vėriklis – su šiuo prietaisu jūs labai greitai ir lengvai įversite siūlą į adatą (2.6.1.3 pav.).



2.6.1.2 pav. Antpirščių pavyzdžiai

2.6.1.3 pav. Siūlo vėriklis

Žirklys – audiniams, popieriui, siūlams kirpti naudojamas siuvimo įrankis. Siuvimo procese žirklys naudojamas gaminio detalėms iškirpti, apkirpti siūlėms, nukarpyti siūlams. Audiniui ir popieriui naudoti atskiras žirkles (2.6.1.4 pav.–2.6.1.7 pav.).



2.6.1.4 pav. Audiniams kirpti



2.6.1.5 pav. Konfigūracinės žirklys kraštams



2.6.1.6 pav. Žirklys siūlų galams nukirpti

2.6.1.7 pav. Žirklys siūlų galams nukirpti

Matavimo įrankiai – centimetrinė juostelė matuojame žmogaus figūrą, siuvinių ir audinių plotį bei ilgį. Tai 150 cm ilgio juostelė, sužymėta centimetrus atitinkančiais skaitmenimis (2.6.1.8 pav.). Darant iškarpas, sukerpant, naudojama liniuotė ir kampainis.

Matuojant žmogaus figūrą, detales, darant iškarpas, reikia naudotis ta pačia matavimo priemone, antraip matmenys nebus tikslūs.



2.6.1.8 pav. Centimetrinės juostelės pavyzdžiai

Ardiklis – naudojamas siūlėms išardyti (2.6.1.9 pav.).



2.6.1.9 pav. Ardikliai

Siuvėjo kreida arba muilas naudojami kontūriniams linijoms, ženklams (išiuvams, kišenių vietoms) žymėti sukerpant arba matuojant. Kreidos plotis turėtų būti 0,5–1,5mm (2.6.1.10).

Kirpti reikia pagal nubrėžtos kreida linijos kraštą.



2.6.1.10 pav. Siuvėjo kreidelės

Siuvėjo smeigelės – pagalbinė priemonė, naudojama gaminių sukerpant, daigstant ir matuojant. Jos gali būti įvairių formų (2.6.1.11 pav.).



2.6.1.11 pav. Siuvėjo smeigelių pavyzdžiai

Manekenas – žmogaus figūros atkartojimas iš medžio arba plastmasės, įtvirtintas ant stovo taip, kad laisvai suktųsi apie savo ašį. Jis skirtas gaminio kokybei patikrinti. Manekeni gali būti vyriški, moteriški ir vaikiški, įvairaus aukščio ir pilnumo (mažo, vidutinio, didelio) (2.6.1.12 pav.).



2.6.1.12 pav. Reguliuojami manekeni (<http://www.kasiulai.lt>)

Laidynė – prietaisas, skirtas audiniams, siuviniams, jų detalėms, siūlėms laidyti. Laidymo procesui yra skiriamas ypatingas dėmesys, nes nuo to priklauso gaminio išvaizda ir kokybė.

Laidynės gali būti įvairios: paprastos, su temperatūros reguliatoriumi, su drėkintuvu ir termoreguliatoriumi (2.6.1.13 pav., 2.6.1.14 pav.).



2.6.1.13 pav. Lyginimo sistema



2.6.1.14 pav. Laidynė su termoreguliatoriumi



Siuvėjo rengimo vadovėlis, 1 knyga, D. Aidietienė „Drabužių siuvimo technologija“, 2004, Vilnius, 14–18psl.

Siuvimo technologiniai įrenginiai skirstomi į keturias grupes:

- 1 ruošimo ir kirpimo įrenginiai (2.6.1.15 pav.);
- 2 siuvimo įrenginiai (2.6.1.17 pav.);
- 3 drėgminio-šiluminio apdirbimo (2.6.1.20 pav.);
- 4 transportavimo (2.6.1.21 pav.).

Siuvimo įrenginiai skirstomi pagal gamykinę, konstrukcinę ir technologinę klasifikacijas.

Konstruktinė – siuvimo technologinio įrenginio konstrukciniai ypatumai.

Gamyklinė – kiekviena naujai sukurta mašina gauna skaitmeninį ir raidinį žymėjimą – klasę.

Technologinė – mašinos technologinė paskirtis ir pagrindiniai techniniai duomenys.

Pagal tai mašinos skirstomos į:

1. šaudyklinio dygsnio, siuvančias tiesias siūles;
2. grandininio dygsnio, siuvančias tiesias siūles;
3. daugiasiūlio grandininio dygsnio mašinas;
4. zigzaginių peltakių mašinas;
5. siuvimo-apmėtymo mašinas;
6. paslėpto dygsnio mašinas;
7. furnitūros prisiuvimo, tvirčių atlikimo, sagų įsiuvimo pusautomačius;
8. kilpų apsiuvimo pusautomačius;
9. siuvimo pusautomačius gaminių mazgams apdirbti;
10. siuvinėjimo ir apdailos pusautomačius.

Pagal siūlų susipynimą siuvasios mašinos būna:

1. šaudyklinio dygsnio;
2. grandininio dygsnio.

Pagal specializaciją siuvasios mašinos skirstomos į universaliasias ir specialiasias.

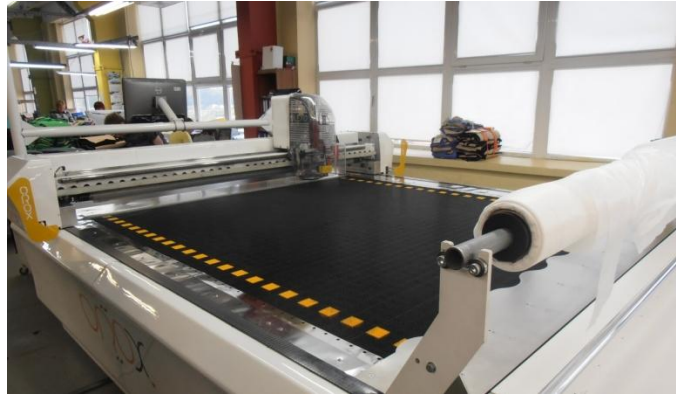
Universaliosios siuvasios mašinos skirtos įvairioms operacijoms. Specialiosios turi įvairius įtaisus, kuriais lengviau atlikti tam tikrą technologinę operaciją.

Pagal greitį siuvasios mašinos skirstomos:

1. lėtaeigės;
2. vidutinio greičio;
3. greitaeigės (priklauso nuo pagrindinio veleno sukimosi greičio).



Siuvėjo rengimo vadovėlis, 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė, 2004, 242–316 psl.



2.6.1.15 pav. Audinio klojimo įrenginys



2.6.1.16 pav. Detalių pjovimo įrenginys



2.6.1.17 pav. Siuvimo mašina



2.6.1.18 pav. Kraštavimo mašina



2.6.1.19 pav. Detalių kraštų apmėtymo mašina



2.6.1.20 pav. Oro-garo manekenas



2.6.1.21 pav. Transportavimo įrenginys








2.6.1 Užduotis. Naudodamiesi knyga (Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė, 2004, 242–316 psl.) apibūdinkite šaudyklinio dygsnio siuvamosios mašinos išvardintų mechanizmų paskirtį.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduoties pavadinimas: Šaudyklinio dygsnio siuvamosios mašinos mechanizmai		
1. Adata –		
2. Medžiagos stumtuvas –		
3. Šaudyklė –		
4. Siūlo įtempimo mechanizmas –		
5. Prispaudimo pėdelė –		



2.6.2 Užduotis. Įvardinkite nupieštus įrankius ir prietaisus.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: siuvimo įrangos paskirtis (www.siuvimo.reikmenys.lt)		
<p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p> <p>4. </p> <p>5. </p>		



6.



7.



8.



2.6.3 Užduotis. Pagalvokite ir surašykite, kokios siuvimo įrangos reikės gaminio apdailos darbams atlikti.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: siuvimo įranga		

2.7. Tekstilės medžiagos

Tekstilės medžiagos, naudojamos siuviniams, vadinamos siuvinių medžiagomis. Tekstilės medžiagų asortimentu vadinama įvairių tekstilės medžiagų rūšių visuma. Šiuo metu tekstilės medžiagų asortimentas yra labai įvairus.

2.7.1. Tekstilės medžiagų klasifikavimas

Griežtai apibrėžtos audinių klasifikacijos nėra. Dažniausiai audiniai klasifikuojami pagal pluoštą:

- iš natūralių pluoštų (medvilniniai, lininiai, vilniniai, šilkiniai ir kt.).
- iš cheminių pluoštų (dirbtiniai, sintetiniai ir kt.).

Kiekvienoje iš šių grupių sąlygiškai galima išskirti du pogrupius:

1. klasikiniai audiniai, gaminami ne vieną dešimtmetį ar net šimtmetį;
2. nauji, madingi audiniai.

Audinio, skirto masinei prekybai, etiketėje turi būti nurodomos šios žinios apie audinį: pavadinimas, artikulius, gamintojas, pluošto sudėtis, plotis.

Siuvinių medžiagų skirstomos į pagrindines ir pagalbines.

Pagrindinės medžiagos – iš jų sukerpamos drabužio viršaus ir pamušalo detalės. Joms priskiriamos:

- audiniai;
- trikotažas;
- neaustinės medžiagos;
- dirbtiniai ir natūralūs kailiai, odos;
- kompozicinės medžiagos.

Pagalbinės medžiagos – naudojamos drabužio detalėms jungti, standinti, šiltinti, papuošti ir t. t. Joms priskiriama:

- siuvimo siūlai;
- furnitūra;
- įdėklinės medžiagos;
- šiluminės medžiagos;
- medžiagos apdailai;
- priedai siuviniams.

Pamušalinės medžiagos – naudojamos siuvinio išvirksčiai pusei apipavidalinti. Pamušalai parenkami pagal drabužio viršaus medžiagos storį, spalvą ir kt.

2.7.2. Tekstilės medžiagų paskirtis

Dažniausiai tekstilės medžiagos klasifikuojamos pagal pluoštą, iš kurio yra pagamintos.

Iš natūralių pluoštų dažniausiai siuviniams naudojami medvilniniai, lininiai, vilniniai, natūralaus šilko audiniai ir kt.

Pagal paskirtį:

Medvilniniai audiniai skirstomi į: baltinius, marškininius, suknelinius, kostiuminius ir apsiaustinius.

Lininiai audiniai skirstomi į: patalynės, staltiesių, rankšluočių, vasarinių drabužių, maišų ir kt.

Vilnoniai audiniai skirstomi į: paltinius, striukėms, švarkams, pledams ir kt.

Natūralaus šilko audiniai skirstomi į: suknelinius, palaidinėms, skarelėms, šalikėliams ir kt.

Iš dirbtinių pluoštų dažniausiai siuviniams naudojami viskozės, acetato audiniai.

Viskoziniai audiniai skirstomi į: suknelinius, palaidinėms, pamušalams, kaklaraiščiams, pirštinėms ir kt.

Acetatiniai, triacetatiniai audiniai retai yra naudojami, dažnai acetatiniai, triacetatiniai pluoštai yra maišomi su natūraliais pluoštais.

Iš sintetinių pluoštų dažniausiai siuviniams naudojami kapronas, lavsanas, nitronas.

Kapronas naudojamas tinklams, kaspinams, įvairiems galanterijos gaminiams gaminti.

Dažniausiai sintetiniai pluoštai yra maišomi su natūraliais pluoštais įvairiais santykiais, kas pagerina audinių higienines (pralaidumas prakaitui, orui ir kt.), estetines (sumažėjęs glamžumas, gražesnis blizgesys ir kt.) savybes.

(2.7.1.1–2.7.33) pav. pateikiami tekstilės medžiagų ir siuvimo priedų pavyzdžiai, pardavimo bei audinių sandėliavimo vietos.



<http://www.audiniai.net/pagrindinis/flanele/>

<http://skliautupyne.lt/pagrindiniai-audiniai-ir-ju-savybes/>

<http://www.audiniai.net/pagrindinis/pamusalas/>

http://www.focusstudio.lt/page/lt/main_text/pub/kailis-aksesuarai

<http://skliautupyne.lt/katalogas/page/3/>



2.7.1.1 pav. Meldvilnė



2.7.1.2 pav. Linas



2.7.1.3 pav. Flanelė



2.7.1.4 pav. Krepsatinas



2.7.1.5 pav. Mišrus audinys



2.7.1.6 pav. Vilna



2.7.1.7 pav. Natūralus šilkas



2.7.1.8 pav. Viskožė



2.7.1.9 pav. Trikotažas



2.7.1.10 pav. Šifonas



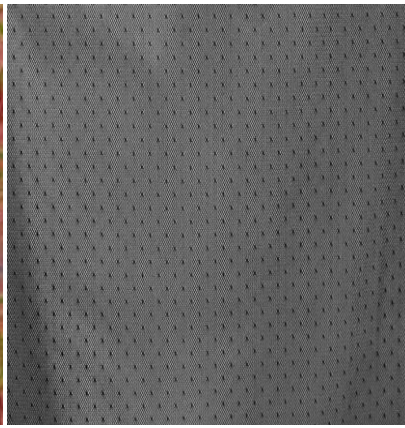
2.7.1.11 pav. Žakardas



2.7.1.12 pav. Tafta



2.7.1.13 pav. Mišrus audinys



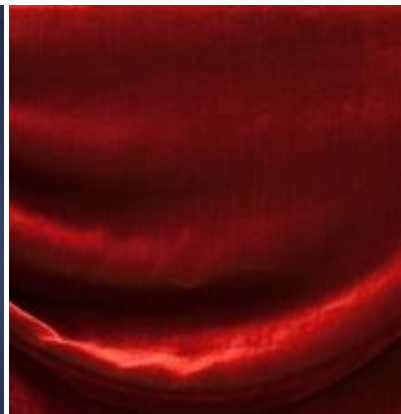
2.7.1.14 pav. Tiulis



2.7.1.15 pav. Sinteponas



2.7.1.16 pav. Kašmyras



2.7.1.17 pav. Aksomas



2.7.1.18 pav. Pamušalas



2.7.1.19 pav. Gipiūras



2.7.1.20 pav. Megztinė siuvinėta medžiaga



2.7.1.21 pav. Trikotažinis gipiūras



2.7.1.22 pav. Dirbtinė oda



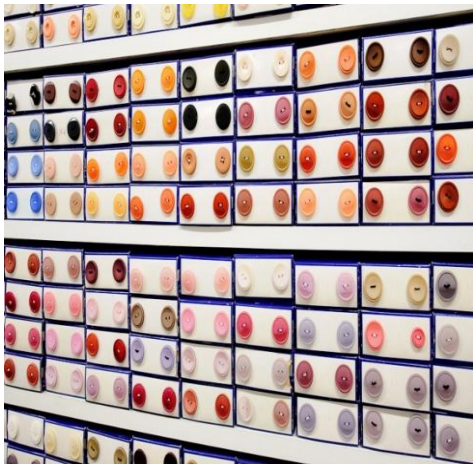
2.7.1.23 pav. Natūrali oda



2.7.1.24 pav. Natūralus kailis



2.7.1.25 pav. Dirbtinio kailio pavyzdžiai



2.7.1.26 pav. Sagos



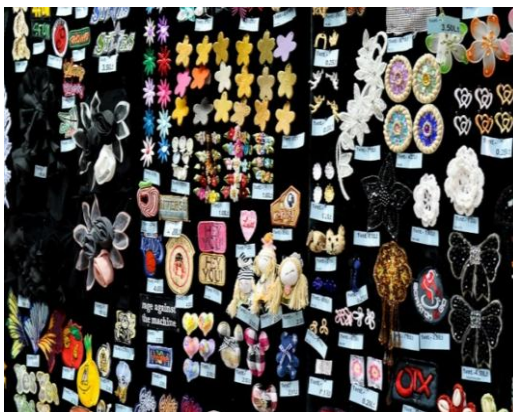
2.7.1.27 pav. Siuvimo siūlai



2.7.1.28 pav. Apdailos juostelės



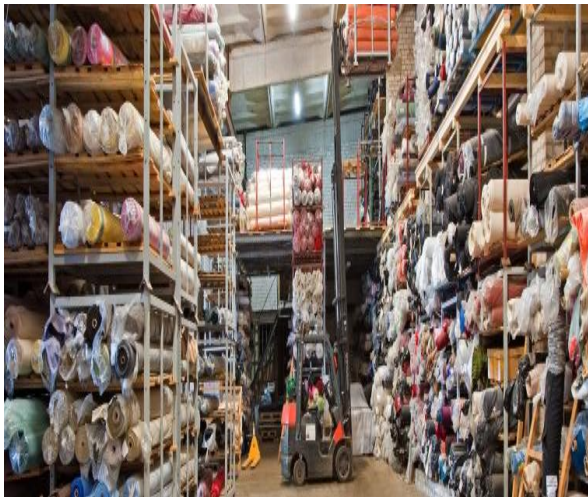
2.7.1.29 pav. Užtrauktukai



2.7.1.30 pav. Dekoravimo priemonės



2.7.1.31 pav. Sagtys



2.7.1. 32 pav. Audinių sandėliavimas siuvimo įmonėje

2.7.1. 33 pav. Audiniai parduotuvėje (audinių salonas **Bespoke**)



2.7.1 Užduotis. Kurios iš išvardintų siuvinių medžiagų yra pagrindinės, kurios – pagalbinės? Sujunkite rodyklėmis.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: tekstilės medžiagų asortimentas		
Furnitūra Mežginiai (trikotažas) Įdėklinės medžiagos Dirbtiniai ir natūralūs kailiai Neaustinės medžiagos Dirbtinės ir natūralios odos Siuvimo siūlai Šiluminės medžiagos Priedai siuviniams Audiniai Pamušalai Kompozicinės medžiagos Medžiagos apdailai		Tai pagrindinės siuvinių medžiagos, iš kurių sukerpamos drabužių viršaus ir pamušalo detalės. Tai pagalbinės siuvinių medžiagos, kurios naudojamos drabužių detalėms jungti, standinti, šiltinti, apdailai ir t. t.

3. PRADINIAI BŪSIMOS PROFESIJOS ĮGŪDŽIAI

3.1. Drabužio modelio parinkimas ir piešimas

Drabužio modelių kūrimo istorija ir praktika rodo, kad siuvėjas turi būti kartu ir menininkas. Tam reikia mokytis matyti, suvokti, atrinkti, susieti kūrybiškai turimas ir naujas žinias. Drabužio modelio parinkimas yra mados sudėtinė dalis. Kiekvienas žmogus madą suvokia savaip, tai priklauso nuo amžiaus, išsilavinimo, vertybių – nuo asmenybės. Mada, visų pirma, ne ką nors diktuoja visiems, o siūlo neribojamą pasirinkimo laisvę, tačiau žmogus turi žinoti iš ko rinktis ir mokėti mados kryptis pritaikyti sau arba patarti klientui. Drabužio modelį parinkti ir nupiešti lengviau, jei įgyjama daugiau specialiųjų žinių.



R. Jegorova, V. Monastyrnaja „Mokykimės siūti“, 1990, Kaunas. 4–26 psl.

3.1.1. Pagrindiniai drabužių stiliai, įvaizdis

Su mada glaudžiai siejasi stilius. Istorijos eiga rodo, kad madas formavo stilius. Žodis „stilius“ atsirado antikos laikais, bet mūsų laikmetyje įgijo daugybę reikšmių. Istoriniai stiliai formavosi lėtai, apimdavo gana ilgą laiko atkarpą. Pagal šiuolaikinę sampratą tai reikštų šiek tiek bendrą mados tendenciją nujaučiantį žmogų, besirengiantį tuo, kas jam patogu ir dera.

„Stilius (lot. „stilus“) – istoriškai, idėjiškai ir meniškai susiklosčiusi būdingų bruožų vienovė, sistema ir metodas būdingas socialinės-istorinės grupės, mokyklos arba individo kūrybai“ (Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė, 2004 m. (184 psl.).

Stilių klasifikacija yra glaudžiai susijusi su istoriniais ir sociologiniais pasaulio vystymosi dėsniniais.

Europinio meno vystymosi istorijoje galime išskirti šiuos stilius:

- antikinis-klasikinis;
- viduramžių-romaninis ir gotikinis;
- renesanso epochos – renesansas;
- barokas;
- rokokas;
- ampyras;
- modernas.

Bet kokios epochos stilius, išreikšdamas gyvenime egzistuojančius faktorius, yra glaudžiai susijęs su aplinka ir kostiumu, architektūra, skulptūra ir taikomosios dailės daiktais. Kultūros stiliaus pripažinimas parodo glaudų kostiumo susiliejimą su architektūra ir supančio pasaulio daiktais.

Nežiūrint į skirtingas medžiagas, užduotis ir mastus, architektūra, skulptūra ir kostiumas pavaldūs vieningiems kūrimo principams ir simbolinėms sistemoms. Bendra stiliaus kryptis kostiume pasireiškia pagrindine forma ir proporcijomis, dėvėjimo būdu, tam tikrų medžiagų ir spalvinių derinių panaudojimu, papuošalų charakteriu.

XX a. kostiumuose susiformavo ir įsitvirtino šie pagrindiniai stiliai: klasikinis, romantinis, sportinis, etninis. Nors ir keitėsi mados tendencijos, šie pagrindiniai stiliai išliko, todėl juos galima vadinti tradiciniais.

„Klasikiniam stiliui būdinga paprasta konstrukcija, griežtos linijos, elegantiška forma, santūrios spalvos ir jų deriniai. Klasikiniai drabužiai siuvami iš pačių geriausių, natūralių audinių: vilnos, šilko, lino ir kt. Klasikiniai drabužiai išlieka madingi keletą sezonų.

Romantiniam stiliui būdinga pabrėžtinai moteriškumas. Tai pasiekama dekoratyviniais elementais ir priemonėmis: raukiniais, volanais, nėriniais, kaspinais, siuvinėjimais, įvairiais priedais: šalikais, skarelėmis, papuošalais ir kt. Šie drabužiai kuria šventinę nuotaiką.

Sportiniam stiliui būdingi laisvi, pakankamai platūs arba aptempiantys figūrą drabužiai, leidžiantys patogiai, aktyviai judėti. Audiniai ypač higieniški, higroskopiški, gerai praleidžiantys orą. Šiuolaikinis sportinis stilius – tai džinsinis, „safari“, kariškas uniforminis.

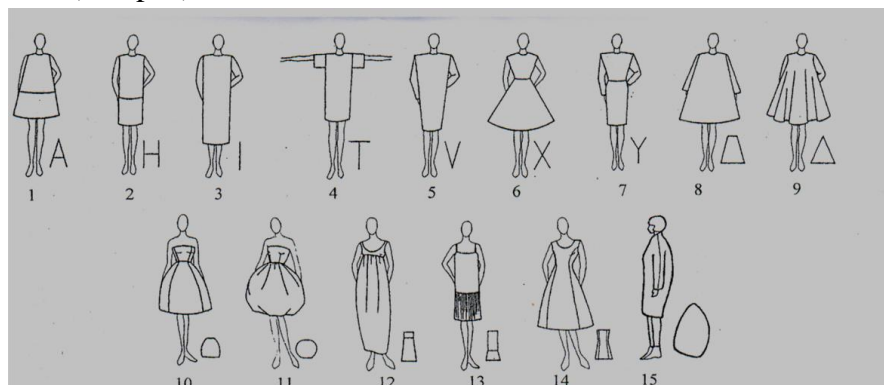
Etniniam stiliui būdinga paprastumas ir racionalus kirpimas, formos patogumas ir funkcionalumas, dekoravimo idėjos. Tai tautinis, kantri, liaudies stilius.“ (Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė, 2004 m. (184–188 psl.)

XX a. susiformavus naujam požiūriui į madą, atsiranda įvaizdžio sąvoka. Įvaizdis (angl. „image“, lot. „imago“) – vaizdas, įvaizdis.

Stilius gyvuoja ilgą laiką ir plačioje erdvėje, o įvaizdis veikia konkretų laiką ir gyvuoja konkrečioje erdvėje. Drabužių stilių galime keisti keletą kartų per dieną. Įvaizdį keisti sunku, nes jis priklauso ne tik nuo drabužių, jų kokybės, bet ir nuo paties žmogaus: jo veido, eisenos, balso, elgesio manierų, socialinės padėties. Įvaizdis, skirtingai nei stilius nepakartojamas.

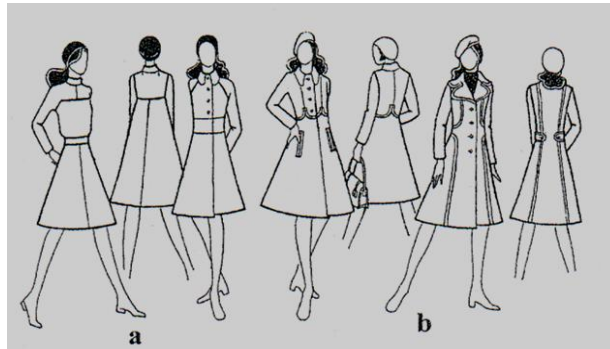
3.1.2. Siluetai, proporcijos, linijos, optinė iliuzija

„Drabužio siluetas – tai formos plokštuminis vaizdas, kurį apibrėžia išorinis jo kontūras. Iš esmės keičiantis madai, pirmiausia pasikeičia drabužių siluetai, o tik po to visos kitos detalės. Nekeičiant silueto proporcijų, o tik naudojantis kostiumo konstrukcinėmis ir dekoratyviomis linijomis, detalėmis, spalva, audinio piešiniu ir faktūra, galima sukurti daugybę vieno silueto įvairių drabužių modelių. Siluetas, apibendrinus kontūrinę jo liniją (3.1.2.1 pav.), darosi panašus į kurią nors raidę (1–7), geometrinę figūrą (8 – trapeciją, 9 – trikampį), daikto formą (10 – varpą, 11 – balioną) ar atitinka tam tikrą seniai nusistovėjusį kirpimo tipą (12 – ampiro, 13 – čarlstono, 14 – princesės). Atskirais atvejais naudojama projekcija iš šono (3.1.2.1 pav.), su tikslu parodyti išgaubtą nugaros detalės formą.“ Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskienė, 2004 m. (193 psl.).



3.1.2.1 pav. Drabužių siluetai

„Linijos“ suskirsto drabužio masę atskiramis dalimis, sudaro detalių kontūrus, apriboja drabužio silueto ir atskirų jo dalių kontūrus. Pečių, šonų, liemens ir apačios linijos yra pagrindinės drabužio siluetai ir jos daugiausia kinta, keičiantis madai. Linijos skirstomos į konstrukcines ir dekoratyvines (3.1.2.2 pav.). (Vitalija Masteikaitė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2001, Šiauliai, 11 psl.). Konstrukcinės linijos drabužyje sudaro visų jo pagrindinių detalių kontūrus ir atskirų jo dalių (priekio, nugaros, rankovių, apykaklės) kontūrus. Dekoratyvinės linijos – tai įvairūs apdailos elementai: peltakiai, diržai, antkišeniai, velkės, apdailos virvelės, siuvinėjimas ir t. t. Kai kurios konstrukcinės linijos yra kartu ir dekoratyvinės, pvz., reljefai. Visos drabužių linijos turi derėti tarpusavyje.



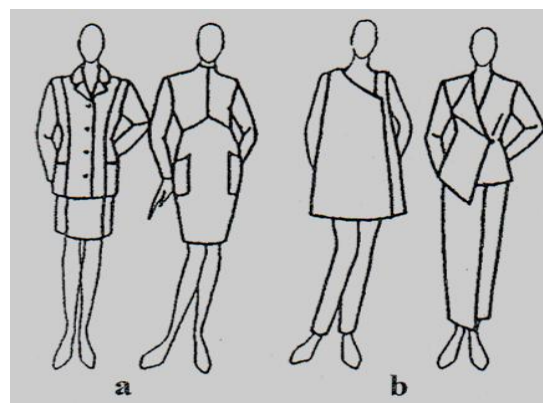
3.1.2.2 pav. Drabužio konstrukcinės (a) ir dekoratyvinės (b) linijos

Pagrindinės drabužio linijos yra priekio vidurio, nugaros vidurio, pečių, liemens, apačios linijos.

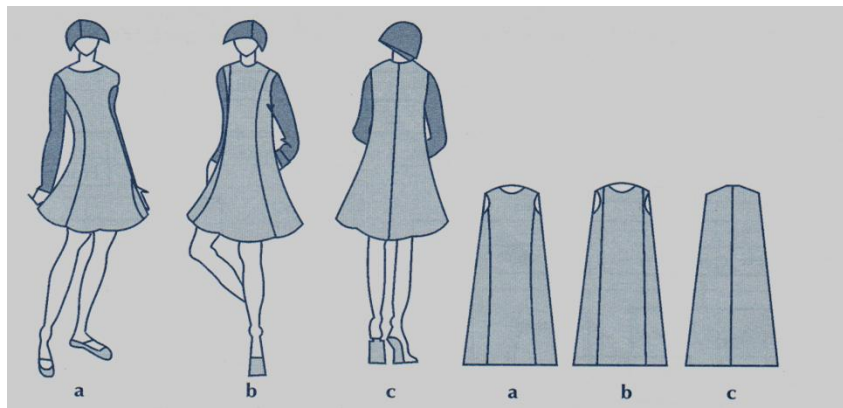
Drabužio formos skaidymas linijomis gali būti simetrinis ir nesimetrinis (3.1.2.3 pav.), horizontalus ir vertikalus. Vertikalios linijos vizualiai paaugština figūrą, o horizontalios linijos paplatina.

Didelę reikšmę parenkant modelį ir konstruojant turi kūno proporcijos.

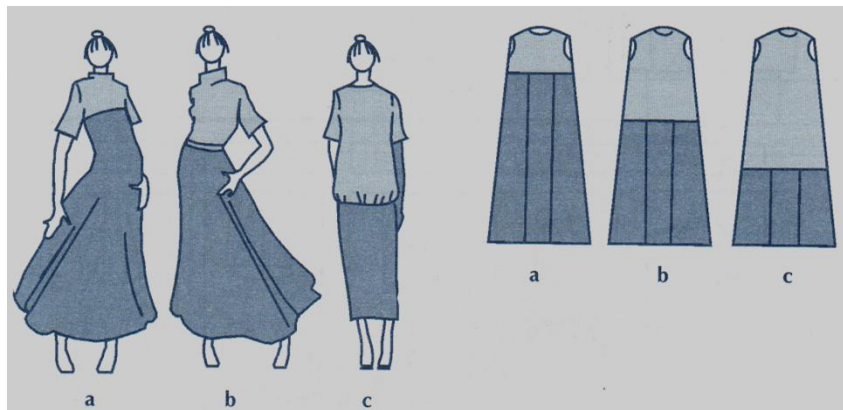
Proporcijos yra ilgių, pločių, aukščių ir tūrių darna, atskirų elementų santykis su visuma. Daugelio daiktų proporcijos susijusios su žmogaus kūno matmenimis. Drabužio proporcijas galima keisti keičiant jo ilgį, plotį, silueta. Teisingai parinkti atskirų drabužio dalių dydžiai ne tik pabrėžia figūros grožį, bet ir paslepia jos trūkumus.



3.1.2.3 pav. Drabužio simetrinės (a) ir nesimetrinės (b) linijos



3.1.2.4 pav. Drabužio formos skaidymas vertikaliomis linijomis: a – su reljefais iš pažasties linijos; b – su reljefais iš pečių linijos; c – su nugaros vidurio siūle



3.1.2.5 pav. Drabužio formos skaidymas horizontaliomis linijomis: a – su papete; b – kirpta per liemenį; c – kirpta per klubus

Tipinėmis figūromis laikomos sąlygiškai proporcingos ir taisyklingos. Tokių figūrų krūtinės, liemens, klubų apimties matmenų tarpusavio santykiai atitinka numatytus tipinius standartus. Tačiau ne visų žmonių figūros atitinka standartus. Figūros, neatitinkančios kurių nors normų, laikomos neproporcingomis ir **vadinamos netipinėmis**. Tokios figūros apibūdinamos geometrinėmis formomis: trikampio, apversto trikampio, smėlio laikrodžio ir stačiakampio.



3.1.2.1. Užduotis. Įvertinkite savo ir grupės draugo aprangą, apibūdinkite drabužių silueta, naudodamiesi tekste išvardintais siluetais.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: Drabužių siluetai		



3.1.2.2 Uždutis. Ant spalvoto popieriaus lapo nupieškite trijų geometrinių formų (stačiakampio, ovalo ir dviejų susikertančių trikampių) drabužio siluetus ir juos iškirpkite. Priklijuokite trijų geometrinių formų iškirptus drabužių siluetus užduoties lentelėje.

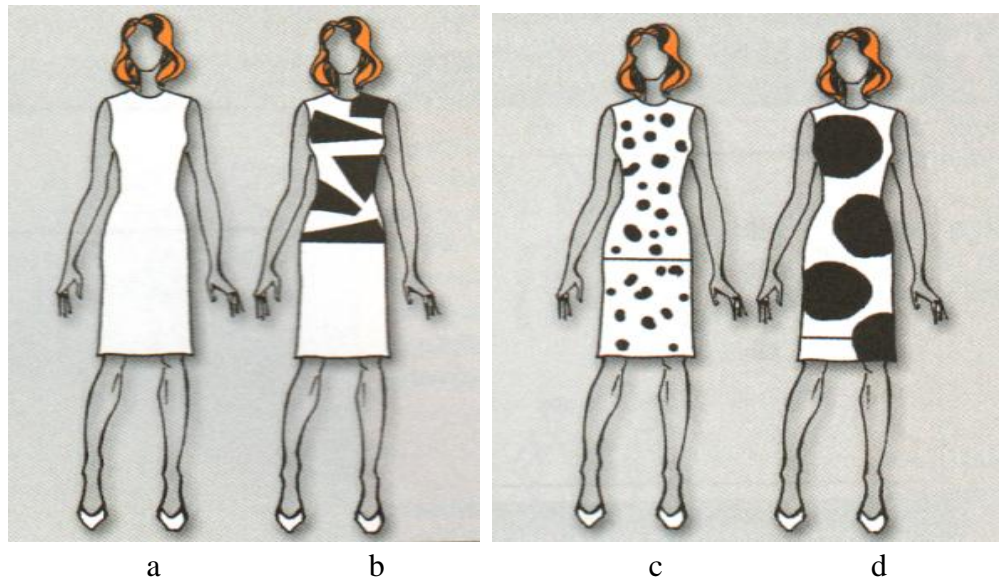
	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: Siluetai		



3.1.2.3. Uždutis. Nupieškite pasirinktinai po vieną variantą drabužių, skaidant vertikaliomis ir kitą – horizontaliomis linijomis.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: Linijos		

Optinė apgaulė, arba optinė iliuzija – vaizdiniai, kurie sukelia skirtumus vizualiai (akys ir smegenys) suvokiamos tikrovės ir tarp objektyvios tikrovės. (Vikipedija, 2013). Optinė iliuzija drabužyje naudojama kaip figūros užmaskavimo priemonė: ūgiui padidinti arba sumažinti, figūrai, atskiroms jos dalims susiaurinti arba paplatinti. (3.1.2.6 pav.)



3.1.2.6 pav. Neužpildyta plokštuma (a) figūrą siaurina, o užpildyta (b) – paplatina; smulkūs raštai (b) figūrą mažina, stambūs (d) – didina



Garjonienė J., Kriaunevičienė G., Sakalauskienė D., Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga, – Vilnius, 2004, 222–228 psl.

3.1.3. Drabužio ir jo dalių techninių eskizų piešimas ant žmogaus figūros trafareto

Siuvėjo profesijai būtina erdvinio mąstymo kompetencija. Eskizuoti, piešti, kurti drabužius reikia ant stilizuotos viso ūgio žmogaus figūros-trafareto. Drabužio ir jo techninių dalių eskizus reikia pradėti piešti įvertinant žmogaus figūros proporcijas, ypatumus. Neturint galimybių ilgai studijuoti, piešti žmogaus kūną, lengviausia naudotis tam tikra skale, kurioje atsispindi žmogaus kūno proporcijos (3.1.3.1 pav.). Skalė dalija žmogaus figūrą į 8 lygias dalis. Visų kūno dalių dydis nustatomas pagal tai, kiek kartų telpa „galva“.

Ū-ūgis/viršugalvio linija;

1 – žmogaus galva;

2 – krūtinė, krūtinės ląsta dalijama į dvi dalis;

3 – alkūnės, juosmuo;

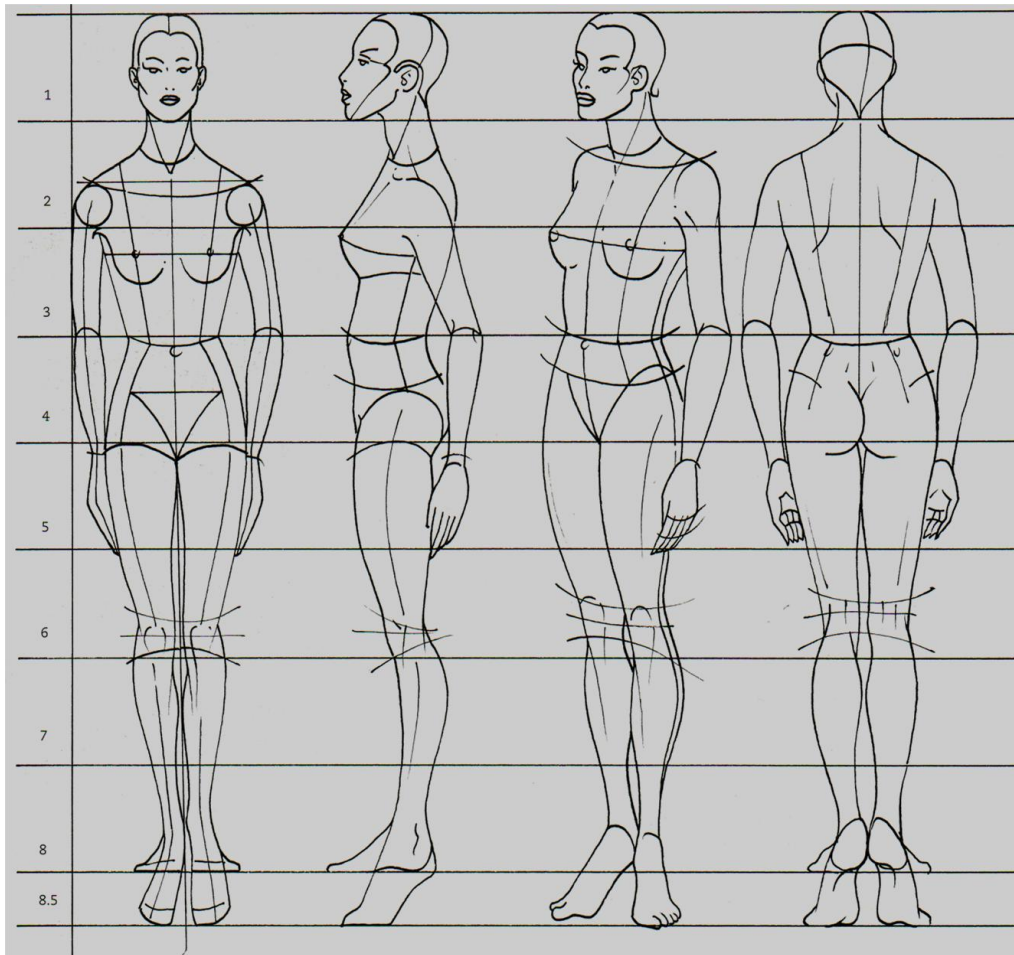
4 – vidurio taškas, klubų linija;

5 – dalija šlaunis perpus;

6 – kelių apačia;

7 – dalija blauzdas perpus;

8 (8,5) – batų kulnai / pėdų kulnai.

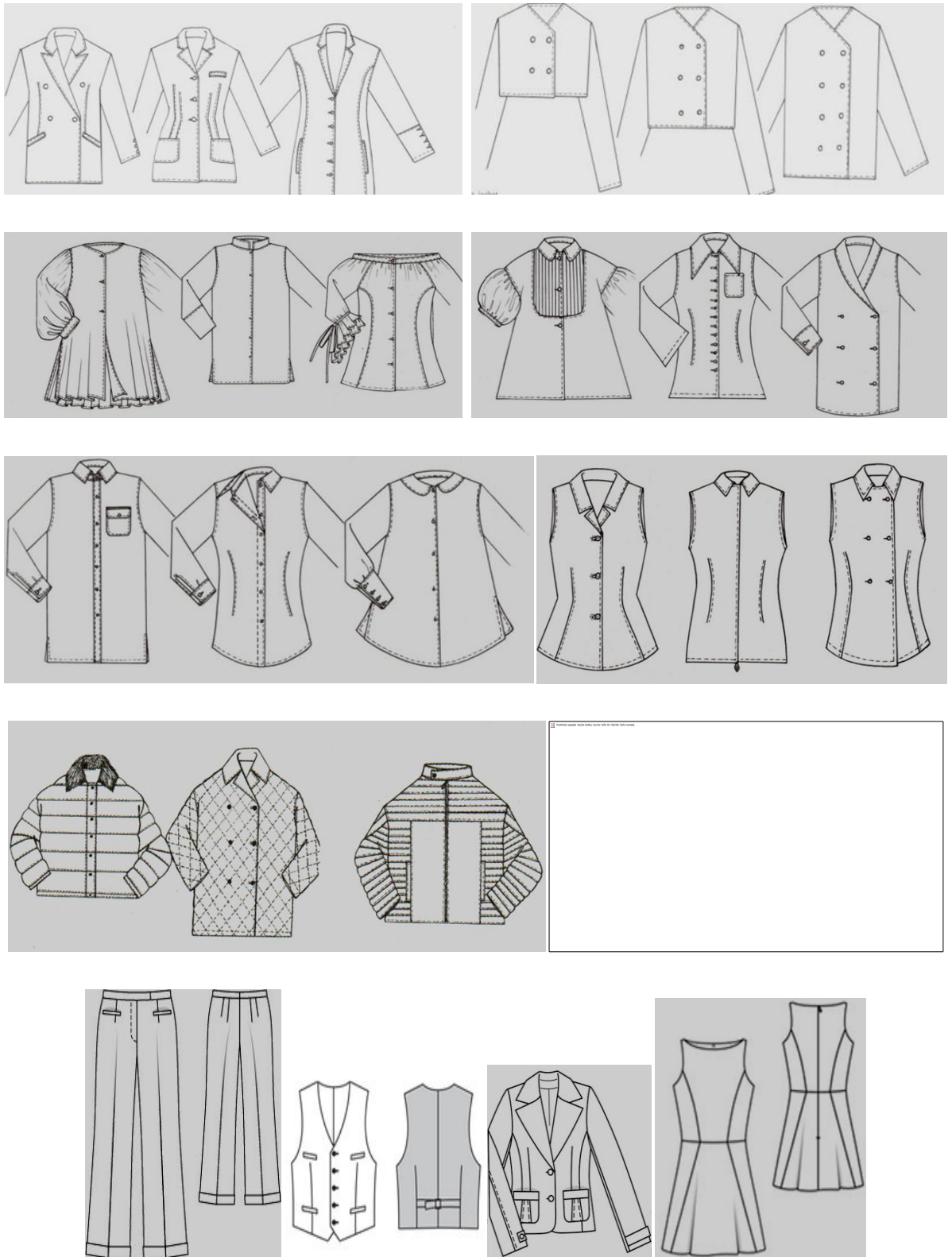


3.1.3.1 pav. Žmogaus kūno proporcijos



Drudi E., Paci T. *Figure drawing for fashion design*. Amsterdam: The Pepin press, 2001.

Popieriaus lape ant žmogaus figūros trafareto (žr. priedai 2 lentelė) pradėdame eskizuoti drabužius. Drabužio konstrukcija, proporcijos geriausiai matosi žmogui stovint, todėl eskizuoti pradedančiajam tikslinga ant žmogaus figūros, besiremiančios abiem kojomis, trafareto. Neturint didelės piešimo patirties reiktų vengti sėdinčios, judančios ar kitokių sudėtingesnių figūros padėčių. „Rengiamo“ figūros trafaretą išivaizduodami ją esant apvalią, piešiant tik pačias būdingiausias klostes, geriausiai perteikiančias audinio savybes, drabužio modelio ypatybes. Nupiešę drabužio eskizą (3.1.1., 3.2 pav.), drabužį tiksliname, sutelkdami visą dėmesį į figūros, drabužio proporcijas, o pabaigoje išryškiname svarbiausias drabužio vietas, siūles, galime drabužį nuspalvinti.



3.1.3.2 pav. Drabužių techninių eskizų pavyzdžiai



Garjonienė J., Kriaunevičienė G., Sakalauskienė D., Siuvėjo rengimo vadovėlis 3 knyga, – Vilnius, 2004, 120–141 psl.

Drudi E., Paci T. *Figure drawing for fashion design*. Amsterdam: The Pepin press, 2001.



3.1.3.1. Užduotis. Ant žmogaus figūros trafareto (žr. priedai 2 lentelė) nupieškite: petinio ir juosmeninio drabužių eskizus.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: Drabužio ir jo dalių techninių eskizų piešimas ant žmogaus figūros trafareto		

3.2. Žmogaus figūros matavimas

3.2.1. Žmogaus kūno proporcijos, laikysena

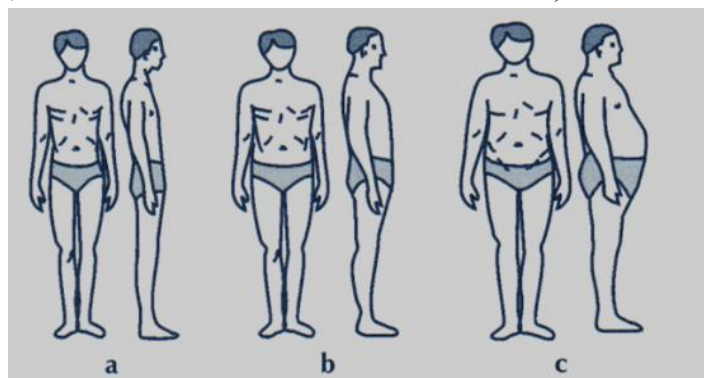
Žmogaus kūno proporcijos – tai atskirų kūno išmatavimų santykis su ūgiu, išreikštas procentais. Didelę reikšmę parenkant modelį ir konstruojant turi kūno proporcijos.

Skiriami trys **figūrų tipai pagal proporcijas**:

1. ilgos galūnės ir gana trumpas siauras kūnas;
2. trumpos galūnės ir ilgas platus kūnas;
3. tarpinę padėtį užimantis tipas.

Pagal žmogaus kūno sudėjimą skiriami trys figūrų tipai (3.2.1.1 pav.):

1. **krūtininis** tipas pasižymi silpnu raumenų išsivystymu, menku riebaliniu sluoksniu, plokščia krūtinės ląsta, kartais – truputį palinkusia nugara (kai menki raumenys neišlaiko stuburo teisingoje padėtyje);
2. **raumeninis** tipas pasižymi normaliu riebaliniu sluoksniu, vidutiniu arba geru raumenų išsivystymu, cilindrine krūtinės ląsta, tiesia nugara;
3. **pilvinis** tipas pasižymi vidutiniu arba menku raumenų išsivystymu, gausiu riebaliniu sluoksniu, kūgio formos krūtinės ląsta, apvaliu atsikišusiu pilvu, gali būti palinkusi nugara (nes stuburas neatlaiko didelio kūno svorio).

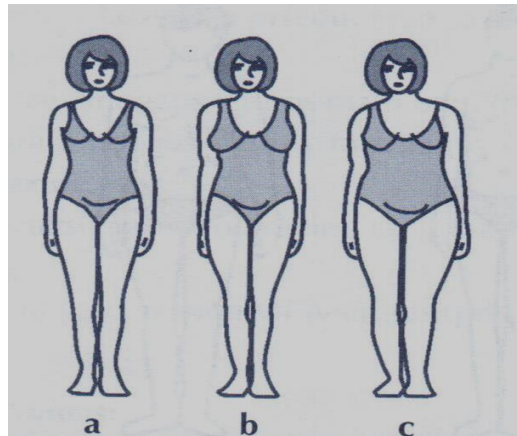


3.2.1.1 pav. Vyrų kūno formų tipai: a – krūtininis, b – raumeninis, c – pilvinis

Šie trys tipai būdingi tiek vyriškoms, tiek moteriškoms figūroms, tik moteriškų figūrų suskirstymas yra dar sudėtingesnis, nes labai nevienodai pasiskirstęs riebalinis audinys įvairiose kūno dalyse.

Pagal B. Škerli pagrindiniai moterų kūno formų tipai (3.2.1.2 pav.):

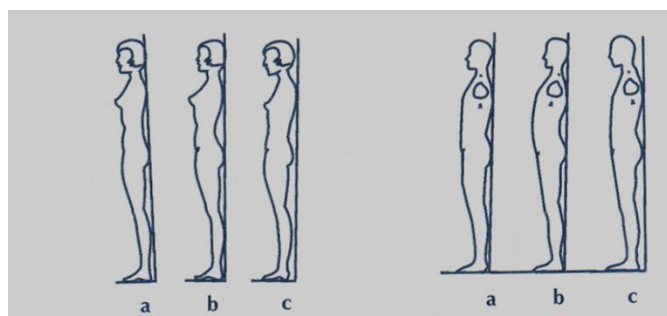
- su tolygiai visame kūne pasiskirščiusiu riebalų sluoksniu
- su netolygiai pasiskirščiusiu riebalų sluoksniu, apatinėje arba viršutinėje kūno dalyse
- su netolygiai pasiskirščiusiu riebalų sluoksniu atskirose kūno dalyse; ant liemens, galūnių, klubų ir pan.



3.2.1.2 pav. Moterų kūno formų tipai

Žmogaus stuburas, žiūrint iš šono, primena ištemptą raidę S. **Stuburo įlinkiai apsprendžia žmogaus laikyseną.** Apie laikyseną galima spręsti, kai žmogus laisvai, neįsitempęs stovi arba eina. Skiriami **trys figūrų tipai pagal laikyseną: normali, palinkusi ir atlaši.** (3.2.1.3 pav.).

- Palinkusi figūra** pasižymi apvalia nugarą su atsikišusiomis mentimis, į priekį palinkusiais pečiais, siauresne krūtine, platesne nugarą; nugaros ilgis iki liemens didesnis už normalų, o priekio ilgis iki liemens – mažesnis.
- Normali figūra** – tarpinis, vidutinis variantas, charakterizuojamas tiesia pusiausvira laikysena, normaliais stuburo įlinkiais.
- Atlaši figūra** pasižymi plokščia nugarą, atloštais atgal pečiais, platesne krūtine, siauresne nugarą; nugaros ilgis iki liemens mažesnis už normalų, o priekio ilgis iki liemens – didesnis.



3.2.1.3 pav. Žmogaus figūros laikysena: a – normali, b – atlaši, c – palinkusi



3.2.1. Uždutis. Įvertinkite savo grupės draugo figūrą. Apibūdinkite figūros tipą.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė
		1.
Užduties pavadinimas: Figūros tipo nustatymas		
Figūra pagal proporcijas yra		
Figūra pagal sudėjimą		
Figūra pagal laikyseną		

3.2.2. Antropometriniai taškai , figūros matmenys, matavimo metodika, žymėjimas

Drabužio pagrindui nubraižyti pirmiausia reikia turėti figūros išmatavimus. Juos galima imti iš tipinių figūrų išmatavimų lentelės (jeigu figūra normalaus stoto, proporcinga) arba išmatuoti konkretaus užsakovo figūrą (žr. priedai 3, 4 lentelės).

Matuojamas žmogus turi būti be avalynės, su lengvais (geriausia – apatiniais) drabužiais; stovėti tiesiai, bet natūraliai, neišsitemęs, nekeisdamas įprastinės laikysenos; rankos laisvai nuleistos. Prieš pradėdamas matuoti rekomenduojama liemenį apjuosti tamptaria juostele. Daugelis matavimų atliekami nuo liemens linijos, todėl labai svarbu, kad matuojant ši juostelė stabiliai laikytųsi toje pačioje vietoje. Visi matavimai atliekami arba nuo viršutinio juostelės krašto, arba visi – nuo apatinio. Matuojant krūtinės bei klubų apimtis rekomenduojama šias apimtis žyminti linijas pažymėti muilu 2, 3 brūkšneliais, nes kai kurie matavimai susiję su šiomis linijomis.

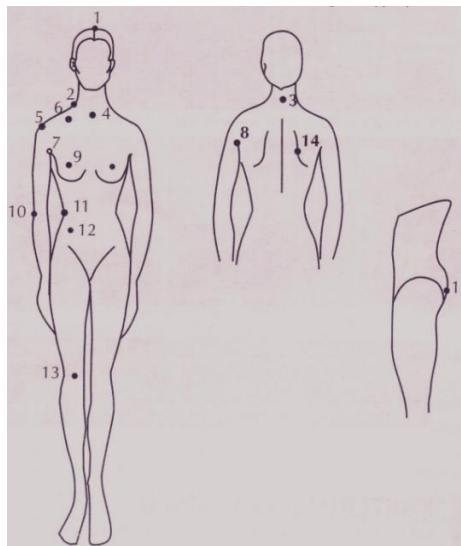
Centimetrinė juostelė matuojant neturėtų būti nei per daug įtempta, nei per daug laisva.

Matuojant figūrą reikia žinoti tam tikrus jos taškus, kurie vadinami antropometriniais taškais. Jie yra nesunkiai randami, lengvai apčiuopiami.

Siuvimo reikmėms naudojami antropometriniai taškai:

- 1 – **viršugalvio taškas** – tai aukščiausias galvos taškas, galvą laikant tiesiai;
- 2 – **kaklo pagrindo taškas** – tai linijos, žymintios kaklo apimtį, ir peties vidurio linijos susikirtimo taškas;
- 3 – **kaklo taškas** – septintojo kaklo slankstelio ataugos viršūnė;
- 4 – **viršutinis krūtinės** (ties kaklo duobute);

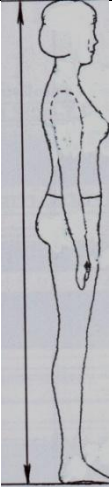
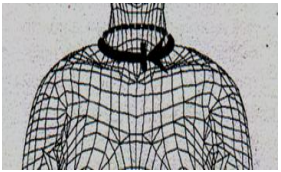
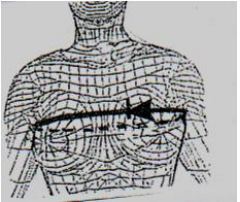
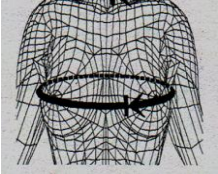
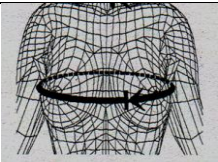
- 5 – **peties taškas** – peties sąnario viršutinis taškas;
- 6 – **raktikaulio taškas**;
- 7 – **pažasties įdubos priekinis taškas** – tai viršutinis taškas lankelio, kuris susidaro ties pažastimi iš priekio, kai ranka laisvai nuleista;
- 8 – **pažasties įdubos užpakalinis taškas** – tai viršutinis taškas lankelio, susidarančio ties pažastimi nugaroje, kai ranka nuleista;
- 9 – **iškiliausias krūtinės taškas**;
- 10 – **alkūnės taškas** – tai alkūnės sąnario išorinis viršutinis taškas;
- 11 – **liemens linijos taškas** – labiausiai įdubęs liemens taškas šone;
- 12 – **priekinis klubikaulio taškas**;
- 13 – **kelio taškas** – kelio girmelės centras;
- 14 – **menčių taškas**;
- 15 – **sėdmenų taškas** – iškiliausias sėdmenų taškas.

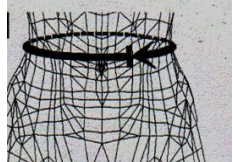
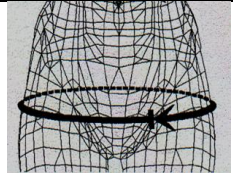
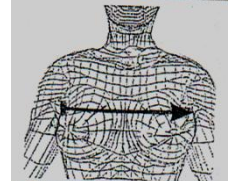
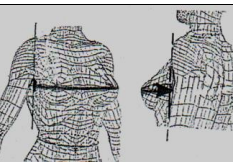
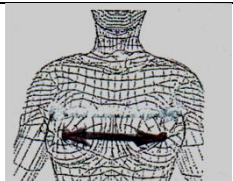
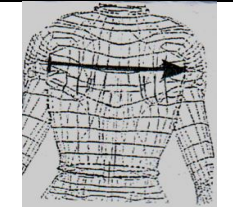
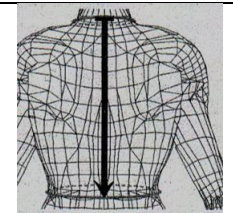



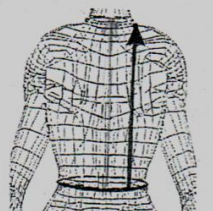
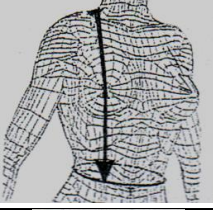
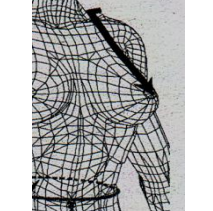
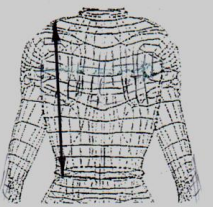
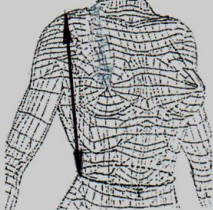
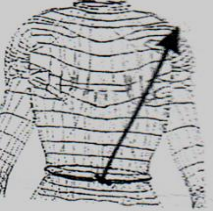
3.2.2.1 pav. Žmogaus figūros antropometriniai taškai

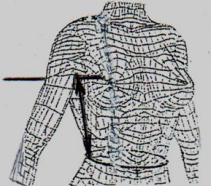
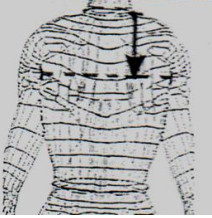
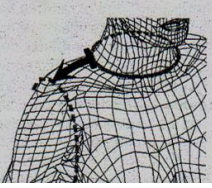
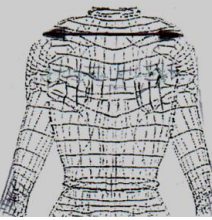
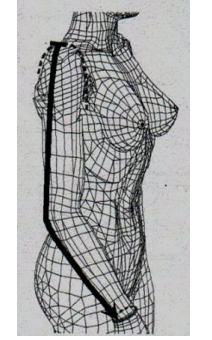
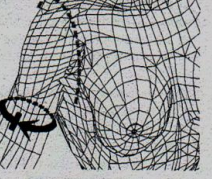
Ilgio, aukščio, žąsto apimties ir peties pločio matmenys užrašomi viso dydžio, o apimčių (išskyrus rankos), kitų pločio matmenų – pusė, matuojant gautos reikšmės, nes brėžinys paprastai daromas pusei siuvinio: nuo nugaros vidurio iki šoninės siūlės ir iki priekio vidurio.

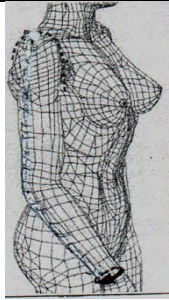
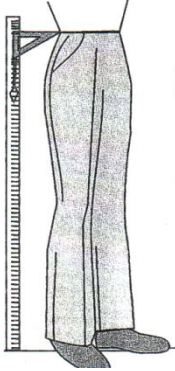
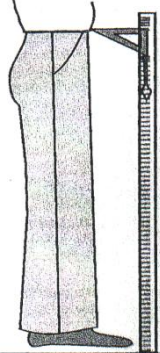
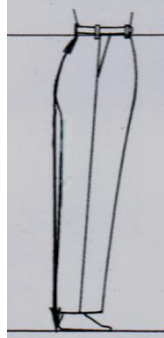
3.2.1.lentelė Figūros matavimo matmenų pavadinimai, žymėjimas ir matavimo metodika

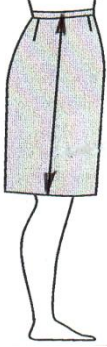
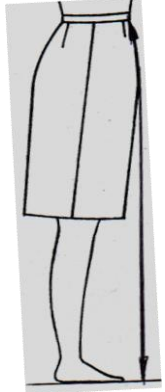
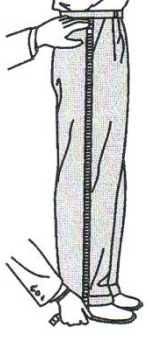
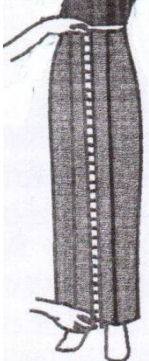
Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
1.	Ūgis	Ū	Matuojama vertikaliai nuo aukščiausio viršugalvio taško iki grindų. Rašomas visas dydis.	
2.	Kaklo apimtis	Ka ap	Centimetrinė juostelė apatiniu kraštu juosiamą pagal kaklo pagrindą: nugaroje virš septintojo kaklo slankstelio, šone ir priekyje – pagal kaklo pagrindą, priekyje virš kaklo duobutės. Rašoma pusė dydžio.	
3.	Krūtinės pirmoji apimtis	Kr I ap	Matuojama nugaroje per mentes, viršutiniu juostelės kraštu liečiant užpakalinius pažastų įdubų kampus, priekyje virš krūtinės. Rašoma pusė dydžio.	
4.	Krūtinės antroji apimtis	Kr II ap	Matuojama nugaroje per mentes, viršutiniu juostelės kraštu liečiant užpakalinius pažastų įdubų kampus, priekyje juosiant per iškiliausius krūtinės taškus. Kr I ap ir Kr II ap rekomenduojama matuoti vienas po kito, nepajudinant centimetrinės juostelės nugaroje. Rašoma pusė dydžio.	
5.	Krūtinės trečioji apimtis	Kr IIIap	Matuojama horizontaliai aplink stuomenį per iškiliausius krūtinės taškus. Rašoma pusė dydžio.	

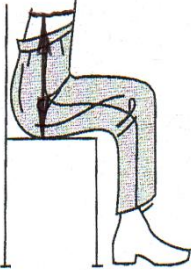
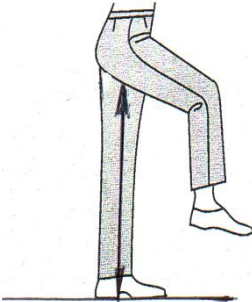
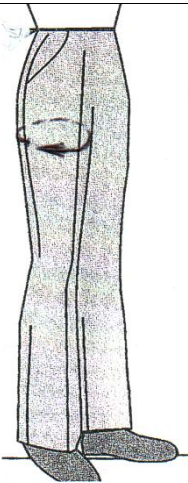
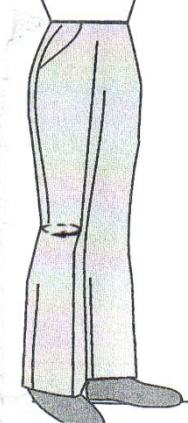
Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
6.	Liemens apimtis	L ap	Matuojama horizontaliai aplink figūrą ploniausioje liemens linijoje. Rašoma pusė dydžio.	
7.	Klubų apimtis	Kl ap	Matuojama horizontaliai aplink figūrą per iškiliausius sėdmenų taškus, priekyje – įvertinant pilvo iškilumą. Rašoma pusė dydžio.	
8.	Pirmas krūtinės plotis	I Kr pl	Matuojama horizontaliai virš krūtinės tarp pažastų įdubų viršutinių kampų. Rašoma pusė dydžio.	
9.	Antras krūtinės plotis	II Kr pl	Matuojama horizontaliai tarp pažastų įdubų per iškiliausius krūtinės taškus. Rašoma pusė dydžio.	
10.	Atstumas tarp krūtinės centrų	A c	Matuojama horizontaliai tarp krūtinės centrų. Rašoma pusė dydžio.	
11.	Nugaros plotis	N pl	Matuojama horizontaliai nuo vieno nugaros pažastų įdubos krašto iki kito per menčių vidurį (per iškiliausius menčių taškus). Rašoma pusė dydžio.	
12.	Nugaros ilgis nuo 7 kaklo slankstelio	N i 7	Matuojama vertikaliai nuo septintojo kaklo slankstelio pagal stuburo kontūrą iki liemens linijos. Rašomas visas dydis.	

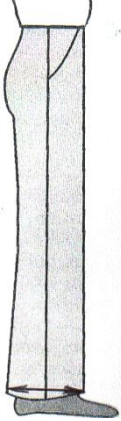
Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
13.	Petinių drabužių ilgis	D i	Matuojama nugaroje nuo septintojo kaklo slankstelio vertikaliai žemyn iki pageidaujamo ilgio. Rašomas visas dydis.	
14.	Nugaros ilgis	N i	Matuojama vertikaliai nuo kaklo pagrindo taško iki liemens linijos lygiagrečiai stuburui. Rekomenduojama iš karto matuoti ir P i. Rašomas visas dydis.	
15.	Priekio ilgis	P i	Matuojama vertikaliai nuo kaklo pagrindo taško per krūtinės iškiliausią tašką iki liemens linijos priekyje. Rašomas visas dydis.	
16.	Ilgis iki krūtinės centro	I c	Matuojama vertikaliai nuo kaklo pagrindo taško iki iškiliausio krūtinės taško. Šis dydis užrašomas matuojant P i. Rašomas visas dydis.	
17.	Pečių aukštis nugaroje	P a n	Matuojama vertikaliai nuo peties taško iki liemens linijos nugaroje. Rašomas visas dydis.	
18.	Pečių aukštis priekyje	P a p	Matuojama vertikaliai nuo peties taško iki liemens linijos priekyje. Rašomas visas dydis.	
19.	Ižambus peties aukštis	Iž p a	Matuojama įstrižai nugaroje nuo liemens linijos susikirtimo su stuburu taško iki peties taško. Rašomas visas dydis.	

Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
20.	Šonelio aukštis	Š a	Matuojama vertikaliai šone nuo liemens linijos iki po pažastimi horizontaliai įterptos liniuotės viršutinio krašto. Rašomas visas dydis.	
21.	Pažasties gylis	Pž g	Matuojama vertikaliai nuo kaklo pagrindo taško iki linijos, horizontaliai einančios per nugaros pažasties įdubos kampą. Rašomas visas dydis.	
22.	Peties plotis	P pl	Matuojama nuo kaklo pagrindo taško iki peties žemiausio taško. Rašomas visas dydis.	
23.	Pečių plotis	Pč pl	Matuojama horizontaliai tarp pečių taškų nugaroje laisvai nuleidus rankas. Rašoma pusė dydžio.	
24.	Rankos ilgis	R i	Matuojama nuo peties taško per laisvai nuleistos rankos išorinį paviršių iki riešo kauliuko. Ri rekomenduojama matuoti kartu su P pl. Rašomas visas dydis.	
25.	Žąsto apimtis	Ž ap	Matuojama po pažastimi statmenai rankos ašiai striausioje rankos vietoje. Rašomas visas dydis.	

Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
26.	Riešo apimtis	Rš ap	Matuojama horizontaliai per riešo kauliuką. Rašomas visas dydis.	
27.	Atstumas nuo liemens linijos iš šono iki grindų	A l š g	Matuojama nuo liemens linijos šone per iškiliausius klubų taškus ir toliau vertikaliai iki grindų. Rašomas visas dydis.	
28.	Atstumas nuo liemens linijos priekyje iki grindų	A l p g	Matuojama nuo liemens linijos priekyje per iškiliausią pilvo tašką ir toliau vertikaliai iki grindų. Rašomas visas dydis.	
29.	Atstumas nuo liemens linijos nugaroje iki grindų	A l n g	Matuojama nuo liemens linijos iš nugaros pusės per iškiliausius sėdmenų taškus ir toliau vertikaliai iki grindų. Rašomas visas dydis.	

Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
30.	Sijono ilgis	S i š	Matuojama nuo liemens linijos šone per iškiliausius klubų taškus ir toliau vertikaliai iki pageidaujamo arba modelyje numatyto sijono ilgio. Rašomas visas dydis.	
		S i p	Matuojama nuo liemens linijos priekyje per iškiliausią pilvo tašką vertikaliai iki pageidaujamo arba modelyje numatyto sijono ilgio. Rašomas visas dydis.	
31.	Kelnių ilgis	K i š	Matuojama nuo liemens linijos šone per iškiliausius klubų taškus ir toliau vertikaliai iki pageidaujamo arba modelyje numatyto kelnių ilgio. Rašomas visas dydis.	
		K i p	Matuojama nuo liemens linijos priekyje per iškiliausią pilvo tašką vertikaliai iki pageidaujamo arba modelyje numatyto kelnių ilgio. Rašomas visas dydis.	

Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
32.	Sėdmenų aukštis	S a	Matuojama vertikaliai nuo liemens linijos šone iki pagrindo, ant kurio sėdi matuojama figūra. Rašomas visas dydis.	
33.	Žingsnio ilgis	Ž i	Matuojama vertikaliai vidinėje kojos pusėje nuo tarpukojo iki grindų. Rašomas visas dydis.	
34.	Šlaunies apimtis	Š l a p	Matuojama horizontaliai pačioje storiausioje šlaunies vietoje žmogui stovint. Rašomas visas dydis.	
35.	Kelio apimtis	Ke a p	Matuojama horizontaliai per kelio vidurį žmogui stovint. Rašomas visas dydis.	

Eil. Nr.	Figūros matmenų pavadinimas	Žymėjimas	Matavimo metodika	Matavimo schema
1	2	3	4	5
36.	Kelnių plotis apačioje	K p l a	Matuojama horizontaliai ties pėda žmogui stovint. Rašomas visas dydis.	

Clubų apimtis, įvertinant pilvo iškilumą, matuojama uždėjus pilvo srityje lanksčią plokštę (plastikinį aplanką ar pan.) ir apjuosiant figūrą kartu su plokšte. Plokštė turi laikytis vertikalčiai. Tai reikalinga tam, kad labiausiai iškilęs sėdmenų taškas yra ne viename lygyje su labiausiai iškilusiu pilvo tašku. Jeigu matuosime neįvertindami pilvo atsikišimo – sukonstruotas drabužis bus per ankštas.



3.2.1. Užduotis. Išmatuokite dviejų žmonių figūras. Matus surašykite į lentelę. Nustatykite figūrų ypatumus, visas matuotas figūras priskirkite kuriam nors tipui pagal proporcijas, sudėjimą, laikyseną. Matus palyginkite su tipinių figūrų matais iš matų lentelės.

Grupė		Vardas, Pavardė		
		1.		
Matų pavadinimas	I figūra	II figūra		
	Matuotos figūros matai cm	Tipinės figūros matai cm	Matuotos figūros matai cm	Tipinės figūros matai cm
Ū				
Ka ap				
Kr I ap				
Kr II ap				
Kr III ap				
L ap				
Kl ap				
I Kr pl				
II Kr pl				
A c				
N pl				

N i 7				
L ap				
Kl ap				
I Kr pl				
II Kr pl				
A c				
D i				
N i				
P i				
I c				
P a n				
P a p				
Įž p a				
Š a				
Pž g				
P pl				
Pč pl				
R i				
Ž ap				
Rš ap				
A l š g				
A l p g				
A l n g				
S i š				
S i p				
K i š				
Kip				
S a				
Ž i				
Šl ap				
Ke ap				
K pl a				

3.3. Gaminio etiketės skaitymas

Tekstiliniai gaminiai pagal ES galiojančius reikalavimus turi būti ženklinami priežiūros ženklais, kuriuose nurodyta gaminio sudėtis, kilmės šalis, leistini skalbimo, lyginimo, džiovinimo, cheminio apdorojimo parametrai. Ant gaminio etiketės gali būti ir daugiau informacijos: gamintojo pavadinimas, kontaktai bei logotipas, gaminio modelio pavadinimas, papildomi gaminio naudojimo bei priežiūros reikalavimai ir panašiai. Renkantis drabužį, būtina etiketėje paieškoti audinio sudėties, kuri privalo būti nurodyta. Dažniausiai sudėtis būna nurodyta vidinėje gaminio pusėje, pritvirtintoje etiketėje. Kasdien dėvėti patartina rinktis gaminį iš natūralaus pluošto arba bent mišraus, ypač perkant apatinius rūbus. Proginiai drabužiai, kurie dėvimi retai, viršutiniai rūbai arba

jų pašildinimas (vidurinis sluoksnis) gali būti iš sintetinio arba mišraus pluošto. Į gaminio etiketes verta žvilgtelėti ir tuomet, kai reikia skalbti. Beje, išliekant populiariai natūralumo ir ekologiškumo madai, galima rasti specialių simbolių, kurie parodo, kad drabužis tikrai „nepavojingas“. Mūsuose pastaruoju metu plinta mitas, kad, net rinkdamiesi natūralią medvilnę, odai galime „pakenkti“, nes auginant šie augalai galėjo būti purkšti pesticidais. Tiems, kurie baiminasi, rekomenduojama pirkti rūbus, pagamintus iš audinių, paženklintų ekoženklų (3.3.1 pav.).



3.3.1 pav. Ekoženklas (www.ieskantys.menulio.lt)

Toks ženklas yra suteikiamas audiniams, kurie atitinka nustatytus reikalavimus: buvo ištirti juose esantys cheminių medžiagų likučiai ir jų kiekiai neviršijo leidžiamų. Kitas, ne mažiau populiarus, audinys šiuo metu, keliantis diskusijas, ar jis ekologiškas – bambukas. Apie bambukinį audinį taip pat galima pasiskaityti etiketėje, tačiau bandžiusieji tikina, kad labiausiai juos žavi, kad bambuko audiniai neįtikėtinais minkšti, gal dėl to šis audinys dažnai vadinamas naujuoju šilku. Ekologiškas gaminy – reiškia, kad jis nekenkia aplinkai, gamtai. Taigi, jei gaminy pagamintas iš natūralaus pluošto, nudažytas natūraliais dažais, susiūtas natūralaus pluošto siūlais, jis pakankamai greitai suyra aplinkoje ir jai nekenkia – jį galima būtų laikyti ekologišku, tačiau tokie yra dauguma iš natūralių medžiagų pagaminti drabužiai. Drabužis turi būti saugus, patogus dėvėti ir nebloginantis savijautos (kad žmogus neperkaistų, ne per gausiai prakaituotų).

Aptarnavimo kokybei gerinti, prekyboje automatizuota atsiskaitymo ir apskaitos sistema įvedant gaminių etiketėse – tai brūkšniniai kodai. Brūkšniniai kodai naudojami ir Lietuvoje, ir užsienio šalyse. Brūkšninis kodas – įvairaus pločio nevienodu atstumu išdėstytų lygiagrečių brūkšnelių seka, kuria užkoduota tam tikra informacija: šalis, gamintojas, prekės kodas, kontrolinis skaičius.



3.3.2.2 pav. Brūkšninio kodo pavyzdys: trys pirmi raudoni skaičiai (012) šalies kodas; žaliai pažymėti (3456) – gamintojo kodas; mėlyni (78901) – prekės indentifikavimo numeris; Juodas (2) – kontrolinis skaičius

Brūkšniniai kodai nuskaitomi optiniais skaitytuvais. Šalių kodus galite rasti internete: http://rekvizitai.vz.lt/naudinga-informacija/bruksniniu_bar_ean_kodu_reiksmes/

3.3.1. Tekstilės gaminio etiketė

Tekstilės gaminio etiketė – tai gaminio dydis, pluošto sudėtis, priežiūros ženklai, brūkšninis kodas, rodantis gamintojo ir prekės kontrolinį kodą.

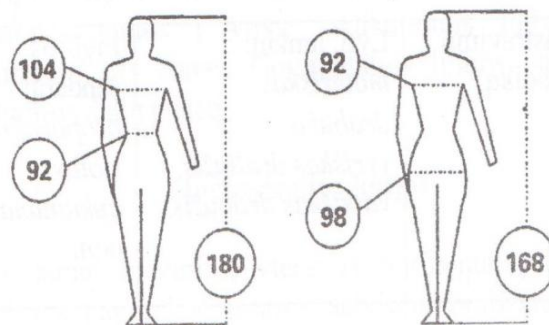


3.3.1.1 pav. Tekstilės gaminio etikečių pavyzdžiai

ES rinkoje gaminiais, pagamintais vienoje valstybėje, galima laisvai prekiauti visoje Europos teritorijoje. Vartotojai gali nevaržomai apsipirkti bet kurioje valstybėje narėje, todėl svarbu, kad etiketės būtų panašios ir reikštų tą patį visoje Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į ISO (gaminų kokybės nustatymo sistemos sutrumpintas pavadinimas) standartus, drabužių etiketėse žymimi figūros matmenys pvz:

vyrų 180 (ūgis) – 104 (krūtinės apimtis) – 92 (liemens apimtis);

moterų 168 (ūgis) – 92 (krūtinės apimtis) – 98 (klubų apimtis) (3.3.1.2 pav.).



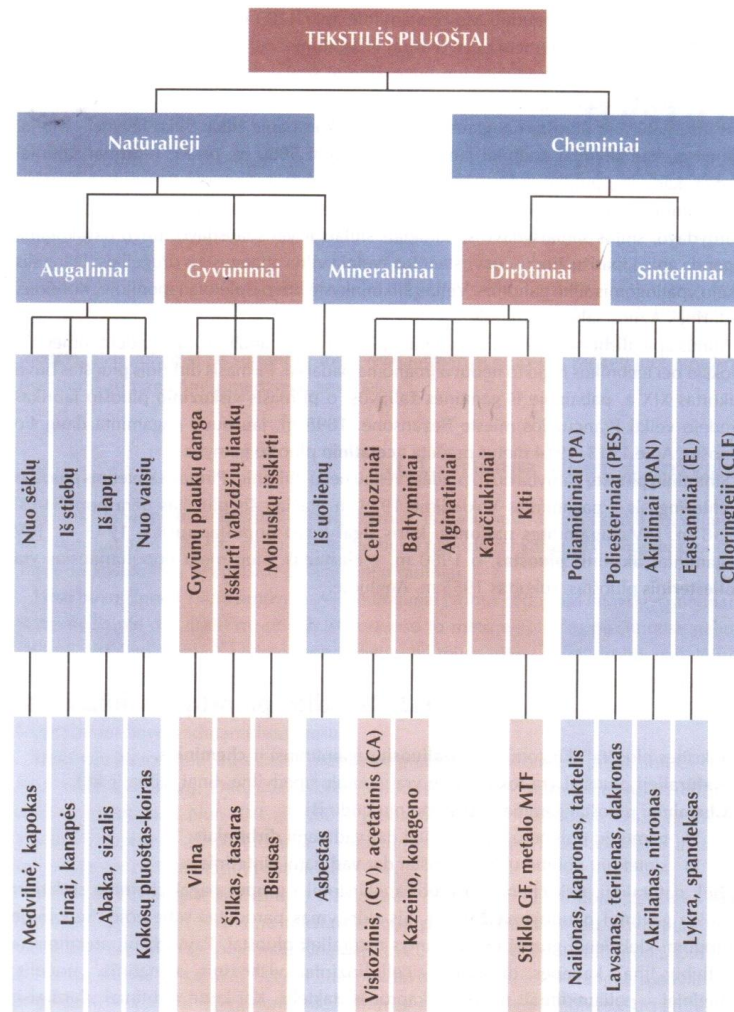
3.3.1.2 pav. Vyriško ir moteriško drabužio piktograma

3.3.2. Tekstilės pluoštų bendras apibūdinimas, klasifikavimas ir tarptautiniai kodai

Tekstilės pluoštai, tai pagrindinės žaliavos, iš kurių gaminami siūlai, audiniai, trikotažas ir kitos medžiagos drabužiams siūti. Todėl svarbu išmanyti, kaip tinkamai parinkti drabužiui siūti medžiagas, jas suderinti.

Tekstilės pluoštai yra skirstomi į natūraliuosius ir cheminius. Natūralieji – augalinės arba gyvūninės kilmės (medvilnė, linas, vilna, šilkas ir kt.). Cheminiai gaminami pramoniniu būdu iš

gamtinių polimerų – dirbtiniai pluoštai (viskozinis, acetatinis ir kt.), ir iš sintetinių polimerų – sintetiniai pluoštai (kapronas, neilonas, akrilanas ir kt.) (3.3.2.1 lentelė).



3.3.2.1pav. Tekstilės pluoštų klasifikacija

Drabužio savybės priklauso nuo pluošto sudėties. Pluoštinė medžiagų sudėtis turi įtakos ir drabužio pagaminimo procesui. Pavyzdžiui, netinkamai parinkus lyginimo temperatūrą audinys gali išsilydyti. Drabužių gamintojai ir vartotojai turi žinoti kokia medžiagų, iš kurių pagaminti drabužiai, pluoštinė sudėtis. Pluoštai tarptautiniu mastu turi tarptautinius kodus, pluoštų pavadinimus užsienio kalbomis. Tekstilinių pluoštų tarptautiniai kodai ir žodžių reikšmės kai kuriomis užsienio kalbomis pateikiami prieduose (žr. prieduose 1 lentelė).



J. Garjonienė, G. Kriaunevičienė, D. Sakalauskiene Siuvėjo rengimo vadovėlis, 3 dalis

3.3.3. Priežiūros ženklų reikšmės

Prekyvietėse galima rasti įvairios paskirties, faktūros, silueto, rašto, kainos drabužių. Dėvimas drabužis ilgainiui susitepa, todėl jį reikia skalbti, valyti, lyginti. Gamintojas visų drabužių vidinėje pusėje įsiuva etiketę su jų priežiūros ženklais, kurie suteikia vartotojui informaciją apie

gaminei priežiūrai. Drabužių priežiūrą įtakoja medžiagų, iš kurių jie pagaminti, pluoštinė sudėtis, tūsumas, traukumas, stiprumas, glamžumas, paviršiaus reljefas. Medžiagų etiketėse būna pažymėti priežiūros ženklai – sutartiniai žymėjimai, simboliai, pagal tą gaminių komponentą, kurio šiluminis ir cheminis atsparumas mažiausias. Siuvant iš tokių medžiagų drabužius, drabužiai įgauna parinktų medžiagų priežiūros ženklus. Priežiūros ženklų simboliai gaminių etiketėse suteikia informaciją apie skalbimo, džiovinimo, balinimo, lyginimo, sauso valymo sąlygas, kad priežiūros proceso metu būtų išvengta gaminių sugadinimo. Taip pat aprašomi ir profesionalios tekstilės priežiūros sausojo ir šlapiojo valymo būdai.



3.3.1.3 pav. Skalavimo simboliai: a, b, c – skalbti nurodytoje temperatūroje; d – skalbti nurodytoje temperatūroje atsargiai; e – skalbti nurodytoje temperatūroje ypač atsargiai; f – skalbti tik rankomis; g – neskalbti, su šlapiu drabužiu elgtis atsargiai



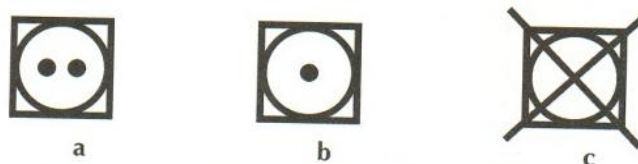
3.3.4. pav. Balinimo simboliai: a – galima balinti chloru; b – balinti negalima



3.3.1.4 pav. Lyginimo simboliai nurodo leistiną lygintuvo įkaitimo temperatūrą, žymimą skaičiais arba taškais: a – aukščiausia temperatūra – 200°C; b – aukščiausia temperatūra – 150°C; c – aukščiausia temperatūra – 100°C; d – lyginti negalima




3.3.1.5 pav. Cheminio valymo simboliai: a – valyti visais valymui naudojamais tirpikliais; b – valyti ne visais valikliais; c – valyti tik su kai kuriais tirpikliais; d – valyti atsargiai, namų sąlygomis nevalyti; e – valyti ypač atsargiai, namų sąlygomis nevalyti; f – chemiškai nevalyti, negalima valyti dėmių tirpikliais



3.3.1.6 pav. Mechaninio valymo simboliai: a – džiovinti galima; b – džiovinti žemesnėje negu aplinkos temperatūra; c – mechaniškai džiovinti negalima



3.2.1 Užduotis. Pabaikite pradėtus sakinius, vadovaujantis pateiktais priežiūros ženklų simboliais.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: gaminio priežiūros ženklų reikšmės		
		
Skalbti.....		
Balinti.....		
Džiovinti.....		
Lyginti.....		
Chemiškai valyti.....		

3.3.4. Drabužių dydžių sistemos, juosmeninio ir petinio drabužio dydžio nustatymas

Kiekvienas masinės gamybos drabužis pagal dydį iš tipinių figūrų matmenų lentelių sudarytos konstrukcijos žymimas tam tikru dydžiu. Prekybos tinkluose žmonės pagal dydį lengviau pasirenka drabužį, tinkantį jų figūroms. Sudaromos drabužių dydžių skalės atskiroms gyventojų grupėms (vyrams, moterims, paaugliams, įvairaus amžiaus vaikams), atlikus žmonių antropometrinius matavimus:

- numatoma apmatuoti gyventojų dalis, %;
- kontrolinių matmenų, pagal kuriuos bus vertinamas figūros tipas, rinkinys;
- dydžio intervalas tarp skirtingų figūros tipų ir tarp pačių dydžių.

Drabužio arba aprangos elemento dydžiui apibūdinti naudojami nuo vieno iki trijų figūros matmenų, kurie vadinami pagrindiniais. Moterims drabužių dydžiai nustatomi

3.3.1. lentelė Moterų figūros matmenys dydžiui nustatyti

Eil.Nr.	Drabužių pavadinimai	Figūros matmenys dydžiui nustatyti
1.	Juosmeniniai drabužiai	Ūgis – liemens apimtis – klubų apimtis
2.	Petiniai drabužiai	Ūgis – krūtinės apimties – klubų apimtis

3.3.2 lentelė Vyrų figūros matmenys dydžiui nustatyti

Eil.Nr.	Drabužių pavadinimai	Figūros matmenys dydžiui nustatyti
1.	Juosmeniniai drabužiai	Liemens apimtis – kojos vidinės pusės ilgis
2.	Petiniai drabužiai	Ūgis – krūtinės apimtis – liemens apimtis

Vaikiškų drabužių dydžiai nusakomi arba ūgiu arba amžiaus metais.

Kiekviena šalis naudoja ir skirtingą kodą drabužio dydžiui pažymėti. Tikslu sumažinti drabužių dydžių kiekį, dydžiai jungiami į grupes žymimas raidėmis:

3.3.3. lentelė Dydžių raidžių reikšmės

Raidė	Reikšmė
S	(<i>small</i> – angl. mažas)
M	(<i>medium</i> – angl. vidutinis)
L	(<i>large</i> – angl. didelis)
XL	(<i>Xlarge</i> – angl. labai didelis)
XXL	Ypač dideli

„Skirtingose šalyse skirtumas tarp dydžių svyruoja nuo 4 iki 10 cm. Su tikslu taupyti pirkėjų laiką ISO standartas rekomenduoja drabužio etiketėje žymėti ne drabužio dydį, bet pagrindinius matmenis, nurodytus moterų ir vyrų lentelėse.“ (Vitalija Masteikaitė „Drabužių konstravimo pagrindai“, 2001, Šiauliai).



3.3.1 Užduotis. Išmatuokite draugo figūrą, nustatykite drabužio dydį naudodamiesi dydžių lentelėmis madų žurnaluose.

Data		Grupė		Vardas, Pavardė 1.	
Užduoties pavadinimas: Drabužio dydžio nustatymas					
	Figūros matavimas			Drabužio dydžio nustatymas	
	Figūros matmens žymėjimas	Matuojamos figūros matai, cm	Tipinės figūros matai, cm	Moterų figūrų išmatavimai (iš madų žurnalo)	Drabužio dydis
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.	Ni (nugaros ilgis)				
7.					
8.					
9.					
10.					

3.4. Užsakymo priėmimas

Užsakymo priėmimas – tai paslauga, kurią viena šalis gali pasiūlyti kitai ir kuri yra nemateriali bei negali tapti nuosavybe. Paslaugos teikimas gali būti susijęs arba nesusijęs su materialiu produktu. Paslaugos galutinis tikslas – paslauga klientui. (Ričardas Savukynas, Nepriklausomas vadybos patarėjas, 2009).

Užsakovas – veiksnus fizinis arba juridinis asmuo, užsisakęs paslaugą.

Klientas – nuolatinis pirkėjas, lankytojas, užsakytojas; įmonė, organizacija ir kt.

3.4.1. Mandagus elgesys su klientu

Klientas paslaugą renkasi ten, kur jis yra gerai aptarnaujamas, kur juo, jo poreikiais, nuomone ir kt. domimasi. Laimingas klientas sugrįš, jei jaus paramą ir rūpinimąsi juo.

Labai svarbu rodyti dėmesį savo klientui. Jei klientas bus mandagiai aptarnautas, jis būtinai apie tai papasakos ir kitiems. O juk to ir reikia – naujų klientų! Svarbiausia, kad Jums nereikės patiems jų ieškoti. Tik nepamirškite taip pat gerai rūpintis ir naujuoju klientu.

Bendravimas su kiekvienu klientu – skirtingas. Kiekvienas žmogus yra savitas. Todėl ir bendravimas bei paslaugos pasiūlymas klientui taip pat turi būti skirtingas. Svarbu atsižvelgti į kliento poreikius, būklę, finansinę padėtį. Svarbiausia – sužinoti, kas aktualu klientui.



3.4.1 Užduotis. Kokie užsakymo priėmėjo elgesio veiksniai gali įtakoti kliento praradimą? Parašykite...

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: elgesys su klientu		

3.4.2. Užsakymo priėmimo kortelė

PASLAUGOS UŽSAKYMŲ PRIĖMIMO KORTELĖ

Kortelės pildymo laikas ir vieta

Užsakovo vardas, pavardė.....

Kontaktai (adresas, tel. nr., el. paštas).....

Mūsų paslaugomis naudojotės (pabraukti)

a) pirmą kartą

b) antrą kartą

c)

Eil. Nr.	Paslaugos pavadinimas	Gaminio pagaminimo kaina Lt.	Papildomų darbų atlikimo kaina Lt.	Visos paslaugos atlikimo kaina Lt.	Alikimo laikas (data)	Pastabos
1						
2						
3	Kitos paslaugos					
Eil. Nr.	Pagrindinės, pagalbinės medžiagos	Medžiagos kiekis (m, vnt.)	Medžiagos kaina	Iš viso Lt.		
1						

Bendra paslaugos kaina.....

Užsakovo medžiagos.....

Pageidavimai

Atsiskaitymo forma

Užsakymą priėmė.....

Parašas, vardas, pavardė



3.4.1 Užduotis. Pasinaudodami skyriuje 3.4.2. pateikta 3.2.1 lentelė „Figūros matmenų pavadinimai, žymėjimas ir matavimo metodika“, užpildykite siuvimo paslaugos užsakymą: nupieškite sijono modelį, išmatuokite figūrą ir viską surašykite į lapą.

Data	Grupė	Vardas, Pavardė 1.
Užduoties pavadinimas: Siuvimo paslaugos užsakymas Nr.		
Užsakovo vardas, pavardė		
Telefono nr.		
Užsakymo priėmimo data		
Užsakymo atlikimo data		
Medžiagos kiekis metrais ir medžiagų pavyzdžiai:		
Pagrindinė		
Pamušalas		
Furnitūra ir priedai		
Paslaugos kaina		
Eil. nr.	Figūros matmens žymėjimas	Išmatavimas, cm

Modelio piešinys

Užsakovas.....

Parašas, vardas, pavardė

Užsakymą priėmė.....

Parašas, vardas, pavardė

4. INDIVIDUALUS MOKYMO/SI PLANAS

Individualus mokymo/si planas – tai sėkmingo mokymo/si planavimas, atsižvelgiant į profesinio mokymo programos tikslus, leidžiantis mokiniui pagal savo išgales pasiekti aukštesnių mokymo(si) rezultatų, ugdytis asmeninę atsakomybę, dėl sąmoningo mokymosi gebėjimo įgyvendinti išsikeltus tikslus. Individualaus mokymo/si plano turinį lemia numatomi artimiausi ir tolesni mokinio mokymo/si tikslai ir metodai. Individualus mokymo/si planas rengiamas pasirinktos profesinio mokymo programos kompetencijoms įgyti, esant reikalui – koreguojamas.

4.1. Mokymo/si moduliai

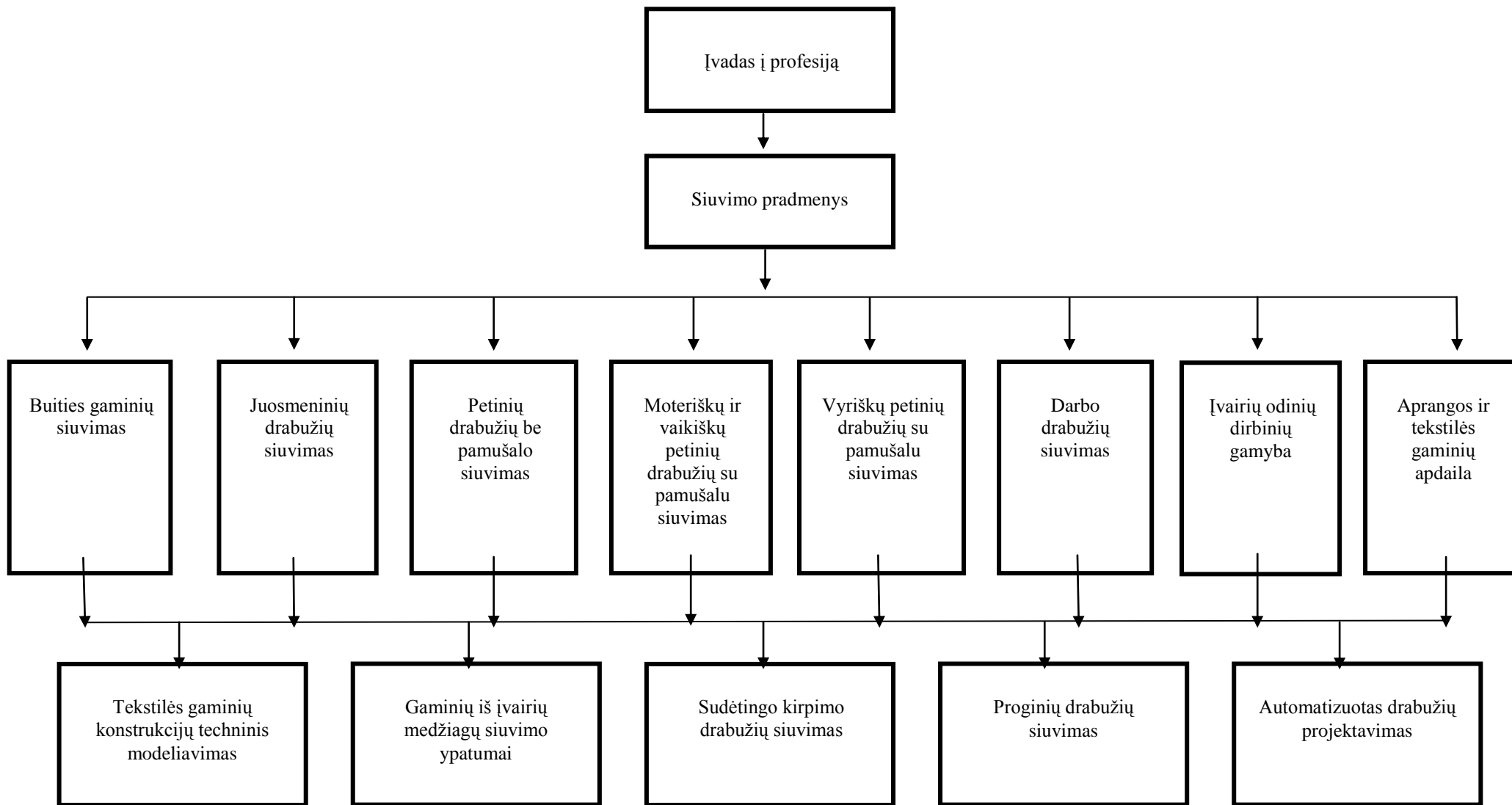
„Įvadas į profesiją“ modulis – apibrėžta, savarankiška ir kryptinga siuvėjo kvalifikacijai įgyti skirtos profesinio mokymo programos dalis. Mokymo/si moduliai tai – savarankiški profesinio mokymo mokymo/si turinio vienetai, skirti tam tikrai kompetencijai (ar kelioms kompetencijoms) įgyti, kuriems būdinga: savarankiška tikslų struktūra, mokymo/si medžiaga, konkretūs metodai bei tikslų pasiekimo vertinimo procedūros.

4.1.1. Modulių apibūdinimas, jų eiliškumas (pasirinkimo galimybės), sąsajos su kitais moduliais, atsiskaitymo tvarka

Mokymo modulis – savarankiškas profesinio mokymo turinio vienetas, žymiai mažesnės apimties negu mokymo programa, skirtas tam tikrai (arba kelioms) kompetencijoms įgyti, kuriam būdingi: savarankiška tikslų struktūra, mokymo/si medžiaga, konkretūs metodai bei tikslų pasiekimo vertinimo procedūros. Pvz., Siuvimo pradmenų modulis skirtas susipažinti su siuvėjo profesijos pagrindais ir t. t.

Modulių pasirinkimo galimybės priklauso nuo konkrečios profesinio mokymo programos mokymo plano, tačiau kiekviena siuvėjo profesinio mokymo programa prasideda nuo I modulio „Įvadas į siuvėjo profesiją“, šis modulis gali būti giminingų siuvėjo programų sudedamąja dalimi. (4.1.1.1. lentelė).

I modulio atsiskaitymo tvarka – baigęs I modulį „Įvadas į siuvėjo profesiją“ mokinys privalo parašyti „Asmens įgytų kompetencijų teorinės dalies (gebėjimų) vertinimo testą“ ir atlikti „Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo vieną iš pateiktų 4 variantų užduotį“.



4.1.1.1 lentelė Modulių mokymo/si planas

4.2. Mokymo/si tvarka

Mokymo/si tvarka apima mokymo programos įgyvendinimą, parenkant mokymosi formas ir mokymo proceso organizavimo būdus. Mokymo įstaigose taikomos mokymosi formos ir mokymo proceso organizavimo būdai, nustatomi mokymo įstaigos nuostatuose (įstatuose), atsižvelgiant į mokinių mokymosi poreikių įvairovės tenkinimą, mokyklos grupę, tipą, paskirtį, mokyklos turimas mokymo/si priemones, mokymo lėšas, mokytojų pasirengimą. Mokiniui mokymo valandų skaičių per savaitę klasėje, grupėje, grupinėms ir individualioms konsultacijoms nustato bendrieji ugdymo planai ir bendrieji profesinio mokymo planai (www.krm.lm.lt).

4.2.1. Mokymo grafikas, mokymo planas, tvarkaraštis

Profesinio mokymo programa – tai mokymosi planas, kuriam įgyvendinti sudaromas mokymo grafikas pusmečiais ir pamokų bei praktinių užsiėmimų tvarkaraštis.

4.2.2. Baigiamieji kvalifikacijos egzaminai, mokyklos baigimo dokumento įgijimo tvarka

Baigusiems profesinio mokymo programą organizuojamas baigiamasis žinių, gebėjimų ir įgūdžių patikrinimas – asmens įgytų kompetencijų vertinimas. Asmens įgytų kompetencijų vertinimo komisijos sudėtį, organizavimą, baigiamųjų dokumentų išdavimo tvarką reglamentuoja siuvėjo rengimo Standartas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos norminiai dokumentai. Mokinio profesinį pasirengimą parodo asmens įgytų kompetencijų įvertinimas, kurio metu patikrinamos teorinės žinios ir profesinės kompetencijos, bendrieji gebėjimai. Paskutiniame pusmetyje mokiniai atlieka gamybinę praktiką įmonėse, uždaroje akcinėse bendrovėse, akcinėse bendrovėse.



„Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas“ (Patvirtinta: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. V-1710).

Asmens įgytų kompetencijų vertinimo egzaminui vykdyti sudaroma komisija iš 3 asmenų: darbdavio, profesijos atstovo ir profesijos mokytojo. Egzaminas susideda iš dviejų dalių – teorinės (testo) ir praktinės. Komisija atskirai vertina teorinę ir praktinę egzaminų dalis. Egzamino komisija, susipažinusi su mokinio atliktos gamybinės praktikos charakteristika, vertinimu, teorinės ir praktinės egzamino dalies rezultatais, įvertina įgytas profesines kompetencijas ir suteikia siuvėjo arba kitą pagal mokymo programą įgytą kvalifikaciją.

Teorinės žinios ir praktiniai gebėjimai vertinami dešimties balų sistemoje. Asmens įgytų kompetencijų vertinimo rezultatai fiksuojami asmens įgytų kompetencijų vertinimo protokole.

Kvalifikacija suteikiama, kai asmens įgytų kompetencijų vertinimo egzamino įvertinimai ne mažesni kaip 4 balai. Sėkmingai išlaikiusiems asmens įgytų kompetencijų vertinimo egzaminą mokymo įstaiga išduoda: profesinio mokymo ir mokymosi pasiekimų pažymėjimą, kodas – 3101, kvalifikacijos pažymėjimą, kodas – 4111, o Prekybos, pramonės ir amatų rūmai arba kita, galinti vertinti, organizacija išduoda asmens įgytų kompetencijų įvertinimo pažymėjimą, kodas – 3107.

Asmeniui, neatlikusiam programoje numatytų praktinių užduočių ar neatsiskaičiusiam už teorinę mokymo programos dalį, išduodamas pažymėjimas apie asmens mokymąsi.



„Kvalifikacijos pažymėjimo, profesinio mokymo pažymėjimo, profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimo, pažymėjimo, kompetencijų įvertinimo pažymėjimų turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašas“ (Patvirtinta: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. vasario 06 d. įsakymu Nr. V-209).

4.2.3. Įsidarbinimo galimybės

Mados ir grožio sektoriaus tyrimai rodo, kad šiuo metu didėja poreikis aukštos kvalifikacijos specialistams – siuvėjams ir giminiškų profesijų asmenims, gebantiems kurti ir gaminti naujos kartos produktus, bei įgyvendinti dizainerių sukurtus individualius klientų kostiumus, įvairius projektus.

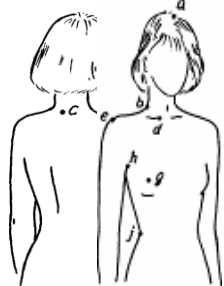
Lietuvoje veikia nemažai akcinių bendrovių, bendrovių, formuojančių siuvėjų paklausą. Tirtos smulkaus, vidutinio ir stambaus siuvimo verslo, paslaugų sektoriaus įmonės. Apklausos, atliktos Kauno regione, metu nustatyta, kad daugiausia yra įmonių, teikiančių dvi paslaugas: rūbų siuvimo ir modeliavimo bei siuvinių gamybos. Analizuojant gamybos ir perdirbimo srities tekstilės posričio profesijas išsigijusių įsidarbinimą, darbdavių poreikius, išryškėjo, kad didesnes galimybes įsidarbinti turėjo įvairesnes kompetencijas įgiję mokiniai. Tiriant stojančiųjų poreikius, pastebėta, kad siuvėjų profesijos veiklos sritys ir kompetencijos jų netenkina – pageidaujama papildyti sukirpimo, modeliavimo, drabužių taisymo, drabužių dekoravimo kompetencijomis.

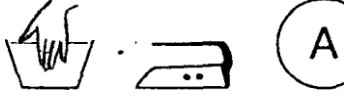
Lietuvos darbo biržos pateiktais trijų metų duomenimis apie kvalifikuotų darbininkų paklausą siuvėjų profesija užima aukščiausią poziciją. Tekstilės ir drabužių siuvimo pramonė Lietuvoje sukuria daugiausia darbo vietų lyginant su visomis kitomis lengvosios pramonės šakomis. Ši pramonės šaka visuomet atvira naujovėms, o tai tik dar labiau įrodo jos gyvybingumą. Pastaraisiais metais tekstilės pramonė, kaip ir investicijos į ją, tik auga. Šiuo metu didžioji dalis Lietuvos tekstilės pramonės gaminių yra eksportuojama, o iki sunkmečio šalyje likdavo perpus daugiau tekstilės gaminių. Visa tai įrodo, jog nepaisant visų neigiamų prognozių, šios lengvosios pramonės šakos konkurencingumas yra itin didelis, t. y. profesija darbo rinkoje paklausi, įsidarbinimo galimybės didelės.

Asmuo, įgijęs siuvėjo ar giminišką siuvėjui kvalifikaciją, gali pradėti savo profesinę veiklą siuvimo akcinėse bendrovėse, baldų gamybos įmonėse, individualiose įmonėse, aprangos prekybos įmonėse, teikiančiose drabužių siuvimo ir taisymo paslaugas, organizuoti smulkųjų siuvimo paslaugų verslą; siuvėjas turi galimybes įgyti aukštesnę kvalifikaciją – mokytis sukirpėjo-konstruktoriaus bei išvaizdos stiliaus dizaino mokymo programose (ketvirtame ir penktame profesinio išsilavinimo lygiuose).

Sukurtus gaminius individualiai dirbantis specialistas gali realizuoti mugėse, tautodailės ir dailės salonuose, teikti paslaugas muziejams, proginių drabužių salonams, aprangos studijoms.

(mokymo institucijos pavadinimas)			
(mokymo programos pavadinimas)			
(mokinio vardas, pavardė, grupė)			
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų teorinės dalies (gebėjimų) vertinimo testas			
Eil. Nr.	Klausimai	Atsakymai	
1.	Kokia siuvėjo mokymo programos paskirtis?	A. Supažindinti su siuvėjo darbo vieta. B. Paruošti aukštos kvalifikacijos siuvėją. C. Supažindinti su siuvėjo mokymo programa. D. Išmokyti mokinius organizuoti siuvimo verslą.	B
2.	Kas yra kompetencija?	A. Mokymo programos dalis. B. Dinamiškas žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų derinys, įgalinantis tinkamai atlikti veiklą. C. Gebėjimas pasirinkti darbą. D. Profesijos tikslas.	B
3.	Kas yra kvalifikacija?	A. Tam tikrų žinių bei gebėjimų (kompetencijų) visuma. B. Dokumentas. C. Paslauga. D. Technologijų seka.	A
4.	Kas tai yra elgesio taisyklės?	A. Pagrindiniai elgesio principai. B. Nurodymų rinkinys. C. Veiksminga vadovavimo priemonė, kuri padeda sukurti geresnes darbo sąlygas ir tinkamai įgyvendinti bendrus uždavinius. D. Bausmės priemonė.	A
5.	Kas reguliuoja besimokančiųjų teises ir pareigas?	A. Mokymo įstaigos pedagogai. B. Švietimo ministerija. C. Institucijos vadovas. D. Darbo kodeksas ir institucijoje priimtos vidaus elgesio taisyklės.	D
6.	Kas yra darbuotojas?	A. Asmuo ateinantis į darbą pas darbuotoją pertraukos metu. B. Darbdavio įdarbintas asmuo pagal darbo sutartį. C. Nelegaliai įdarbintas asmuo. D. Asmuo, esantis darbinėje aplinkoje.	B
7.	Nelaimingas atsitikimas – tai:	A. Tai profesinė liga. B. Kai dėl darbuotojo ligos jis miršta darbo vietoje. C. Įvykis darbe, kurio padarinys – darbuotojo trauma. D. Konfliktinė situacija darbo vietoje.	C

8.	Kokie yra pavojingi ir kenksmingi veiksniai siuvėjo darbo vietoje?	A. Netvarkingi darbo įrankiai ir elektros instaliacija, karšti garai ir įkaitusi lyginimo įranga, dulkės, nepakankamas apšvietimas, triukšmas. B. Drabužių detalės, siuvinių priedai, lekalai. C. Garso izoliacija, augalai, muzika. D. Mobilusis telefonas.	A
9.	Kurie antropometrinių taškų pavadinimai yra teisingai išvardinti? 	A. b – pečių taškas, c – kaklo taškas (septintasis kaklo slankstelis), j – liemens linijos aukščio taškas. B. b – kaklo pagrindo taškas, c – stuburo taškas, j – šono taškas. C. b – kaklo pagrindo taškas, c – kaklo taškas (septintasis kaklo slankstelis), j – liemens linijos aukščio taškas. D. b – kaklo pagrindo taškas, c – raktikaulio taškas, j – liemens linijos aukščio taškas.	C
10.	Kuris iš matmenų matuojamas visas, o užrašomas padalintas pusiau?	A. Krūtinės centro aukštis. B. Atstumas tarp krūtinės centrų. C. Žasto apimtis. D. Liemens ilgis.	C
11.	Ką reiškia žodis kostiumas ?	A. Drabužių rinkinys kuriam nors reikalui, pvz., sportui. B. Itin puošni vienkartinė žmogaus apranga. C. Drabužių ir kitų reikmenų rinkinys vienkartinei žmogaus aprangai. D. Naujausia mados kryptis.	C
12.	Kokie duomenys turi būti užrašomi priimant drabužio siuvimo užsakymą?	A. Užsakovo vardas ir pavardė, modelio eskizas, figūros išmatavimai. B. Užsakovo vardas ir pavardė, drabužio siuvimo įranga, drabužio siuvimo eiga. C. Užsakovo vardas ir pavardė, drabužio detalės, galimi konstrukcijos defektai. D. Užsakovo vardas ir pavardė, drabužio detalės, siuvėjos pavardė, vardas.	A
13.	Pagal ką parenkama mašininė adata?	A. Pagal siuvimo mašinos klasę. B. Pagal siuvimo mašinos klasę, siuvamų audinių storį, siuvimo siūlų storį. C. Pagal siuvimo siūlų numerį bei jų suvijimo kryptį. D. Pagal siūlų spalvą.	B
14.	Ką reiškia šis pluoštų kodas PES?	A. Elastanas. B. Poliesteris. C. Acetatas. D. Polietilenas.	B

15.	Kokie audiniai formuojasi geriausiai?	A. Medvilniniai. B. Vilnoniai. C. Šilkiniai. D. Akriliniai.	B
16.	Ką reiškia šie ženklai? 	A. Drabužį skalbti rankomis negalima, laidyti vidutinio karštumo laidyne, valymas galimas visais tirpikliais. B. Drabužį skalbti rankomis, laidyti vidutinio karštumo laidyne, valyti galima visais tirpikliais. C. Drabužį skalbti kūno temperatūros vandenyje, laidyti vidutinio karštumo laidyne, galima balinti. D. Drabužį skalbti rankomis, laidyti su vidutinio intensyvumo garinimu, valyti galima visais tirpikliais.	B
17.	Kokia oro garo manekenu paskirtis?	A. Atlikti drabužio primatavimą. B. Išlyginti drabužį. C. Patikrinti, ar drabužis atitinka reikiamus išmatavimus. D. Patikrinti gaminio kokybę.	B
18.	Kokie siūlai naudojami vilnoniam megztiniui adyti?	A. Bet kokie, tinkantys pagal spalvą. B. Sintetiniai. C. Vilnoniai, tinkantys pagal spalvą. D. Medvininiai.	C
19.	Kokie įrankiai naudojami rankiniams darbams atlikti?	A. Adatos ir žirklys. B. Lygintuvas ir presai. C. Universali siuvimo medžiaga. D. Speciali siuvimo medžiaga.	A
20.	Kas yra stilius?	A. Trumpalaikis visuomenės daugumos tam tikros formos kostiumo pomėgis. B. Estetinė mados funkcija. C. Materialinės kultūros dalis. D. Meno kūrinio arba kokios nors kūrinų visumos formos, jutiminės išraiškos savitumas.	D

(mokymo institucijos pavadinimas)
(mokymo programos pavadinimas)
(mokinio vardas, pavardė, grupė)
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo užduotis Nr.1
1. Išmatuokite moters figūrą.
2. Matus surašykite į lentelę.

Matų pavadinimas	Matuotos figūros matai cm
Ū	
Ka ap	
Kr I ap	
Kr II ap	
Kr IIIap	
L ap	
Kl ap	
I Kr pl	
II Kr pl	
A c	
N pl	
N i 7	
L ap	
Kl ap	
I Kr pl	
II Kr pl	
N i	
P i	
Pž g	
P pl	
Pč pl	
R i	
Žap	

(mokymo institucijos pavadinimas)																																															
(mokymo programos pavadinimas)																																															
(mokinio vardas, pavardė, grupė)																																															
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo užduotis Nr.2																																															
1. Priimti užsakymą																																															
2. Užpildyti užsakymo priėmimo kortelę																																															
<table border="1"><tr><td colspan="2">Užsakovo vardas, pavardė</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Telefono nr.</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Užsakymo priėmimo data</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Užsakymo atlikimo data</td><td></td></tr><tr><td colspan="3">Medžiagos kiekis metrais ir medžiagų pavyzdžiai:</td></tr><tr><td colspan="2">Pagrindinė</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Pamušalas</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Furnitūra ir priedai</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Paslaugos kaina</td><td></td></tr><tr><td colspan="3"> </td></tr><tr><td>Eil. nr.</td><td>Figūros matmens žymėjimas</td><td>Išmatavimas, cm</td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>			Užsakovo vardas, pavardė			Telefono nr.			Užsakymo priėmimo data			Užsakymo atlikimo data			Medžiagos kiekis metrais ir medžiagų pavyzdžiai:			Pagrindinė			Pamušalas			Furnitūra ir priedai			Paslaugos kaina						Eil. nr.	Figūros matmens žymėjimas	Išmatavimas, cm												
Užsakovo vardas, pavardė																																															
Telefono nr.																																															
Užsakymo priėmimo data																																															
Užsakymo atlikimo data																																															
Medžiagos kiekis metrais ir medžiagų pavyzdžiai:																																															
Pagrindinė																																															
Pamušalas																																															
Furnitūra ir priedai																																															
Paslaugos kaina																																															
Eil. nr.	Figūros matmens žymėjimas	Išmatavimas, cm																																													
Modelio piešinys																																															
																																															

Užsakovas.....

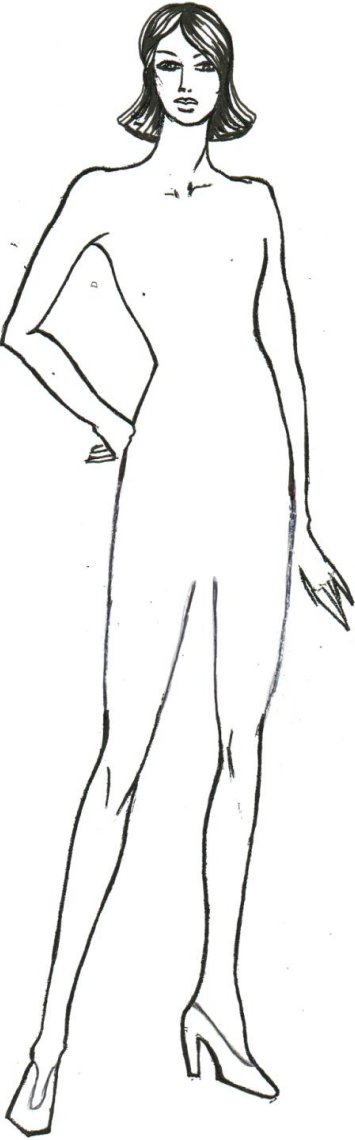
Parašas, vardas, pavardė

Užsakymą priėmė.....

Parašas, vardas, pavardė

(mokymo institucijos pavadinimas)
(mokymo programos pavadinimas)
(mokinio vardas, pavardė, grupė)
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo užduotis Nr.3
1. Nupieškite kostiumo eskizą
2. Parašykite, kas sudaro kostiumą



(mokymo institucijos pavadinimas)	
(mokymo programos pavadinimas)	
(mokinio vardas, pavardė, grupė)	
I-mo modulio Asmens įgytų kompetencijų praktinės dalies (gebėjimų) vertinimo užduotis Nr.4	
1. Nupieškite kostiumo eskizą.	
2. Parašyti, kokias kostiumui pasiūti.	medžiagas ir priedus naudosite
	

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas. 2008.
2. LR Švietimo įstatymas, 2011 m. kovo 17d.
3. „LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas“ Valstybės žinios, 2003, Nr. 70-3170. Aktuali nuo 2004 10 26.
4. LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas Valstybės žinios, 2003, Nr. 70-3170.
5. LR sveikatos apsaugos ministro įsakymas „Profesinio mokymo įstaigos higienos normos ir taisyklės“ 2001 m. rugsėjo 5 d. Nr. 475 Vilnius
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro į s a k y m a s „ Dėl studijų ir mokymo programų kodavimo taisyklių patvirtinimo“ 2010 m. vasario 19 d. Nr. V-223 Vilnius.
7. „Kvalifikacijos pažymėjimo, profesinio mokymo pažymėjimo, profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimo, pažymėjimo, kompetencijų įvertinimo pažymėjimų turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašas“ (Patvirtinta: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. vasario 06 d. įsakymu Nr. V-209)
8. „Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas“ (Patvirtinta: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. V-1710).
9. Modulinių profesinio mokymo programų kūrimo metodika, Vilnius 2012.
10. Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika. Vilnius, 2011.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. liepos mėn. 16d. įsakymas Nr. ISAK-1159/AL-178. Siuvėjo rengimo standartas. – Vilnius, 2004.
12. AIDIETIENĖ, D. Siuvėjo rengimo vadovėlis 1 knyga . Drabužių siuvimo technologija. – Vilnius, 2004.
13. BULAJEVA, T.; JAKUBĖ, A.; LEPAITĖ, D. et.al. Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika. – Vilnius, 2011.
14. GARJONIENĖ, J.; KRIAUNEVIČIENĖ, G.; SAKALAUŠKIENĖ, D. Siuvinių medžiagos. Specialusis piešimas. Drabužių kompozicija. Technologiniai siuvimo įrenginiai: siuvėjo rengimo vadovėlis 3. – Vilnius: UAB „Infrastras“, 2004.
15. IGNATAVIČIENĖ, A. Kostiumo istorija. – Vilnius, 2003, 2006.
16. JUKNEVIČIENĖ, D.; BALIUKYNAS, S. Metodinės rekomendacijos darbo grupei, kuriančiai profesinio rengimo standartus. – Vilnius, 2003.
17. KALVAITIENĖ, R. Siuvėjo rengimo vadovėlis 2 knyga. Drabužių konstravimo pagrindai. – Vilnius, 2004.
18. KINDERIENĖ, L. Drabužių konstravimo ir modeliavimo pagrindai. 6 modulis. – Vilnius, 1997.
19. MASTEIKAITĖ, V. Drabužių konstravimo pagrindai. – Šiauliai, 2001.
20. PACEVIČIŪTĖ, A.; STATAUSKIENĖ, L.; GEDMANTIENĖ, E. Darbai su audiniu, siūlais, verpalais. – Kaunas, 2000.
21. SAVUKYNAS, R. (Nepriklausomas vadybos patarėjas), 2009.
22. Prieiga per internetą: <http://www.audiniai.net/pagrindinis/flanel/>. [Žiūrėta 2013-07-10].
23. Prieiga per internetą: <http://skliautupyne.lt/pagrindiniai-audiniai-ir-ju-savybes/>. [Žiūrėta 2013-07-10].
24. Prieiga per internetą: <http://www.audiniai.net/pagrindinis/pamusalas/>. [Žiūrėta 2013-07-15].

25. Prieiga per internetą: http://www.focusstudio.lt/page/lt/main_text/pub/kailis-aksesuarai. [Žiūrėta 2013-07-15].
26. Prieiga per internetą: http://www.siuavimo_reikmenys.lt. [Žiūrėta 2013-07-25].
27. Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/terminuzodynas> [Žiūrėta 2013-12-08].
28. Prieiga per internetą: <http://www.lietuviuzodynas> [Žiūrėta 2013-12-08].
29. Prieiga per internetą: foto nuotraukos, <http://www.balt.be-ge.st> [Žiūrėta 2013-09-08].
30. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/gyvenimas/stilius> [Žiūrėta 2013-10-18].
31. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: www.berninai.lt [Žiūrėta 2013-10-18].
32. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: *your coffe Break ir Burberry* [Žiūrėta 2013-10-22].
33. Prieiga per internetą: <http://www.gerbertechology.com/paragon/> [Žiūrėta 2013-12-08].
34. Prieiga per internetą: foto nuotraukos, XX amžiaus tendencijos-raktas į šių dienų madą **Hugo Boss** modeliai, [Žiūrėta 2013-12-18].
35. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: www.tebesa.lt [Žiūrėta 2013-11-09].
36. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: www.mazidalykai.com [Žiūrėta 2013-11-21].
37. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: <http://www.youtube.com> [Žiūrėta 2013-11-21].
38. Prieiga per internetą: foto nuotraukos: www.klasikinetekstile.lt [Žiūrėta 2013-11-21].
39. Prieiga per internetą: tautinio kostiumo foto nuotraukos iš Lietuvos nacionalinio muziejaus. [Žiūrėta 2014-01-08].
40. Prieiga per internetą: sportinių drabužių foto nuotraukos: www.druskininkai-tiras.lt [Žiūrėta 2014-01-08].
41. Prieiga per internetą: buitinių drabužių foto nuotraukos: www.skelbiu.lt, [Žiūrėta 2014-01-08].
42. Prieiga per internetą: buitinių ir sportinių drabužių foto nuotraukos: <http://www.kuponai.lt> [Žiūrėta 2014-01-08].
43. Prieiga per internetą: gamybinių drabužių foto nuotraukos: <http://www.mantija.lt> [Žiūrėta 2014-01-08].
44. Prieiga per internetą: <http://www.dainava.lt> [Žiūrėta 2014-01-10].
45. Prieiga per internetą: <http://www.omniteksas.eu> [Žiūrėta 2014-01-10].
46. Prieiga per internetą: <http://www.pmdtkt.upc.smm.lt/>
47. Prieiga per internetą: http://printela.lt/tekstilines_etiketes.html?gclid=CIKTgv6unrwCFQZb3godNncAlw, [Žiūrėta 2014-01-08].
48. Prieiga per internetą: <http://mir-kostuma.com/> [Žiūrėta 2014-06-12].
49. Prieiga per internetą: G. Albrechtaitė-Lingienė „Renesanso šventė Vilniuje“. 2013-06-16, <http://iq.lt/gyvenimo-gurmanams/renesanso-svente-vilniuje> [Žiūrėta 2014-06-16].
50. Prieiga per internetą: <http://kostiumoistorija.weebly.com/barokas-xvii-a.html>) [Žiūrėta 2014-06-16].
51. Prieiga per internet: <http://www.moteris.lt/mada/> [Žiūrėta 2014-06-16].
52. Žurnalai „Burda“. 2012, 2013. [Žiūrėta 2014-01-16].

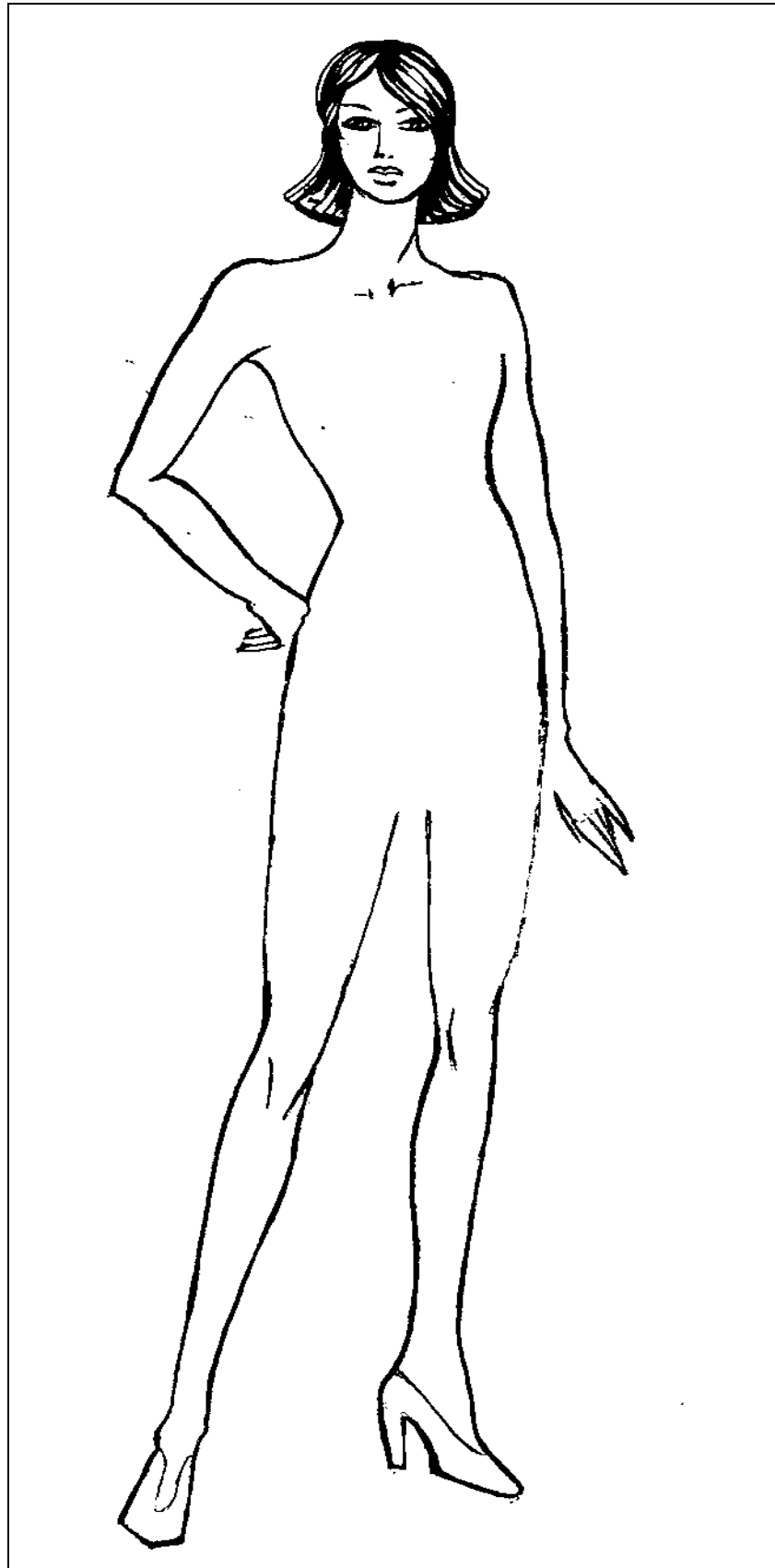
PRIEDAI

1 lentelė

Tekstilinių pluoštų tarptautiniai kodai ir žodžių reikšmės kai kuriomis užsienio kalbomis

Pluoštų pavadinimai	Pluoštų tarptautiniai kodai	Pluoštų žodžių reikšmės kai kuriomis užsienio kalbomis
1	2	3
medvilnė	CO	cotton Baumwolle coton katoen bomuld algodon
linas	-	linen Leinen lin
vilna	-	wool Wolle leine lana
šilkas	-	silk Seide soie
viskozė	CV	rayon Viskose viscose
(modalinis)	(CMD)	
(lajocelis)	(CLY)	
acetatas	CA	acetate
(triacetatas)	(CTA)	
vario amoniakinis	CUP	
poliamidas	PA	polyamide Polyamid polyamide (nylon) (nilon)
(nailonas)		
poliesteris	PES	polyester poliester
poliakrilnitrilas	PAN	Polyacryl polyacrylic polyacrylique (acrylic)
(akrilanas)	(PAN)	
poliuretanas	PU	polyurethane Polyurethan polyurethane (lycra) (elastane) (elasthane)
(lykra)	(EL)	
(elastanas)		
polivinilchloridas	PVC	Polywinilchlorinate
polipropilenas	PP	
polietilenas	PE	
stiklinis	GF	
metalinis	MTF	

Žmogaus figūros trafaretas



Tipinių moters figūrų klasifikacija pagal krūtinės apimtį, ūgius, pilnumo ir amžiaus grupes

Pilnumo grupės Nr.	Amžiaus grupės	Tipinės figūros											
I	Jaunesnioji	Krūtinės apimtis cm	84	88	92	96	100	104					
		Vidutinė	88	92	96	100	104	108					
	Vyresnioji	Ūgiai cm	–	–	–	146	–	–					
			152	152	152	152	152	152					
			158	158	158	158	158	158					
			–	164	164	164	164	164					
			–	170	170	170	170	170					
		Krūtinės apimtis cm							108	112	116	120	
		Klubų apimtis cm							112	116	120	124	
		Ūgiai cm							152	–	–	–	
								158	158	158	158		
								164	164	164	164		
II	Jaunesnioji	Krūtinės apimtis cm	84	88	92	96	100	104					
		Vidutinė	92	96	100	104	108	112					
	Vyresnioji	Ūgiai cm	146	146	146	146	–	–					
			152	152	152	152	152	152					
			158	158	158	158	158	158					
			164	164	164	164	164	164					
			–	–	170	170	170	170					
			–	–	–	176	–	–					
		Krūtinės apimtis cm							108	112	116	120	
		Klubų apimtis cm							116	120	124	128	
	Ūgiai cm							152	152	152	152		
								158	158	158	158		
								164	164	164	164		
								170	170	170	170		
	Krūtinės apimtis cm							124	128	132	136		
	Klubų apimtis cm							132	136	140	144		
	Ūgiai cm							152	152	152	152		
								158	158	158	158		
								164	164	164	164		
III	Vidutinė	Krūtinės apimtis cm	84	88	92	96	100	104					
		Klubų apimtis cm	96	100	104	108	112	116					
	Vyresnioji	Ūgiai cm	–	146	–	–	–	–					
			152	152	152	152	152	152					
		158	158	158	158	158	158						
		164	164	164	164	164	164						
III	Jaunesnioji	Krūtinės apimtis cm							108	112	116	120	
		Vidutinė							120	124	128	132	
	Vyresnioji	Ūgiai cm							152	152	152	152	
									158	158	158	158	
								164	164	164	164		
IV	Jaunesnioji	Krūtinės apimtis cm	84	88	92	96	100	104					
		Vidutinė	100	104	108	112	116	120					
	Vyresnioji	Ūgiai cm	152	152	152	152	–	–					
			158	158	158	158	158	158					
			–	164	164	164	164	164					
		Krūtinės apimtis cm							108	112	116	120	
	Klubų apimtis cm							124	128	132	136		

4 lentelė

Tipinių vyriškų figūrų klasifikacija

TIPINIŲ VYRIŠKŲ FIGŪRŲ KLASIFIKACIJA													
Pilnumo grupės Nr.	Amžiaus grupė	Matmenų pavadinimas	Tipinių vyriškų figūrų matmenys cm										
			I	Jaunesioji, vidutinė	Krūtinės apimtis	92	96	100	104	108			
Liemens apimtis	70	76			82	88	94						
Ūgis	164	164			164	164	164						
	170	170			170	170	170						
	176	176			176	176	176						
	–	182			182	182	182						
	–	188			188	188	188						
II	Jaunesioji, vidutinė, vyresnioji	Krūtinės apimtis	88	92	96	100	104						
		Liemens apimtis	70	76	82	88	94						
		Ūgis	158	158	158	158	–						
			164	164	164	164	164						
			170	170	170	170	170						
			176	176	176	176	176						
			–	182	182	182	182						
	–	–	–	188	188								
	Vidutinė, vyresnioji	Krūtinės apimtis						108	112	116	120		
		Liemens apimtis						100	106	112	118		
		Ūgis						164	–	–	–		
								170	170	170	170		
								176	176	176	176		
								182	182	182	182		
					188	188	188	–					
III	Jaunesioji, vidutinė, vyresnioji	Krūtinės apimtis	88	92	96	100	104						
		Liemens apimtis	76	82	88	94	100						
		Ūgis	158	158	158	158	–						
			164	164	164	164	–						
			170	170	170	170	170						
			–	176	176	176	176						
			Vidutinė, jaunesnioji	Krūtinės apimtis						108	112	116	120
	Liemens apimtis						106	112	118	124	130	136	
	Ūgis						170	170	170	170	170	170	
							176	176	176	176	176	176	